

Nota Budgettaire Ruimte 2024-2029

25/06/2024

LEESWIJZER

De bijdrage van het Departement Finansiën en Begroting tot het regeerakkoord omvat drie delen.

Het eerste deel behelst de **vertrouwde nota budgettaire ruimte (NBR)**. Die betreft een actualisatie van de meerjarenraming (MJR) 2023-2028 van oktober 2023 o.b.v. nieuwe economische parameters en meer recente informatie. De nota is een administratieve oefening, bedoeld als insteek voor het volgende regeerakkoord.

Naast de eigenlijke NBR bespreken we in deze bijdrage ook de verdere stappen rond **prestatiegeïnfomeerd beleid (deel 2)** alsook een aantal **fiscale voorstellen (deel 3)**.

DEEL 1/3: BUDGETTAIRE RUIMTE

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
1. Middelenbegroting.....	6
1.1 Totale ESR-ontvangsten.....	6
1.2 Totale middelen per beleidsdomein.....	9
2. Uitgavenbegroting.....	10
2.1 Indexatie.....	10
2.2 Totale ESR-uitgaven.....	11
2.3 Totale ESR-uitgaven per beleidsdomein.....	13
3. Geconsolideerd vorderingensaldo en schuld.....	15
3.1 Vorderingsaldo.....	15
3.2 Schuld.....	22
4. Het Europese begrotingskader en de Vlaamse uitgavennorm.....	25
4.1 Begrotingsnormering in een Europees perspectief.....	25
4.2 Vlaamse uitgavennorm.....	27

INLEIDING

De NBR heeft betrekking op zes jaar en vertrekt van de begrotingsopmaak (BO) 2024 als referentieronde. De NBR gaat uit van ongewijzigd beleid en plaatst de genomen beleidsopties in een indicatief meerjarig budgettaire perspectief. Hierbij werd maximaal rekening gehouden met de gekende budgettaire engagementen.

Voor de jaren 2024 tot en met 2029 worden de cijfers in rekening gebracht zoals ze in meerjarig perspectief bij constant beleid worden voorzien. In de voorliggende NBR wordt iedere budgettaire impact van beleidsmaatregelen die uiterlijk bij de BO 2024 werden genomen, als constant beleid beschouwd. Indien de budgettaire impact van beleidsmaatregelen die bij de formatie 2019-2024 of een daaropvolgende begrotingsronde werden genomen, in meerjarig perspectief afwijkt van de geraamde budgettaire impact voor het begrotingsjaar 2024, wordt die afwijking – in tegenstelling tot vorige meerjarenramingen – ook als constant beleid beschouwd in de volgende jaren.

Doorheen de NBR verwijzen we regelmatig naar het Europees Stelsel van nationale en regionale Rekeningen (ESR). Dat stelsel bevat de registratieregels die moeten worden toegepast om een onderling samenhangende, betrouwbare en vergelijkbare kwantitatieve beschrijving van de economieën van de lidstaten te verkrijgen. Het ESR is dus een belangrijk beleids- en beheersinstrument van en voor de Europese Unie.

De twee belangrijkste indicatoren om de geconsolideerde Vlaamse overheidsfinanciën op te volgen zijn:

- het ESR-vorderingensaldo
- de schuld en schuldratio t.o.v. de ESR-ontvangsten

Het vorderingensaldo is het verschil tussen de ontvangsten en de uitgaven. Bij een vorderingenoverschot (als dat saldo positief is) beschikt een sector (in dit geval de Vlaamse overheid) over financieringscapaciteit, met name over de mogelijkheid om andere sectoren te financieren of om bestaande schuld te verminderen. Is dat saldo negatief (vorderingentekort), dan moet een sector lenen bij andere sectoren om zijn werking te verzekeren (financieringsbehoefte). Bij de berekening van het saldo tellen onder meer financiële transacties (zoals kapitaalparticipaties of schuldaflossingen) niet mee.

Hoofdstuk 1 gaat dieper in op de ontvangsten, de middelenbegroting, terwijl hoofdstuk 2 de uitgavenbegroting en de geconsolideerde vastleggings- en vereffeningskredieten (VAK en VEK) per beleidsdomein beschrijft, alsook de evolutie per beleidsdomein. De vastleggingskredieten geven weer in welke mate er verbintenissen kunnen worden aangegaan en de vereffeningkredieten geven weer welk bedrag er voorzien is in de begroting om de vastgelegde verbintenissen te vereffenen. De vereffeningkredieten hebben een onmiddellijke impact op het ESR-vorderingensaldo. Beide benaderingen zijn relevant om een goed zicht te krijgen op de budgettaire situatie van de Vlaamse overheid.

Bijlagen 1 en 2 gaan in detail in op de diverse samenstellende delen van respectievelijk de ESR-ontvangsten en -uitgaven.

Het verwacht begrotingsresultaat, het ESR-vorderingensaldo, vinden we in hoofdstuk 3. Dat hoofdstuk gaat dieper in op de geconsolideerde Vlaamse overheidsfinanciën aan de hand van het ESR-vorderingensaldo en schuld.

Ten slotte is het belangrijk om uit te zoomen. Er bestaat niet één begroting voor België. De verschillende overheden maken elk hun eigen begroting binnen een Europees kader. Dat Europees kader ondergaat een grondige hervorming. In Vlaanderen is er de afgelopen jaren gewerkt aan een Vlaamse uitgavennorm om te voldoen aan de nieuwe Europese begrotingsregels.

De uitgavennorm is een budgettair kompas om de evolutie van de Vlaamse overheidsfinanciën te sturen en op koers te houden of te brengen. Het bakent het maximale groeipad van de overheidsuitgaven af in functie van de gemiddelde inkomstenevolutie. Bij de BO 2025 worden de ingediende voorstellen afgetoetst aan het budgettair kader van de Vlaamse uitgavennorm o.b.v. de MJR 2023-2028. De NBR bevat een actualisatie van de uitgavennorm uit de vorige MJR en schets twee mogelijke scenario's om de Vlaamse begroting in evenwicht te brengen.

1. MIDDELENBEGROTING

1.1 Totale ESR-ontvangsten

De ESR-ontvangsten worden in belangrijke mate bepaald door inflatie en economische groei. Tabel 1-1 toont een overzicht van de verwachtingen over inflatie en economische groei die bij de BO 2024, HERZ 2024 en de NBR gebruikt worden om de opcentiemen en het toegewezen gedeelte van de btw en de personenbelasting (PB) te ramen. Het betreft de parameters van de Economische Begroting van 7 september 2023 (BO 2024) en 15 februari 2024 (HERZ 2024), en van de Economische Vooruitzichten van 15 februari 2024 geactualiseerd voor de inflatievooruitzichten 2024 en 2025 van het Federaal Planbureau van 7 mei 2024 (NBR).

Voor een volledig overzicht en detail (o.a. van de hier gehanteerde parameters) van de ESR-ontvangsten verwijzen we naar [Bijlage 3](#). Behalve de klassieke parameters van inflatie en economische groei, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen, min 18-jarigen, 0- tot en met 18-jarigen en 80-plussers van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet (BFW). Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven PB. Voor het begrotingsjaar 2024 wordt dus de fiscale capaciteit met betrekking tot het aanslagjaar 2023 toegepast.

Belangrijke opmerking is dat in vergelijking met de BO 2024 de verwachte inflatie 2024 naar beneden wordt herzien. Vanaf 2026 stabiliseert de inflatie zich op een niveau van 1,8%. De economische groei 2024 wordt op 1,4% geraamd. Ook na 2024 blijft de economie op dat niveau presteren.

Tabel 1-1: Verwachte inflatie en economische groei in de periode 2024-2029

	BO 2024 (EB 9/2023)		HERZ 2024 (EB 2/2024)		2025 (FPB 5/2024)		2026	2027	2028	2029
	2023	2024	2023	2024	2024	2025				
bbp	1,0%	1,3%	1,5%	1,4%	1,4%	1,3%	1,4%	1,3%	1,4%	1,3%
CPI	4,4%	4,1%	4,05%	2,8%	3,1%	1,9%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
GZI	4,7%	4,3%	4,33%	2,9%	3,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%

Bron: Federaal Planbureau

Begin mei 2024 werden door het Federaal Planbureau geactualiseerde inflatievooruitzichten gepubliceerd, waarbij het nationale indexcijfer van de consumptieprijzen (CPI) in 2024 op 3,1% geraamd wordt, en in 2025 op 1,9%. Die actualisatie is eveneens – vanaf 2025 - in de voorliggende NBR verwerkt. De ramingen vanaf begrotingsjaar 2025 houden dus rekening met de actualisatie van de inflatievooruitzichten door het Planbureau op 7 mei 2024.

Voor het begrotingsjaar 2024 (HERZ 2024) worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten op 58,0 miljard euro geraamd. De jaren nadien nemen de ESR gecorrigeerde ontvangsten toe van 59,9 miljard euro in 2025 tot 67,2 miljard euro in 2029.

Tabel 1-2 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR gecorrigeerde middelen voor de begrotingsjaren 2024 en volgende.

Door de zesde staats hervorming is er een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. In 2014 bedroeg de fiscale autonomie 19,4%. In 2024 bedraagt ze 29,9%. In 2029 bereikt de fiscale autonomie bij constant beleid 31,7%.

Tabel 1-2: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	HERZ - BO	HERZ - BO (%)	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto aanvullende belasting op de PB	9.966.220	9.947.647	-18.573	-0,2%	10.575.680	11.039.710	11.494.428	11.912.763	12.364.792
Gewestdotaties BFW	3.502.521	3.450.336	-52.185	-1,5%	3.622.849	3.748.058	3.882.963	4.021.153	4.162.062
Gemeenschapsdotaties BFW	29.832.937	29.472.402	-360.535	-1,2%	30.544.563	31.282.945	32.162.614	33.176.018	34.183.367
Gewestelijke belastingen	7.431.850	7.417.169	-14.681	-0,2%	7.809.287	8.261.690	8.463.023	8.674.977	8.896.460
Andere algemene ontvangsten	1.465.445	1.557.832	92.387	6,3%	1.145.459	1.099.745	1.090.009	1.156.274	1.222.752
Toegewezen ontvangsten	825.782	740.652	-85.130	-10,3%	756.581	681.991	723.650	677.257	717.516
Rechtspersonen	5.429.879	5.462.240	32.361	0,6%	5.466.671	5.500.377	5.543.277	5.593.366	5.635.031
Totaal	58.454.634	58.048.278	-406.356	-0,7%	59.921.090	61.614.516	63.359.964	65.211.808	67.181.980

Bron: departement FB

1.2 Totale middelen per beleidsdomein

In Tabel 1-3 worden de ESR-ontvangsten per beleidsdomein bij constant beleid weergegeven. Met de bruto-opcentiemen, de dotaties BFW en de gewestelijke belastingen wordt het leeuwendeel van de ESR-ontvangsten bij het beleidsdomein Financiën en Begroting begroot.

Tabel 1-3: ESR-ontvangsten per beleidsdomein (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hogere Entiteiten	0	0	0	0	0	0	0
Financiën en Begroting	51.390.894	51.103.847	53.068.727	54.803.971	56.464.827	58.312.581	60.200.435
Economie, Wetenschappen en Innovatie	377.034	394.829	382.829	382.829	382.829	382.829	382.829
Onderwijs en Vorming	1.924.345	1.928.272	1.931.256	1.936.649	1.938.774	1.940.000	1.940.266
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	669.875	669.875	675.685	680.559	684.590	693.962	699.415
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	286.892	286.943	286.943	282.946	282.946	282.946	282.946
Werk en Sociale Economie	163.008	163.008	163.008	163.008	163.008	163.008	163.008
Landbouw en Visserij	42.981	42.981	42.981	42.981	42.981	42.981	42.981
Mobiliteit en Openbare Werken	1.158.834	1.188.097	1.169.229	1.181.283	1.196.384	1.200.125	1.188.949
Omgeving	2.136.987	2.031.585	2.038.904	1.987.413	2.050.687	2.037.860	2.118.107
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	303.784	238.842	161.529	152.877	152.938	155.515	163.044
Totaal	58.454.634	58.048.278	59.921.090	61.614.516	63.359.964	65.211.808	67.181.980

Bron: departement FB

2. UITGAVENBEGROTING

2.1 Indexatie

De indexatie van de uitgavenbegroting en de indexatieparameters hebben een belangrijke impact op de evolutie van de uitgavenbegroting bij ongewijzigd of constant beleid. We houden hier rekening met de inflatievooruitzichten van 7 mei 2024 voor de begrotingsherziening 2024 en de raming 2025. Voor de jaren 2026-2029 worden de percentages gebruikt uit de economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau van februari 2024. Bij de BO 2024 lagen de inflatievooruitzichten 2024 hoger (4,1% t.o.v. 2,8% nu). Bij BO 2024 werd ook een overschrijding van de spilindex verwacht in februari 2024 en juni 2024, met een 2%-verhoging tot gevolg van de sociale uitkeringen en de grote meerderheid van de loonkredieten respectievelijk één en twee maanden na de overschrijding. Nu wordt één overschrijding verwacht, namelijk de reeds gerealiseerde overschrijding van april 2024.

Tabel 1-4: Indexparameters

	BO 2024		HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verwachte evolutie gezondheidsindex	4,3%		3,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
Overschrijding spilindex	Feb/24	Jun/24	Apr/24	Feb/25	Maa/26	Apr/27	Mei/28	Aug/29
Aanpassing sociale uitkeringen	Maa/24	Jul/24	Mei/24	Maa/25	Apr/26	Mei/27	Jun/28	Sep/29
Aanpassing lonen	Apr/24	Aug/24	Jun/24	Apr/25	Mei/26	Jun/27	Jul/28	Okt/29
Index loon buiten provisie	4,3%		3,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
Index werking	-		-	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%

Bron: Federaal Planbureau

Het effect van de overschrijdingen van de spilindex wijzen we telkens toe aan de ontvangende beleidsdomeinen en wordt dus niet centraal voorzien op de indexprovisie van het Departement Financiën en Begroting.

Tabel 1-5: Cumulatief effect van index op de vastleggingskredieten (in duizend euro)

	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hogere Entiteiten	-432	363	1.069	1.783	2.507	3.135
Financiën en Begroting	-975	17.422	37.543	58.290	82.556	101.004
Economie, Wetenschappen en Innovatie	-11.296	29.031	65.555	102.719	140.541	177.984
Onderwijs en Vorming	-161.400	188.986	501.545	808.028	1.119.784	1.395.035
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	-113.221	139.918	358.133	580.986	808.127	1.005.839
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	-9.313	16.193	38.907	62.020	85.549	107.578
Werk en Sociale Economie	-51.241	22.682	96.672	173.710	255.731	321.359
Landbouw en Visserij	-805	3.562	7.500	11.506	15.582	19.520
Mobiliteit en Openbare Werken	-10.387	60.116	123.036	188.039	254.325	318.871
Omgeving	-5.176	16.270	35.668	55.408	75.496	94.936
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	-5.962	12.352	28.823	45.580	62.622	78.436
Totaal	-370.208	506.894	1.294.449	2.088.069	2.902.821	3.623.698

Bron: departement FB

2.2 Totale ESR-uitgaven

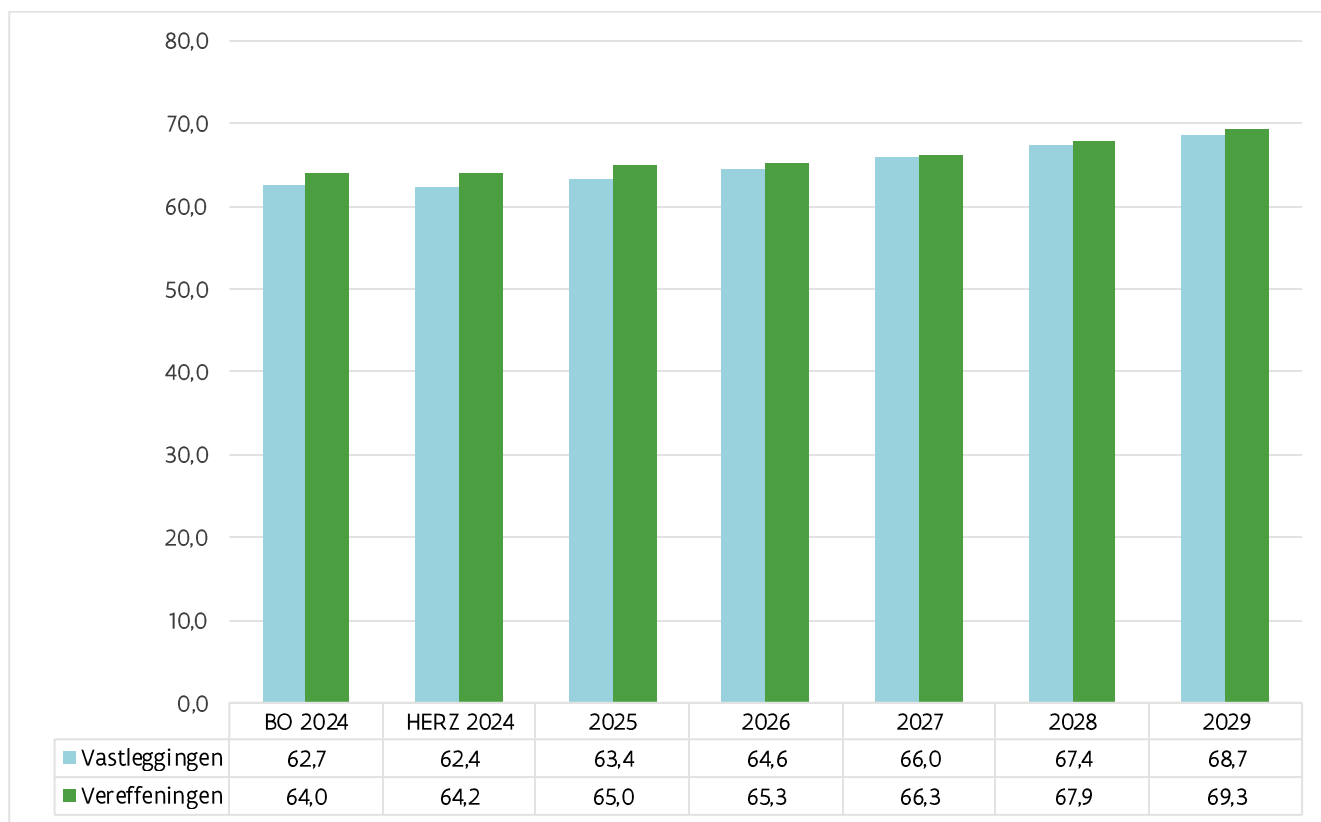
Voor de uitgaven worden de uitgangshypothesen voor de gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagementen doorgetrokken naar de volgende jaren.

De totale kredieten bedragen 62,7 miljard euro VAK en 64,0 miljard euro VEK bij de BO 2024. Ze stijgen geleidelijk aan door tot 68,7 miljard euro VAK en 69,3 miljard euro VEK in 2029.

Het verschil tussen het niveau aan VAK en VEK is in grote mate toe te schrijven aan de VEK die voorzien worden in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht/REPowerEU en de Oosterweelverbinding.

Bij de BO 2024 wordt er 0,9 miljard euro aan uitgaven (VEK) voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU voorzien. De engagementen voor het Oosterweelproject zijn reeds genomen. De komende jaren volgen de vereffeningskredieten om de genomen vastleggingskredieten te vereffenen. De geraamde bouwkost voor de hoofdwerken van de Oosterweelverbinding (VEK) bedraagt 0,6 miljard euro in 2024. In 2029 worden er geen uitgaven meer begroot in het kader van het relanceplan/REPowerEU. De uitgaven voor de hoofdwerken van de Oosterweelverbinding worden geraamd op 0,7 miljard euro.

Figuur 1-1: Evolutie VAK en VEK (in miljard euro)

Bron: departement FB

2.3 Totale ESR-uitgaven per beleidsdomein

Tabel 1-6: VAK per beleidsdomein (in duizend euro)¹

	BO 2024	BO 2024 index verdeeld	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hogere Entiteiten	161.436	162.348	161.916	162.711	163.417	164.131	164.856	165.483
Financiën en Begroting	4.205.768	3.466.700	3.485.517	3.513.709	3.750.144	4.030.428	4.237.462	4.320.797
Economie, Wetenschappen en Innovatie	2.089.552	2.097.374	2.127.095	2.123.872	2.186.963	2.096.245	2.168.212	2.169.782
Onderwijs en Vorming	18.696.930	19.020.350	18.938.202	19.478.901	19.949.535	20.352.494	20.702.760	21.020.903
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	17.029.366	17.277.985	17.184.715	17.593.586	18.068.866	18.451.712	18.864.787	19.277.299
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.684.520	1.699.326	1.655.999	1.701.042	1.658.464	1.685.303	1.639.922	1.676.032
Werk en Sociale Economie	3.957.315	4.055.788	3.974.984	3.919.849	3.955.937	4.018.379	4.109.635	4.152.084
Landbouw en Visserij	279.422	281.041	280.236	284.603	288.541	292.547	301.623	305.562
Mobiliteit en Openbare Werken	4.832.203	4.855.828	4.898.225	4.715.309	4.755.054	4.847.103	4.936.651	5.009.819
Omgeving	3.830.647	3.838.376	3.782.590	3.834.826	3.805.682	3.812.356	3.864.861	3.980.155
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	5.924.440	5.936.482	5.927.528	6.085.229	6.053.659	6.225.145	6.382.602	6.593.884
Totaal	62.691.599	62.691.599	62.417.007	63.413.638	64.636.263	65.975.844	67.373.372	68.671.799

Bron: departement FB

¹ De beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), Werk en Sociale Economie (WSE) en Landbouw en Visserij (LV) worden met ingang van 1 januari 2024 samengevoegd tot een nieuw beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS). De beleidsdomeinen LV, WSE en EWI zijn dus samen te lezen als het nieuwe fusie beleidsdomein WEWILS.

Tabel 1-7: VEK per beleidsdomein (in duizend euro)¹

	BO 2024	BO 2024 index verdeeld	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hogere Entiteiten	161.436	162.348	161.916	162.711	163.417	164.131	164.856	165.483
Financiën en Begroting	5.177.349	4.443.018	4.674.781	4.135.535	4.000.414	3.999.052	4.206.752	4.297.421
Economie, Wetenschappen en Innovatie	2.055.178	2.063.000	2.078.705	2.030.747	1.928.035	1.969.317	2.004.405	2.061.934
Onderwijs en Vorming	18.719.633	19.043.053	18.963.905	19.530.932	20.013.139	20.440.480	20.790.013	21.084.663
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	16.758.736	17.002.618	16.906.502	17.375.880	17.850.979	18.229.210	18.633.600	19.040.209
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.642.170	1.656.976	1.621.751	1.698.012	1.654.477	1.617.602	1.640.729	1.701.111
Werk en Sociale Economie	3.960.493	4.058.966	3.978.162	3.932.760	3.963.663	4.025.998	4.117.197	4.159.641
Landbouw en Visserij	235.296	236.915	236.110	246.690	262.455	272.142	277.872	283.778
Mobiliteit en Openbare Werken	5.579.293	5.602.918	5.721.847	5.757.147	5.399.540	5.509.764	5.791.110	5.889.661
Omgeving	3.756.106	3.763.835	3.821.554	4.001.024	3.936.634	3.858.590	3.883.222	3.999.488
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	6.000.292	6.012.334	6.000.871	6.132.096	6.078.261	6.216.642	6.413.067	6.615.287
Totaal	64.045.982	64.045.982	64.166.105	65.003.534	65.251.014	66.302.928	67.922.824	69.298.675

Bron: departement FB

Voor de specifieke toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties bij ongewijzigd beleid (exclusief indexatie) verwijzen we naar [Bijlage 2](#). De analyse daar vertrekt in principe van de VAK. In de mate dat de VEK merkbaar afwijkend evolueren, wordt dit expliciet vermeld. Tijdens de overlegmomenten werden een aantal aandachtspunten met betrekking tot de aannames bij ongewijzigd beleid geformuleerd. Die aandachtspunten zijn echter niet verwerkt in de berekening van de beleidsruimte voor de periode 2024-2029.

3. GECONSOLIDEERD VORDERINGENSALDO EN SCHULD

3.1 Vorderingsaldo

Het ESR-vorderingsaldo is een belangrijke norm voor de begrotingen van de lidstaten van de Europese Unie. Het ESR is de Europese standaard voor nationale en regionale rekeningen en is daardoor Europees vergelijkbaar.

De afgelopen twee Vlaamse regeringen hielden bij het saldo voor het aftoetsen van de begrotingsdoelstelling geen rekening met bepaalde ontvangsten en uitgaven. De afgelopen jaren werden de uitgaven in het kader van de hoofdwerken Oosterweel en het relanceplan Vlaamse Veerkracht buiten de Vlaamse begrotingsdoelstelling gehouden.

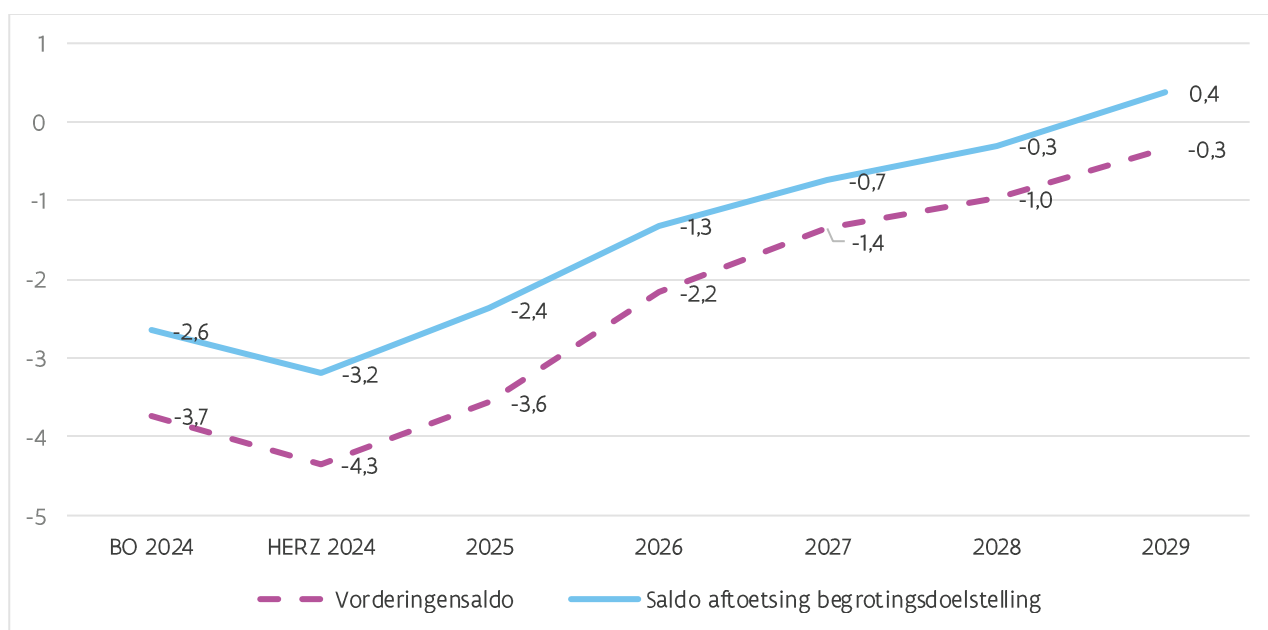
In de NBR worden beide evoluties getoond om de continuïteit en vergelijkbaarheid met eerdere rapporteringen makkelijker te maken. Het ESR-vorderingsaldo van de Vlaamse overheid is relevante prestatie-informatie voor het budgettair beleid en de Europese standaard. Voor Europa telt het ESR-vorderingsaldo als enige maatstaf.

Figuur 1-2 toont de evolutie van het ESR-vorderingensaldo en het saldo voor aftoetsen van de begrotingsdoelstelling (excl. hoofdwerk Oosterweel en relanceplan Vlaamse Veerkracht).

Er zijn twee belangrijkste vaststellingen:

- De trend van de Vlaamse overheidsfinanciën is positief. De Vorige Vlaamse regering heeft maatregelen genomen waardoor de Vlaamse begroting evolueert naar een begroting in evenwicht en een vorderingenoverschot.
- Het moment waarop het evenwicht wordt bereikt, is in vergelijking met de laatste MJR opgeschoven. De gewijzigde economische parameters in combinatie met de actualisaties verklaren de verschuiving in de tijd.

Figuur 1-2: ESR-vorderingensaldo en saldo aftoetsen begrotingsdoelstelling (in miljard euro)

Bron: departement FB

Het ESR-vorderingensaldo bedroeg -3,7 miljard euro bij de BO 2024. Het saldo voor het aftoetsen van de Vlaamse begrotingsdoelstelling bedroeg -2,6 miljard euro. In 2029, het laatste jaar van de NBR, wordt het ESR-vorderingensaldo geraamd op -0,3 miljard euro. Het saldo voor het aftoetsen van de begrotingsdoelstelling wordt geraamd op +0,4 miljard euro.

Tabel 1-8 toont de berekening van het ESR-vorderingensaldo voor de Vlaamse overheid. De ESR-ontvangsten en ESR-uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse rechtspersonen worden hierbij gegroepeerd.

Tabel 1-8: Vorderingensaldo (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
ESR-ontvangsten	58.454.634	58.048.278	59.921.090	61.614.516	63.359.964	65.211.808	67.181.980
ESR-uitgaven	64.045.982	64.166.105	65.003.534	65.251.014	66.302.928	67.922.824	69.298.675
Saldo	-5.591.348	-6.117.827	-5.082.444	-3.636.498	-2.942.964	-2.711.017	-2.116.695
Onderbenutting en correcties	1.866.780	1.768.049	1.526.377	1.472.118	1.590.329	1.737.372	1.777.727
ESR-vorderingensaldo	-3.724.568	-4.349.778	-3.556.067	-2.164.380	-1.352.634	-973.645	-338.968
Bouwkost Oosterweel	612.118	644.965	777.944	610.941	612.467	674.100	717.169
Ontvangsten relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU	-431.635	-592.851	-215.872	-91.877	0	0	0
Uitgaven relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU	896.361	1.109.307	621.535	331.646	0	0	0
Begrotingssaldo voor aftoetsen begrotingsdoestelling	-2.647.724	-3.188.357	-2.372.460	-1.313.670	-740.167	-299.545	378.201

Bron: departement FB

3.1.1 ESR-ontvangsten

De ontvangsten van de Vlaamse Gemeenschap zijn de totale ontvangsten uit de algemene middelenbegroting en uit de begrotingen van de Diensten Afzonderlijk Beheer (DAB's). Om tot de ESR-ontvangsten van de Vlaamse Gemeenschap te komen, worden een aantal categorieën van ontvangsten afgetrokken. Eerst worden de ontvangsten in het kader van kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8) uitgezuiverd. Hetzelfde gebeurt vervolgens met de opname van leningen (ESR-9).

Op een geconsolideerde basis hebben de stromen tussen entiteiten die tot de overheidsperimeter behoren geen effect op de totale ESR-ontvangsten en ESR-uitgaven (zie verder). Ze heffen elkaar namelijk op. Daarom dat de ontvangsten worden verminderd met de toelagen afkomstig van de te consolideren rechtspersonen en de interne verrichtingen bij de DAB's. De correctie voor het overgedragen saldo van het vorige begrotingsjaar maakt deel uit van de interne verrichtingen bij de DAB's.

De ontvangsten van de Vlaamse rechtspersonen zijn de totale ontvangsten van die rechtspersonen. Om tot de ESR-ontvangsten van de Vlaamse rechtspersonen te komen, worden eveneens een aantal categorieën van ontvangsten afgetrokken. Dezelfde categorieën als die hierboven werden beschreven voor de Vlaamse Gemeenschap worden uitgezuiverd. Naast het overgedragen saldo van een vorig begrotingsjaar worden ook de opnames uit het reservefonds als interne verrichting geneutraliseerd.

3.1.2 ESR-uitgaven

Om de overgang naar de ESR-uitgaven te maken, worden dezelfde correcties toegepast als aan ontvangstenzijde: aflossingen schuld (ESR-9), deelnemingen en kredietverleningen (ESR-8), de financiële stromen aan de te consolideren Vlaamse instellingen, over te dragen saldi naar een volgend begrotingsjaar en toevoegingen aan het reservefonds (interne verrichtingen) en correcties voor de consolidatieperimeter en materialiteitsdrempel worden uitgezuiverd.

Tevens wordt de provisie in het kader van de begrotingsmonitoring "provisie onvoorziene gebeurtenissen" ten belope van 100,0 miljoen euro niet meegerekend bij de berekening van het vorderingensaldo. Die provisie biedt een technische oplossing voor budgettaire uitdagingen die naar aanleiding van de begrotingsmonitoring aan het licht komen. Gelet op het feit dat die provisie enkel wordt ingezet als de begrotingsmonitoring het toelaat, heeft ze in principe geen impact op het ESR-vorderingensaldo en wordt ze geneutraliseerd.

3.1.3 Onderbenutting

Voor de onderbenutting wordt uitgegaan van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de laatste jaren waarvan het onderbenuttingspercentage gekend is (begrotingsjaren 2022-2023) waarbij we enkele correcties toepassen voor eenmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed.

In 2022 bedroeg de gecorrigeerde onderbenutting 2,48% van de ESR vereffeningskredieten terwijl deze in 2023 2,21% bedroeg.

Het gemiddeld onderbenuttingspercentage van 2,35% wordt toegepast op de geraamde ESR-VEK, exclusief de geconsolideerde uitgaven van de universiteiten en hogescholen en exclusief eenmalige middelen (bv. relanceplan Vlaamse Veerkracht).

In 2024 wordt een forfait van 79,0 miljoen euro en in 2025 nog 39,5 miljoen euro onderbenutting in rekening genomen voor het nieuw beleid dat in de voorbije legislatuur werd geïnitieerd. Vanaf 2026 wordt dit forfait geschrapt omdat we ervan uitgaan dat het nieuw beleid dan volledig op kruissnelheid gekomen zal zijn.

Voor de jobbonus passen we een aparte onderbenuttingshypothese toe. Elk jaar stijgen de lonen verder omwille van het indexmechanisme, wat betekent dat de loonverdeling opschuift en derhalve de onderbenutting op het jaarlijks geïndexeerde budget voor de jobbonus stijgt van 16,5 miljoen euro in 2025 naar 56,8 miljoen euro in 2029.

De onderbenutting voor de Universiteiten en Hogescholen wordt constant gehouden op het niveau van BO 2024 en bedraagt 219,0 miljoen euro.

De totaal geraamde onderbenutting bedraagt 1,69 miljard bij de BO 2024 en evolueert naar 1,78 miljard euro tegen 2029.

3.1.4 ESR-correcties

Het INR heeft in het kader van het onderzoek van de rekeningen 2022 geconcludeerd dat de kapitaalsverhoging in Finocas geregistreerd moet worden als niet-financiële transactie met impact op het vorderingensaldo. Gelet op het feit dat de volstorting is ingeschreven op een ESR-neutraal PA-artikel, wordt voorzien in een negatieve ESR-correctie.

De correctie voor de schuldovername Gemeenten valt weg vanaf 2025. De schuldovername wordt ESR-matig aangerekend als kapitaaloverdracht aan de lokale overheden met impact op het Vlaams vorderingensaldo. Gelet op het feit dat die verrichting echter ESR-neutraal is binnen entiteit II (regionale en lokale overheden), wordt een positieve ESR-correctie ingeschreven.

Tabel 1-9: Vorderingsaldo detail (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
ESR-ontvangsten Vlaamse Gemeenschap (1)	53.024.755	52.586.038	54.454.419	56.114.139	57.816.687	59.618.442	61.546.949
ESR-ontvangsten Vlaamse rechtspersonen (2)	5.429.879	5.462.240	5.466.671	5.500.377	5.543.277	5.593.366	5.635.031
Geconsolideerde ESR-ontvangsten (3=1+2)	58.454.634	58.048.278	59.921.090	61.614.516	63.359.964	65.211.808	67.181.980
ESR-uitgaven Vlaamse Gemeenschap (4)	34.350.410	34.362.506	34.859.134	35.305.933	36.132.810	37.343.970	38.407.998
Primaire ESR - uitgaven Vlaamse Gemeenschap VEK	33.644.187	33.669.339	33.986.165	34.240.235	34.882.623	35.940.943	36.886.970
ESR-uitgaven Vlaamse rechtspersonen (5)	29.695.572	29.803.599	30.144.399	29.945.081	30.170.117	30.578.855	30.890.677
Primaire ESR-uitgaven Vlaamse rechtspersonen VEK	29.437.937	29.545.964	29.886.764	29.687.446	29.912.482	30.321.220	30.633.042
Geconsolideerde ESR-uitgaven (6=4+5)	64.045.982	64.166.105	65.003.534	65.251.014	66.302.928	67.922.824	69.298.675
Geconsolideerde Primaire ESR-uitgaven (6p=4p+5p)	63.082.124	63.215.303	63.872.929	63.927.682	64.795.105	66.262.163	67.520.012
Geconsolideerd ESR-saldo (7=3-6)	-5.591.348	-6.117.827	-5.082.444	-3.636.498	-2.942.964	-2.711.017	-2.116.695
Geconsolideerd Primair ESR-saldo (7p=3-6p)	-4.627.490	-5.167.025	-3.951.839	-2.313.166	-1.435.141	-1.050.355	-338.032
Onderbenutting algemeen	1.474.634	1.438.403	1.447.394	1.430.635	1.471.346	1.518.389	1.558.744
Onderbenutting universiteiten en hogescholen	218.983	218.983	218.983	218.983	218.983	218.983	218.983
Onderbenutting (8)	1.693.617	1.657.386	1.666.377	1.649.618	1.690.329	1.737.372	1.777.727
Geconsolideerd ESR-saldo na onderbenutting (9=7+8)	-3.897.731	-4.460.441	-3.416.067	-1.986.880	-1.252.634	-973.645	-338.968
Rente-uitgaven (10)	963.858	950.802	1.130.604	1.323.332	1.507.823	1.660.662	1.778.663
Geconsolideerd Primair ESR-saldo na onderbenutting (11=9+10)	-2.933.873	-3.509.639	-2.285.462	-663.548	255.188	687.017	1.439.696
Schuldovername gemeenten	273.163	273.163	0	0	0	0	0
Kapitaalsverhoging Finocas	-100.000	-162.500	-140.000	-177.500	-100.000	0	0
ESR-correcties (12)	173.163	110.663	-140.000	-177.500	-100.000	0	0
ESR-vorderingsaldo (13=9+12)	-3.724.568	-4.349.778	-3.556.067	-2.164.380	-1.352.634	-973.645	-338.968

Bron: departement FB

Tabel 1-10: Begrotingssaldo voor aftoetsen begrotingsdoelstelling (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
ESR-vorderingensaldo	-3.724.568	-4.349.778	-3.556.067	-2.164.380	-1.352.634	-973.645	-338.968
Bouwkost Oosterweel	612.118	644.965	777.944	610.941	612.467	674.100	717.169
Ontvangsten relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU	-431.635	-592.851	-215.872	-91.877	0	0	0
Uitgaven relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU	896.361	1.109.307	621.535	331.646	0	0	0
Correcties voor aftoetsen begrotingsdoelstelling	1.076.844	1.161.421	1.183.607	850.710	612.467	674.100	717.169
Saldo na correcties aftoetsen begrotingsdoelstelling	-2.647.724	-3.188.357	-2.372.460	-1.313.670	-740.167	-299.545	378.201

Bron: departement FB

3.2 Schuld

Het schuldniveau is een andere belangrijke indicator voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. De geconsolideerde brutoschuld van de Vlaamse Gemeenschap ('Maastricht') wordt gebruikt voor de weergave van de evolutie van de schuld op nationaal niveau en voor Europese vergelijkingen. Verwacht wordt dat de geconsolideerde schuld zal toenemen van 35,3 miljard euro eind 2023 tot 60,0 miljard euro eind 2029.

Tabel 1-11 geeft inzicht in de samenstellende componenten van de Vlaamse bijdrage tot de geconsolideerde brutoschuld (Maastrichtschuld) in de periode 2023-2029.

Tabel 1-11: Geraamde evolutie van de geconsolideerde brutoschuld - bijdrage Maastrichtschuld (in miljoen euro)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
De directe schuld van de Vlaamse ministeries	25.786,16	33.100,84	38.955,57	43.343,48	47.294,59	50.709,09	53.482,05
De financiële schulden van de Vlaamse geconsolideerde S.1312 entiteiten	10.745,55	10.296,98	9.839,57	9.381,96	8.921,66	8.467,67	8.042,01
De geconsolideerde PPS-schuld	673,48	625,59	577,70	529,81	481,92	434,03	386,14
Groenestroomcertificaten	363,73	363,73	363,73	363,73	363,73	363,73	363,73
Langetermijnhandelsschulden	2,64	2,64	2,64	2,64	2,64	2,64	2,64
Correctie door Vl. Gem. aangehouden schulden, uitgegeven door Vlaamse en andere S.1312 entiteiten	-1.552,42	-1.552,42	-1.552,42	-1.552,42	-1.552,42	-1.552,42	-1.552,42
Correctie door Vl. Gem. aangehouden schulden, uitgegeven door andere S.13 sectoren	-710,31	-710,31	-710,31	-710,31	-710,31	-710,31	-710,31
Vl. Gem. geconsolideerde brutoschuld (bijdrage tot Maastrichtschuld)	35.308,84	42.127,05	47.476,48	51.358,89	54.801,81	57.714,43	60.013,84

Bron: departement FB

De grootste rubriek binnen de geconsolideerde brutoschuld betreft de directe schuld, dit is de schuld van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap zelf. Hier wordt een stijging verwacht van 25.786,16 miljoen euro in 2023 naar 53.482,05 miljoen euro in 2029. De tabel hieronder geeft de verschillende rubrieken weer die de verwachte stijging verklaren. Ten opzichte van de vorige MJR ligt de bijdrage tot de geconsolideerde brutoschuld eind 2028 3.090 miljoen euro hoger. Dit valt bijna volledig te verklaren door de grotere stijging van de directe schuld (2.891 miljoen euro) door grotere begrotingstekorten en meer financiering nodig voor de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF.

Tabel 1-12: Geraamde evolutie van de directe schuld (in duizend euro)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Begrotingstekort/overschot voor esr-correcties	4.460.496	3.409.419	1.970.814	1.230.208	944.924	313.028
Netto kredietverleningen en deelnemingen van RP VG (ministeries) (Saldo ESR-8)	767.039	364.326	295.686	540.483	234.233	234.000
Netto opnames en aflossingen van schuld van RP VG (ministeries) (Saldo ESR-9)	84.140	84.140	84.140	84.140	84.140	84.140
Netto opnames en aflossingen van schuld van RP die tot centraal kasbeheer behoren (Saldo ESR-9)	372.640	295.517	298.859	302.432	299.612	280.272
Netto financiering VMSW	755.359	703.385	727.575	750.636	773.734	746.872
Netto financiering VWF	1.250.000	997.941	1.010.841	1.043.211	1.077.853	1.114.647
Verkoop Gimv	-375.000	0	0	0	0	0
Aflossingen	55.537	656.988	824.770	1.339.410	18.790	682.720
Totale toename directe schuld	7.370.211	6.511.716	5.212.685	5.290.520	3.433.286	3.455.679
Aflossingen	-55.537	-656.988	-824.770	-1.339.410	-18.790	-682.720
Netto toename directe schuld	7.314.674	5.854.728	4.387.915	3.951.110	3.414.496	2.772.959

Bron: departement FB

De directe schuld wordt beïnvloed door:

- De verwachte daling van het begrotingstekort voor ESR-correcties van -4,5 miljard euro in 2024 tot -313 miljoen euro in 2029. De ESR-correcties worden geneutraliseerd, dit betreffen immers correcties op de begrotingskredieten om tot het ESR-aanrekenbare bedrag te komen. Het ESR-aanrekenbare bedrag is echter niet gelijk aan de verwachte kasuitgave. De begrotingskredieten vóór ESR-correcties vormen hier een betere benadering voor;
- De rechtstreekse financiering van de regionale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF. Voor de periode 2024-2029 wordt jaarlijks netto tussen 700 en 800 miljoen euro voorzien voor VMSW en tussen 998 miljoen euro en 1.250 miljoen euro voor VWF. Hierin zitten de aflossingen van die nieuwe schulden vervat.
- Het saldo aan kredietverleningen en deelnemingen (esr-8) voor de ministeries (767 miljoen euro in 2024). Verwacht wordt dat dit saldo zal dalen naar 234 miljoen euro in 2029. Om dubbelstellingen te vermijden zitten in dit saldo ook de kredietverleningen en deelnemingen van de rechtspersonen die tot het centraal kasbeheer behoren, en die gefinancierd worden door leningen/kapitaalsverhogingen vanuit het ministerie;
- Het saldo aan nieuwe schuldopnames en aflossingen van schuld voor de ministeries (constant gehouden op 84 miljoen euro) en de leden die tot het centraal kasbeheer behoren (373 miljoen euro in 2024). Verwacht wordt dat dit laatste saldo licht daalt tot 280 miljoen euro in 2029;
- De verkoop van Gimv in 2024: dit heeft een positieve impact op de schuld van 375 miljoen euro.

Naast de directe schuld bestaat de geconsolideerde brutoschuld verder nog uit de financiële schulden van de Vlaamse geconsolideerde instellingen. Die dalen van 10.746 miljoen euro in 2023 naar 8.042 miljoen euro in 2029 en is het gevolg van de rechtstreekse financiering van VMSW en VWF die sinds midden 2015 de financiering door middel van gewaarborgde bankleningen vervangt. Door deze rechtstreekse financiering stijgt de directe schuld. De geconsolideerde brutoschuld daalt echter met de aflossing van de bestaande portefeuille aan gewaarborgde bankleningen uit het verleden. In totaal daalt de geconsolideerde brutoschuld van de regionale huisvestingsmaatschappijen met 2.704 miljoen euro over de periode 2023-2029: een daling van 1.760 miljoen euro bij VWF en een daling van 944 miljoen euro bij VMSW.

Ook de geconsolideerde PPS-schulden dalen met de verwachte aflossing van hun bestaande leningen (-287 miljoen euro over de periode 2023-2029). De schuld van de groenestroomcertificaten wordt constant gehouden op het niveau van eind 2023 of 364 miljoen euro. De langetermijnhandelsschulden worden constant gehouden op het niveau van eind 2023 of 2,64 miljoen euro.

Tot slot worden de correcties voor de door de Vlaamse Gemeenschap aangehouden schulden uitgegeven door Vlaamse en andere S.1312 entiteiten en andere S.13 sectoren constant gehouden op respectievelijk 1.552 miljoen euro en 710 miljoen euro.

Die verwachte schuldevolutie heeft als gevolg dat de rentekredieten (incl. uitgifteverschillen) stijgen van 688,66 miljoen euro in 2024 tot 1.518,08 miljoen euro in 2029.

Effectisering om de schuldtoename vanuit de sociale huisvesting te temperen, heeft volgens het schuldcomité weinig of geen toegevoegde waarde. Het is immers vooral windowdressing met een duur prijskaartje. Wel kan worden bekeken of rechtstreeks lenen met overheidswaarborg/rente-subsidies door de doelgroep bij de banken, een betaalbaar alternatief is voor schuldreductie.

4. HET EUROPESE BEGROTINGSKADER EN DE VLAAMSE UITGAVENNORM

4.1 Begrotingsnormering in een Europees perspectief

De regels van het Stabiliteits- en Groeipact, oftewel de Europese begrotingsregels, zijn recent herzien. De Raad en het Europees Parlement hebben hierover op 10 februari 2024 een politiek akkoord bereikt, dat in april door beide instellingen bekrachtigd werd. De herziening heeft als doel om de schuldhoudbaarheidsrisico's - die na de recente crisissen sterk zijn toegenomen - onder controle te brengen, hervormingen en investeringen te stimuleren en om anticyclisch begrotingsbeleid te bevorderen.

De preventieve arm, die moet vermijden dat lidstaten buitensporige tekorten opbouwen, werd volledig gewijzigd. Voortaan stellen lidstaten een nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn op met een looptijd van minstens vier jaar. Het plan mag afgestemd worden op de looptijd van de nationale legislatuur, en in het geval van België dus ook vijf jaar bestrijken. De meerjarenplannen moeten het begrotingstraject evenals hervormingen en investeringen bevatten. De jaarlijkse stabiliteits- en convergentieprogramma's en de nationale hervormingsprogramma's verdwijnen. Wel zullen lidstaten jaarlijks een voortgangsrapport indienen over de uitvoering van hun budgettair-structureel plan.

Lidstaten formuleren hun begrotingstraject als een netto uitgavenpad van vier of zeven jaar (zie hieronder)². Dit pad moet de overheidsschuld van de lidstaat op een prudent niveau houden (onder 60% bbp) of geloofwaardig doen dalen op de middellange termijn, en het nominaal tekort onder de 3% bbp houden of brengen. Een uitgavennorm wordt dus de enige operationele indicator van het nieuwe kader. De middellange termijndoelstelling (MTO) op basis van het structureel saldo verdwijnt.

Lidstaten mogen hun uitgavenpad met maximaal drie jaar verlengen, tot maximaal 7 jaar, als ze in hun plan een relevant pakket aan hervormingen investeringen opneemt dat de groei en de houdbaarheid van de begroting bevordert en de landspecifieke aanbevelingen en gemeenschappelijk EU-prioriteiten aanpakt. De nieuwe regels bevatten geen mogelijkheid om bepaalde investeringen buiten de berekening van het tekort, de schuld of de netto primaire uitgaven te houden (golden rule). De spreiding van de begrotingsopgave over zeven in plaats van vier jaar is dan ook de voornaamste prikkel voor investeringen en hervormingen.

Lidstaten die niet voldoen aan het 3% tekortcriterium of het 60% schuld criterium vertrekken niet van een wit blad voor het opstellen van hun begrotingstraject. Landen met een hogere schuldgraad dan 90 procent - zoals ons land - moeten de schuldgraad jaarlijks met 1 procentpunt verbeteren en hun begrotingstekort op termijn zelfs naar 1,5 procent brengen. Elke lidstaat ontvangt van de Europese Commissie een landspecifiek budgettair referentiepad, een voorstel van uitgavenpad berekend met behulp van een schuldhoudbaarheidsanalyse (Debt Sustainability Analysis).

---

² Netto uitgaven worden gedefinieerd als de nationale overheidsuitgaven gecorrigeerd voor rente-uitgaven, discretionaire maatregelen die zorgen voor hogere inkomsten, uitgaven voor EU-programma's met middelen uit EU-fondsen, nationale cofinanciering van EU-fondsen en conjuncturele werkloosheidsuitgaven.

Als lidstaten in hun plan een afwijkend uitgavenpad opnemen, moeten ze dat verantwoorden. Lidstaten die wel aan de referentiecriteriën van de 3% en de 60% voldoen kunnen optioneel een advies (“technische informatie”) aanvragen.

Binnen de correctieve arm kan nog steeds een buitensporigtekortprocedure worden ingeleid tegen lidstaten die de referentiewaarden voor tekort en schuld overschrijden. De buitensporigtekortprocedure op basis van de overschrijding van het tekortcriterium blijft ongewijzigd. De procedure op basis van schuldgraad wordt wel anders ingevuld: de 1/20ste regel verdwijnt.³ In plaats daarvan wordt naleving van het uitgavenpad de nieuwe toetssteen. Als lidstaten met een schuldgraad van meer dan 60 % hun uitgavenpad in een jaar met 0,3 %, of over meerdere jaren heen met 0,6 % bbp, overschrijden kan dit aanleiding geven tot een buitensporigtekortprocedure.

De herziene wetgeving trad op 30 april 2024 in werking. Lidstaten moeten hun eerste budgettaire-structureel plan op de middellange termijn uiterlijk op 20 september 2024 indienen, met de mogelijkheid tot een verlenging van de deadline tot 15 oktober 2024. Op 21 juni zal de Europese Commissie aan de lidstaten de landspecifieke referentiewaarden en technische informatie bezorgen. Op 19 juni zal de Commissie, als deel van het lentepakket, ook bekendmaken voor welke landen een buitensporigtekortprocedure wordt opgestart.

Het nieuwe raamwerk voor economisch bestuur zal ook een impact hebben op de begrotingsprocedures binnen België.

Het huidige samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 betreffende de uitvoering van artikel 3, §1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie heeft aan de HRF de opdracht toegewezen om in maart- in het kader van de voorbereiding van het Belgische Stabiliteitsprogramma- een advies over het begrotingstraject van de gezamenlijke overheid voor de komende drie jaar en de verdeling van die begrotingsdoelstellingen onder de diverse overheidsgeledingen uit te brengen.

Na inwerkingtreding van het nieuwe begrotingskader zal, in afwachting van een aanpassing van voormeld samenwerkingsakkoord, een nieuw advies van de HRF met betrekking tot de verdeling van de inspanningen over de diverse deeloverheden binnen de gezamenlijke overheid noodzakelijk zijn.

Dienaangaande heeft de federale regering aan de HRF de opdracht gegeven om tegen midden juli 2024 een advies te bezorgen over een verdeling van de inspanningen over de verschillende overheidsgeledingen gebaseerd op de uitgavenbenchmark opgenomen in het referentietraject.

In afwachting van het advies van de HRF met betrekking tot de verdeling van het referentietraject en de omzetting ervan in een uitgavennorm per deelentiteit wordt in een volgende sectie de Vlaamse uitgavennorm – in overeenstemming met het rapport ‘Blauwdruk voor een Vlaamse uitgavennorm’ – via twee scenario’s verder uitgewerkt voor introductie in de volgende legislatuur 2024-2029.

---

³ Binnen het oude kader, moesten lidstaten met een schuldgraad hoger dan 60% bbp, het verschil tussen de effectieve schuldgraad en 60% bbp met 1/20ste per jaar afbouwen. Voor lidstaten met een hoge schuldgraad was deze regel echter moeilijk uitvoerbaar geworden.

4.2 Vlaamse uitgavennorm

Een uitgavennorm bakent het maximale groeipad van de overheidsuitgaven af, rekening houdend met de vooropgestelde begrotingsdoelstellingen. In de NBR worden twee scenario's uitgewerkt.

Het eerste scenario vertrekt van het door de Vlaamse regering goedgekeurde pad en beoogt een evenwicht van het saldo voor het aftoetsen van de Vlaamse begrotingsdoelstelling tegen 2027. Dat betekent een evenwicht in 2027 exclusief de kosten voor de hoofdwerken van Oosterweel.

Het tweede scenario streeft naar een evenwicht van het ESR-vorderingensaldo (inclusief hoofdwerken Oosterweel) tegen 2029. De focus op het ESR-vorderingensaldo in plaats van het saldo voor het aftoetsen van de Vlaamse begrotingsdoelstelling is in overeenstemming met het Europese begrotingskader.

De toepassing van een uitgavennorm resulteert per scenario in een maximaal toegelaten reële groei van de genormeerde uitgaven. Bij de berekening werd rekening gehouden met de gegevens van Tabel 1-13.

Tabel 1-13: Parameters en determinanten uitgavennorm ($t = 2024$)

verwachte reële bbp groeivoet	[t-5, t+4]	1,47%
verwachte CPI	[t, t+4]	2,08%
verwachte GZI	[t, t+4]	2,10%

4.2.1 Ontvangstenevolutie

Het uitgangspunt voor de raming van de trendmatige ontvangsten zijn de ESR-aanrekenbare ontvangsten. Als vertrekbasis hanteren we de verwachte ontvangsten uit de BO 2024 en de voorliggende NBR.

We berekenen vervolgens wat de verwachte groei van de ESR-aanrekenbare ontvangsten is over de periode 2024-2028, gebruik makend van de verwachte (geometrisch gemiddelde) reële bbp-groeivoet (1,47%), de verwachte CPI (2,08%), de verwachte gezondheidsindex (2,10%) en de andere assumpties zoals de verwachte verdeelsleutels inzake de dotaties BFW. De dotaties 2024-2028 uit de BFW worden m.a.w. herrekend met toepassing (vanaf 2024) van de parameters van Tabel 1-13. Dat betekent dat we voor de dotaties uit de BFW de afrekening toewijzen aan het jaar waarop ze betrekking heeft.

Met betrekking tot de opcentiemen 2023 brengen we de verwachte prognose voor het aanslagjaar 2023 (aan inningspercentage 99,94%) op inflatieniveau 2022 en herraamen we vervolgens de ontvangst voor de aanslagjaren 2024-2028 met toepassing van de parameters van Tabel 1-13. Voor de gewestbelastingen 2023 worden de uitvoeringscijfers 2023 gecorrigeerd voor de eenmalige (minder)ontvangsten 2023. Vertrekkende van de gecorrigeerde basis 2023 worden de ontvangsten 2024-2028 geraamd met toepassing van de parameters van Tabel 1-13.

Voor de andere ontvangsten (algemene en toegewezen, met uitzondering van de ontvangsten van het Energiefonds en het Klimaatfonds) wordt een rekenkundig gemiddelde berekend over de periode 2024-2028, nadat de eenmalige ontvangsten buiten beschouwing werden gelaten.

Ook de ontvangsten van DAB's en rechtspersonen worden buiten beschouwing gelaten.

De nominale groeivoet van de structurele ontvangsten over de periode 2024-2028 bedraagt 3,32%. Indien de periode wordt uitgebreid met het jaar 2029, bedraagt de nominale groeivoet van de structurele ontvangsten 3,35%

Tabel 1-14: Nominale groeivoet ontvangsten

	2024	2025	2026	2027	2028
Dotaties BFW	32.743.412	33.811.508	34.877.225	36.027.111	37.298.657
Opcentiemen	10.524.912	10.954.100	11.405.770	11.876.049	12.363.307
Gewestelijke belastingen	7.769.472	7.975.876	8.192.593	8.420.054	8.658.713
Gemiddelde niet-toegewezen ontvangsten (incl Lotto)	753.933	753.933	753.933	753.933	753.933
Gemiddelde toegewezen ontvangsten (excl EF en VKF)	340.543	340.543	340.543	340.543	340.543
Totaal	52.132.273	53.835.961	55.570.064	57.417.692	59.415.154

Bron: departement FB

4.2.2 Uitgavenevolutie

In de eerste stap hebben we de nominale groeivoet van de structurele ontvangsten berekend. De maximale nominale groeivoet bedraagt, zoals hierboven afgeleid, 3,32% voor de totaliteit van de uitgaven die onder de norm vallen. We willen echter de reële beleidsruimte kennen en dus de toegelaten reële groei van de uitgaven. We moeten hiervoor het effect van de inflatie op de uitgaven neutraliseren. Of met andere woorden: hoeveel van de nominale groeivoet van de ontvangsten hebben we jaarlijks nodig om de koppeling aan de gezondheidsindex van een rist uitgaven te betalen?

In een tweede stap wordt daarom de nominale groeivoet omgezet in een reële groeivoet voor de overheidsuitgaven in de referentieperiode door toepassing van de zogenaamde Vlaamse deflator⁴. Die deflator corrigeert de gemiddelde ontvangstengroei voor het gemiddeld effect van de verwachte indexeringen van de (te indexerende) uitgaven.

De gehanteerde Vlaamse deflator bedraagt 1,73% bij een verwachte gemiddelde stijging van de Gezondheidsindex (GZI) van 2,10%. In deze deflator wordt rekening gehouden met de werkingskredieten die vanaf 2025 opnieuw geïndexeerd worden.

⁴ Voor de berekening van de Vlaamse deflator is betrokken van een hypothetische inflatie van 2% zodat het effect van één overschrijding van de spilindex gelijk loopt met één jaar en hetzelfde bedraagt als het effect van de inflatie dat jaar op de kredieten die de jaarlijkse evolutie van de GZI volgen. De deflator is berekend met de VEK-indexatie in de teller en de totale VEK's in de noemer. De financiële verrichtingen (zogenaamde PA- en LE-artikels) worden buiten beschouwing gelaten, zowel in de teller van de verhouding (de index op PA- en LE-artikels) als in de noemer (de totale VEK's op PA- en LE-artikels).

Alsook wordt 2% van de vaste jaarlijkse groeivoet van het Gemeentefonds en de jaarlijkse groeivoet van 2% van het Groeipakket beschouwd als compensatie voor de inflatie en dus opgenomen in de Vlaamse deflator.

De uitgavennorm is een budgettair kompas dat dient om de begroting op koers te houden of te brengen indien de begroting afwijkt van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn. In geval van afwijking moeten we voor het berekenen van de reële groeivoet voor de totaliteit van de uitgaven onder de norm niet alleen rekening houden met de Vlaamse deflator, maar ook met de zogenaamde convergentiemarge.

Een convergentiemarge zorgt er voor dat de uitgaven minder snel mogen groeien dan de verwachte ontvangsten zodat de begrotingsdoelstelling op middellange termijn wordt bereikt. Zonder convergentiemarge zou de begroting nooit die doelstelling bereiken. Vanaf het evenwicht bereikt is, kunnen de uitgaven terug toenemen met de reële groeivoet zonder convergentiemarge. De grootte van de convergentiemarge hangt af van de beoogde begrotingsdoelstelling. In de twee hieronder uitgewerkte scenario's wordt dus een verschillende convergentiemarge gehanteerd, afhankelijk van de doelstelling van dat scenario.

Stap twee bepaalt dus de reële groeivoet van de uitgaven terwijl stap drie de nominale groeivoet voor het betrokken jaar bepaalt. Meer bepaald komt de derde stap, gelet op de diverse indexregimes, neer op het juist zetten van de indexprovisie bij de BO en begrotingsaanpassing (BA): hoeveel moet er worden voorzien om de in het betrokken begrotingsjaar voorziene overschrijding(en) van de spilindex te kunnen honoreren. Tevens wordt de index toegekend voor de uitgaven die de spilindex niet volgen maar wel de verwachte gezondheidsindex.

Waar in stap twee voor de berekening van de reële groeivoet van de uitgaven dus gebruik werd gemaakt van de Vlaamse deflator die gebaseerd is op de gemiddelde verwachte GZI, wordt in stap drie het nominale uitgavenniveau bepaald op basis van de effectieve inflatieparameters per jaar.

De uitgavennorm is van toepassing op alle ESR uitgaven van de ministeriebegrotingen, met uitzondering van de uitgaven van het Energiefonds en Klimaatfonds en de centrale provisies voor het relanceplan, REPowerEU en het noodfonds Oekraïne. Ook de toelagen aan alle Vlaamse instellingen die ressorteren onder de sectorale code 13.12 van de ESR-verordening vallen onder de uitgavennorm. Zo worden de uitgaven die ze met die toelagen verrichten, genormeerd; de uitgaven die worden gefinancierd met eigen ontvangsten, kunnen de evolutie van die ontvangsten volgen. De uitgaven voor Oosterweel worden mee in bad getrokken door de financiering die vertrekt vanuit het Departement Financiën en Begroting richting Lantis onder de genormeerde uitgaven te brengen.

In de volgende twee subhoofdstukken worden twee scenario's van een uitgavennorm uitgewerkt.

Wat de uitzondering voor de uitgaven van het Energiefonds en Klimaatfonds betreft, moet er wel een belangrijke nuance worden gemaakt. De reeds genomen engagementen binnen die fondsen zijn groter dan de herraamde toekomstige ontvangsten. De verwachte ontvangsten zijn dus te laag om alle engagementen te financieren. Maar hier veronderstellen we dat in de twee uitgewerkte scenario's alle uitgaven van het Energiefonds (zie Bijlage 4) en Klimaatfonds worden gedekt met ontvangsten op de twee fondsen. Dat betekent dat alle uitgaven van die fondsen buiten het toepassingsgebied van de uitgavennorm werden gehouden, ondanks het tekort aan ontvangsten dat in de NBR is opgenomen om die uitgaven te financieren.

Indien er beslist wordt niet in te grijpen en een deel van die uitgaven te financieren met andere middelen dan die van het Energiefonds of het Klimaatfonds, dan zijn de convergentiemarges opgenomen in beide scenario's te laag en bereiken we in het vooropgestelde begrotingsjaar niet het beoogde evenwicht.

4.2.3 Scenario 1: evenwicht saldo voor het aftoetsen van de Vlaamse begrotingsdoelstelling in 2027

Het eerste scenario streeft naar een evenwicht van het saldo voor het aftoetsen van de Vlaamse begrotingsdoelstelling tegen 2027. Het gaat dus om een evenwicht in 2027 exclusief de kosten voor de hoofdwerven van Oosterweel. Dat is dezelfde doelstelling als door de Vlaamse regering afgesproken in de vorige MJR.

Met een begroting in evenwicht in 2027 als begrotingsdoelstelling op middellange termijn kunnen we voor de periode 2025-2027 de toegelaten reële uitgavengroei berekenen rekening houdend met een convergentiemarge. We kennen immers de verwachte inkomsten in 2027 (op basis van de verwachte nominale ontvangstengroei (3,32%)). We weten ook wat de door de uitgavennorm gevatte, begrote uitgaven zijn in 2024. Rekening houdende met eenzelfde onderbenutting van de uitgaven als opgenomen in deze nota evolueren we met een gemiddelde jaarlijkse groeivoet voor de reële uitgaven, exclusief niet-samendrukbare uitgaven, van 0,60% in de periode 2025-2027 richting een begroting in evenwicht in 2027 exclusief kosten voor de hoofdwerven van Oosterweel.

Vanaf 2028 kunnen de uitgaven terug toenemen met de reële groeivoet zonder convergentiemarge. De toegelaten reële groeivoet bedraagt dan 1,59%.

Tabel 1-15: Scenario 1: Van nominale naar reële uitgavengroei

	2025-2027	2028-2029
Nominale groei	3,32%	3,32%
Deflator	1,73%	1,73%
Convergentiemarge	0,88%	0%
Reële uitgavengroei	0,72%	1,60%
Reële groei excl. niet-samendrukbare uitgaven	0,60%	1,59%

Bron: departement FB

Rekening houdende met een reële groeivoet van 0,60% in 2025-2027 en 1,59% in 2028 en 2029 kunnen de maximaal toegelaten nominale uitgaven over de periode 2025-2029 worden berekend. Het resultaat vinden we in Tabel 1-16. Er wordt in dat scenario dus rekening gehouden met een constante convergentiemarge over periode 2025-2027 om tot een evenwicht te komen in 2027. De inspanning is met andere woorden elk jaar dezelfde. In 2026 bijvoorbeeld bedragen in scenario 1 de toegelaten nominale uitgaven, inclusief uitgaven Oosterweel, op basis van de uitgavennorm 56.515,315 miljoen euro en liggen 1.122 miljoen euro hoger dan de ontvangsten in de scope van de uitgavennorm. Exclusief uitgaven Oosterweel liggen de uitgaven 397 miljoen euro hoger dan de ontvangsten.

Een belangrijke caveat hier betreft de uitgaven van de hoofdwerven van Oosterweel: die zitten niet vervat in de begrotingsdoelstelling. Dat betekent dat het begrotingstekort in termen van ESR-vorderingensaldo, ten gevolge van de uitgaven voor Oosterweel van begrotingsjaar 2027, ook in 2028

en 2029 wordt gecontinueerd. Dat is duidelijk zichtbaar in tabel 1-16 op de rij 'verwacht tekort/overschot vorderingensaldo in toepassingsgebied uitgavennorm'. De tekorten in termen van ESR-vorderingensaldo hebben dus te maken met de uitgaven voor Oosterweel.

Indien we die uitgaven in de vergelijking met de verwachte ontvangsten niet meenemen, dan zien we in de onderste rij van tabel 1-16 wel duidelijk dat het evenwicht vanaf 2027 bereikt wordt.

Tabel 1-16: Scenario 1: Overzicht toegelaten uitgaven uitgavennorm met convergentiemarge naar een evenwicht volgens Vlaamse begrotingsdoelstelling in 2027

(In duizend euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Toegelaten reële uitgaven (incl. Oosterweel, excl. niet-samendrukbare uitgaven)	53.824.709	54.168.695	54.393.301	54.725.393	55.725.989	56.631.541
Niet-samendrukbare uitgaven (woonbonus en rente)	1.864.513	1.931.954	2.017.613	2.093.856	2.146.081	2.165.269
Index	0	615.133	1.535.035	2.479.193	3.457.317	4.357.061
Totale toegelaten nominale uitgaven	55.689.222	56.715.783	57.945.950	59.298.442	61.329.386	63.153.871
Totale toegelaten nominale uitgaven min onderbenutting NBR	54.214.588	55.268.389	56.515.315	57.827.095	59.810.997	61.595.126
Effectieve ontvangsten NBR in toepassingsgebied uitgavennorm	51.178.545	53.526.856	55.393.330	57.158.967	59.009.394	60.893.389
Verwacht tekort/overschot vorderingensaldo in toepassingsgebied uitgavennorm	-3.036.043	-1.741.533	-1.121.985	-668.129	-801.603	-701.738
Verwacht tekort/overschot in toepassingsgebied uitgavennorm excl. uitgaven Oosterweel	-2.236.043	-916.533	-396.985	56.871	23.397	98.262

Bron: departement FB

Het toegelaten uitgavenniveau van Tabel 1-16 kan finaal worden afgezet ten opzichte van de uitgaven bij constant beleid zoals opgenomen in de NBR die onder het toepassingsgebied van de uitgavennorm vallen om zo de afwijking tussen de twee te berekenen. Die cijfers kunnen in Tabel 1-17 worden afgelezen. Tabel 1-17 toont duidelijk aan dat de uitgaven in de NBR (binnen het toepassingsgebied van de uitgavennorm) in de jaren 2025-2027 hoger liggen dan de toegelaten nominale uitgaven o.b.v. een uitgavennorm met convergentiemarge richting evenwicht volgens Vlaamse begrotingsdoelstelling in 2027. Vanaf 2028, en voornamelijk in 2029, slaat dat om en ligt het uitgavenniveau van de NBR onder de toegelaten nominale uitgaven.

Aangezien dezelfde indexuitgaven gebruikt werden in zowel de berekening van de toegelaten groei volgens uitgavennorm, als in de NBR, is het verschil tussen de nominale uitgaven dezelfde als tussen de hieronder weergegeven reële uitgaven.

Tabel 1-17: Scenario 1: Vergelijking toegelaten uitgaven uitgavennorm en uitgaven NBR

(In duizend euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Toegelaten reële uitgaven uitgavennorm	55.689.222	56.100.650	56.410.914	56.819.249	57.872.069	58.796.810
Reële uitgaven NBR binnen toepassingsgebied uitgavennorm	55.689.222	56.680.652	56.813.615	57.298.785	57.817.412	58.212.003
Verskil	0	-580.003	-402.701	-479.536	54.657	584.807

Bron: departement FB

Illustratief kan het tekort in 2026 als volgt worden toegelicht: indien er in 2025 een uitgavennorm wordt ingevoerd met convergentiemarge richting evenwicht in 2027 volgens Vlaamse begrotingsdoelstelling, toont de onderste rij van Tabel 1-16 dat er in 2026 nog een tekort exclusief uitgaven voor Oosterweel wordt opgetekend van 397,0 miljoen euro. Tabel 1-17 toont echter dat in 2026 de uitgaven binnen het toepassingsgebied van de uitgavennorm in de NBR 402,7 miljoen euro hoger liggen dan het traject zoals voorzien in Tabel 1-16. Dat betekent dus dat het verwacht tekort exclusief Oosterweeluitgaven in 2026 in de NBR 799,7 miljoen euro bedraagt.

Indien we de uitgaven voor Oosterweel wel in rekening brengen, bedraagt het verwacht tekort van het ESR-vorderingensaldo in 2026 1.524,7 miljoen euro, bestaande uit te tekort van 1.122,0 miljoen euro in termen van ESR-vorderingensaldo af te lezen in Tabel 1-16 en een afwijking van de NBR ten opzichte van dit traject van 402,7 miljoen euro, zoals weergegeven in Tabel 1-17.

Wanneer deze cijfers vergeleken worden met de tabel vorderingensaldo van de NBR (zie supra) dan zien we dat de verwachte tekorten in de tabel vorderingensaldo van de NBR nog groter zijn dan de verwachte tekorten op basis van de uitgaven in het toepassingsgebied van de uitgavennorm. Dat heeft voor een groot deel te maken met de uitgaven die buiten dit toepassingsgebied vallen: de uitgaven voorzien op de centrale provisies voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht, REPowerEU en het noodfonds Oekraïne, de uitgaven van het Energie- en Klimaatfonds en de uitgaven van DAB's en Vlaamse rechtspersonen die niet via de toelagen gefinancierd worden.

Zo zijn de uitgaven voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht groter dan de bijhorende RRF-ontvangsten en zijn in de NBR de reeds genomen engagementen op het Energie- en Klimaatfonds niet volledig gedekt door de verwachte ontvangsten van die fondsen.

4.2.4 Scenario 2: evenwicht ESR-vorderingensaldo in 2029

Scenario twee beoogt een evenwicht van het ESR-vorderingensaldo tegen 2029. Hierbij gaat het dus om een evenwicht inclusief de kosten voor Oosterweel. Die doelstelling leunt aan bij het Europese begrotingskader. Op basis van die doelstelling kan er opnieuw een convergentiemarge berekend worden, die deze keer tot en met 2029 toegepast wordt waarbij we opnieuw rekening houden met eenzelfde onderbenutting van de uitgaven. Een evenwicht van het ESR-vorderingensaldo wordt bereikt in 2029 met een gemiddelde jaarlijkse groeivoet van de reële uitgaven exclusief niet-samendrukbare uitgaven van 0,74%.

Tabel 1-18: Scenario 2: Van nominale naar reële uitgavengroei

	2025-2029
Nominale groei	3,32%
Deflator	1,73%
Convergentiemarge	0,78%
Reële uitgavengroei	0,82%
Reële groei excl. niet-samendrukbare uitgaven	0,74%

Bron: departement FB

Op basis van die reële groeivoet van de uitgaven kan in Tabel 1-19 opnieuw de maximaal toegelaten - uitgaven tot en met 2029 berekend worden. Ook in dit scenario wordt gerekend met een constante convergentiemarge en dus gelijke inspanning over de jaren.

Tabel 1-19: Scenario 2: Overzicht toegelaten uitgaven uitgavennorm met convergentiemarge naar een evenwicht ESR-vorderingensaldo in 2029

(In duizend euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Toegelaten reële uitgaven (incl. Oosterweel, excl. niet-samendrukbare uitgaven)	53.824.709	54.223.087	54.628.967	55.044.659	55.470.416	55.906.563
Niet-samendrukbare uitgaven (woonbonus en rente)	1.864.513	1.931.954	2.017.613	2.093.856	2.146.081	2.165.269
Index	0	615.133	1.535.035	2.479.193	3.457.317	4.357.061
Totale toegelaten nominale uitgaven	55.689.222	56.770.175	58.181.615	59.617.707	61.073.813	62.428.893
Totale toegelaten nominale uitgaven min onderbenutting NBR	54.214.588	55.322.781	56.750.981	58.146.361	59.555.424	60.870.149
Effectieve ontvangsten NBR in toepassingsgebied uitgavennorm	51.178.545	53.526.856	55.393.330	57.158.967	59.009.394	60.893.389
Verwacht tekort/overschot in toepassingsgebied uitgavennorm	-3.036.043	-1.795.925	-1.357.651	-987.394	-546.030	23.240

Bron: departement FB

Het verschil tussen de toegelaten uitgaven volgens de uitgavennorm in dit scenario en de uitgaven opgenomen in de NBR binnen het toepassingsgebied van de uitgavennorm wordt weergegeven in Tabel 1-20. De uitgaven in de NBR liggen voor alle betrokken jaren boven het toegelaten uitgavenniveau.

Aangezien dezelfde indexcijfers gebruikt werden in zowel de berekening van de toegelaten groei volgens uitgavennorm, als in de NBR, is het verschil tussen de nominale uitgaven dezelfde als tussen de hieronder weergegeven reële uitgaven.

Tabel 1-20: Scenario 2: Vergelijking toegelaten uitgaven uitgavennorm en uitgaven NBR

(In duizend euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Toegelaten reële uitgaven uitgavennorm (incl. Oosterweel)	55.689.222	56.155.042	56.646.580	57.138.514	57.616.496	58.071.832
Reële uitgaven NBR binnen toepassingsgebied uitgavennorm	55.689.222	56.680.652	56.813.615	57.298.785	57.817.412	58.212.003
Verschil	0	-525.611	-167.036	-160.271	-200.916	-140.171

Bron: departement FB

Voor het creëren van budgettaire ruimte aan de uitgavenzijde verwijzen we naar een nota na technische bilaterales, als bijkomende insteek voor de politieke bilaterales. Er zijn sowieso generieke besparingen mogelijk, bijvoorbeeld met betrekking tot de fiscale uitgaven. Daarnaast kunnen beleidsdomeinen op basis van de Vlaamse Brede Heroverweging en andere beleidsevaluaties uitgaven verminderen en/of verschuiven om te voldoen aan de groeivoet van de uitgavennorm. Budgettaire ruimte kan er ook komen door het verbreden van de belastbare basissen, al of niet gekoppeld aan belastingverschuivingen (zie deel 3).

DEEL 2/3 – VERDERE VERSTERKING PRESTATIEGEÏNFORMEERD BELEID

Inhoudsopgave

Inleiding.....	37
1. Duidelijke governance.....	38
2. Betere koppeling tussen doelstellingen en indicatoren.....	39
3. Beleidsruimte houden door het maken van keuzes.....	40
4. Kalender met voorstellen voor uitgaventoetsingen in de zittingsperiode 2024-2029.....	42
4.1 Duiding.....	42
4.2 Mogelijke onderwerpen.....	43

INLEIDING

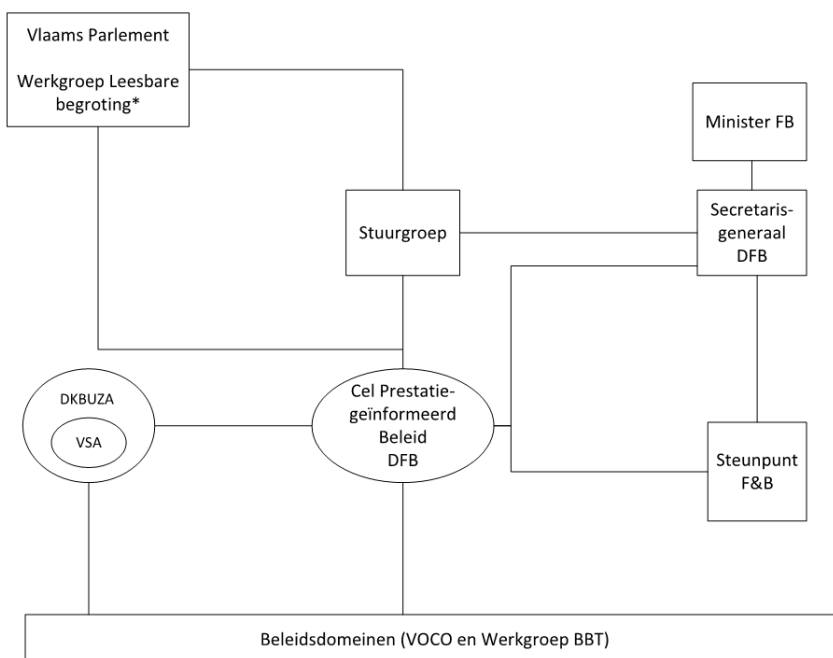
Vlaanderen heeft de voorbije jaren fors ingezet op prestatiegeïnfomeerd begroten, of liever een betere koppeling tussen beleid en begroting waar niet zozeer de input (wat kost het?) maar wel de prestaties (output: welke producten, goederen of diensten leveren we) en de effecten (outcome: wat bereiken we met onze middelen) centraal staan. Er werden al belangrijke stappen gezet met de brede heroverweging en uitgaventoetsingen, alsook met de verankering van de beleidsevaluaties van subsidies. Daarmee hebben we al een goede start gemaakt maar het eindpunt is nog niet bereikt.

Het rapport van de OESO heeft aangetoond dat Vlaanderen als op de goede weg is inzake prestatiegeïnfomeerd begroten en dat we de komende zittingsperiode op die ingeslagen weg moeten verder gaan. De audit van het Rekenhof, alsook het rapport van de OESO hebben aangetoond dat Vlaanderen nog verdere stappen kan zetten, dat door:

- een duidelijke governance;
- betere koppeling doelstellingen en indicatoren;
- keuzes scherper krijgen (via een beleidskompas en een duidelijker beleidskader voor investeringen);
- een verantwoordingsdag
- een kalender met voorstellen voor toekomstige uitgaventoetsingen.

1. DUIDELIJKE GOVERNANCE

Eén van de aanbevelingen uit de audit van het Rekenhof en uit het rapport van de OESO is het vastleggen van een duidelijke governance. Onderstaand governancemodel kan hieraan tegemoet komen (en wordt in belangrijke mate ingevuld via herschikking van taken).

* Vertegenwoordigers van het Vlaams Parlement (alle fracties) en haar administratie, de SERV, het Rekenhof, de Inspectie van Financiën, de Minister-President, de Minister FB, het Departement KBUZA en het Departement FB

Centraal in dit governancemodel staat de cel Prestatiegeïnformeerd Beleid binnen het departement Financiën en Begroting die instaat voor de algemene coördinatie van uitgaventoetsingen en brede heroverwegingen en bewaking van de spelregels. De cel werkt ook nauw samen met een stuurgroep, die moet zorgen voor de externe kwaliteitsbewaking van de uitgaventoetsingen en brede heroverwegingen. De inrichting van een steunpunt Financiën en Begroting moet kunnen voorzien in zowel ex ante als ex post advies rond beleidsevaluaties en algemene kennisontwikkeling rond bijvoorbeeld evaluatietechnieken en onderzoeksmethoden.

Bij de beleidsdomeinen blijkt ook een nood te bestaan om centraal en horizontaal kennis ter beschikking te stellen en uit te wisselen, of daar minstens een duidelijk aanspreekpunt voor te hebben. De cel prestatiegeïnformeerd beleid krijgt dan ook de uitdrukkelijke opdracht om de communicatiedoorstroming naar de beleidsdomeinen te verzorgen.

Tot slot, zoals uit bovenstaand model blijkt, zetten we ook in op het verder versterken van de samenwerking met de werkgroep Leesbare begroting van het Vlaams Parlement, om de betrokkenheid van de parlementsleden bij een prestatiegeïnformeerd beleid te verhogen en hun voortrekkersrol binnen het parlement hierrond te beklemtonen. Het Rekenhof en het Vlaams Parlement zijn bovendien ook vragende partij voor een geïntegreerde, overheidsbredesoftwaretool waarin de Vlaamse overheid zowel de budgettaire informatie als de beleidsinformatie centraliseert, opvolgt en beheert.

2. BETERE KOPPELING TUSSEN DOELSTELLINGEN EN INDICATOREN

Een belangrijk ontbrekend element in het verhaal rond prestatiegeïnfomeerd beleid is een betere koppeling tussen doelstellingen en indicatoren. Daarvoor zijn heldere en gedegen doelstellingen nodig waaraan ook daadwerkelijk indicatoren kunnen worden verbonden. Zo zorgen we ervoor dat de ambities waar Vlaanderen voor staat, duidelijk worden. We nemen daarbij de SDG's (zie ook Vizioer 2030) als vertrekbasis, niet alleen om betere benchmarking te kunnen doen met andere regio's maar vooral om het beleidsdenken te versterken en de ervaring die Vlaanderen al heeft als piloot daarin te benutten. Voor een goede koppeling moet ook het aantal indicatoren en bijhorende doelstellingen beheersbaar zijn. In navolging van de audit van het Rekenhof stellen we voor om maximaal twee output- of effectindicatoren te voorzien op het niveau van de strategische doelstellingen, eventueel aangevuld met belangrijke indicatoren op het niveau van de operationele doelstellingen met de grootste impact op het beleid en de begroting.

Praktijkvoorbeeld: beleidsdomein onderwijs en vorming

Strategische doelstelling⁵: kwalitatief goed hoger onderwijs met kansen voor iedereen

Operationele doelstelling 1. Een groter aandeel van aantal afgestudeerden met een diploma in het hoger onderwijs en een gelijke verdeling naar gender

Prestatie-indicator: verhouding aantal afgestudeerden/aantal beginners in het hoger onderwijs ((%) (man, vrouw en totaal)

Operationele doelstelling 2.....

[Bron: OECD, Performance-Informed Budgeting in Flanders, Belgium, p. 30](#)

Nieuwe beleidsvoorstellen bij een begrotingsopmaak worden omschreven op basis van een verplicht sjabloon dat de doelstellingen, de beoogde prestaties (bvb. beleidsinstrumenten, activiteiten, ...) en de effecten van de maatregel kadert, de ex ante en manier van ex post evaluatie beschrijft (zie ook verder), alsook de financiële raming en de betrokken timing expliciteert. De financiële raming moet ook meer het brutodenken vertalen, waarbij niet alleen de directe kosten maar ook andere kosten die bij beleidsmaatregelen komen kijken, meegerekend worden. Zo worden onder andere overheadkosten en personeelskosten die bijvoorbeeld voor de ondersteuning, monitoring en evaluatie van de maatregel nodig zijn, van bij de start verduidelijkt.

Door beleidsvoorstellen op die manier van bij de start aan te pakken, kan ook makkelijker de brug gemaakt worden tussen beleid en begroting (zie ook evaluatieparagraaf hierna).

Op die manier worden nieuwe voorstellen op eenzelfde manier benaderd en kan er ex ante meer aandacht gaan naar de kwaliteit ervan. Toegankelijke dashboards die die doelstellingen en indicatoren digitaal samenbrengen en visualiseren moeten zowel voor transparantie zorgen, als een breed gebruik van de informatie en de data stimuleren. Dit wordt opgenomen in samenwerking met de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA).

---

⁵ Zie bijvoorbeeld de doelstellingen vermeld in <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a8d2b7b8-dc80-43ae-b545-cf94e535c051/pdf>.

Op een Verantwoordingsdag leggen de beleidsdomeinen ten aanzien van het Vlaams Parlement verantwoording af over de financiën en het gevoerde beleid van het jaar ervoor. Duidelijk vooraf bepaalde beleidsdoelstellingen en indicatoren zorgen voor afbakening en stroomlijning van de verantwoording en het eventuele debat erover.

Al die stappen zijn ook noodzakelijk om een omslag te kunnen maken van ex post evaluatiedenken naar ex ante evaluatiedenken.

3. BELEIDSRUIMTE HOUDEN DOOR HET MAKEN VAN KEUZES

Het doelgericht inzetten van schaarse middelen wordt de uitdaging voor de komende jaren. Financiële stimuli moeten zo goed mogelijk afgestemd worden op het beoogde doelpubliek én de nagestreefde beleidsdoestelling(en). Al te vaak wordt bijvoorbeeld naar fiscaliteit gegrepen, terwijl andere instrumenten meestal sneller voelbaar, effectiever, goedkoper, eenvoudiger en sneller bijstuurbaar zijn dan een belasting. Bovendien is ons fiscaal stelsel een weinig benijdenswaardige koploper in complexiteit en fiscale druk.⁶ Ook de optie om uitgaven te verschuiven, wordt nog te stiefmoederlijk behandeld.

Een beleidskompas⁷ kan hier de weg wijzen en behandelt de volgende vragen:

- Wat is het probleem?
- Wat is het beoogde doel?
- Wat zijn de opties om dit te realiseren?
- Wat zijn de gevolgen van deze opties?
- Wat is de voorkeursoptie?

Naast een grondige beleidsvoorbereiding is structurele beleidsevaluatie en -bijstelling cruciaal. Niet enkel de monitoring van de voortgang van het afgesproken beleidsdoel krijgt zo de nodige aandacht, maar er kan ook kort op de bal gespeeld worden bij budgettaire overschrijdingen.

Hoewel omzendbrief 2019/11 al voorziet dat de memorie van toelichting aandacht besteedt aan monitoring en evaluaties, krijgt dat in de praktijk onvoldoende draagwijdte. Een verplichte maar meer gerichte evaluatieparagraaf (enkel voor voorstellen met substantiële budgettaire impact bv. vanaf 20 miljoen euro) lijkt daadkrachtiger. Daarbij moeten de nagestreefde doelen, de ingezette beleidsinstrumenten, financiële gevolgen, doeltreffendheid, doelmatigheid en voorgenomen evaluatie worden geduid in de nota aan de Vlaamse Regering dan wel in de memorie van toelichting (naar gelang het geval). Voor subsidies zijn daartoe al belangrijke stappen genomen via het verplichte subsidiekader en bijhorende beleidsevaluatie. Voor fiscale uitgaven en andere beleidsinstrumenten is er nog geen

---

⁶ Zie verder deel 3.

⁷ Zie <https://www.kcbr.nl/beleid-en-regelgeving-ontwikkelen/beleidskompas/2-wat-het-beoogde-doel>.

verplichting in de regelgeving. Dat terwijl al die elementen cruciaal zijn voor draagvlakcreatie en -behoud.

Een verplichte evaluatieparagraaf waarin de beleidskeuzes vanaf de start transparant gekaderd worden, helpt beleidsmakers ook nadien (bij de uitvoering van het beleid, *ex durante*) in een betere monitoring en om desgevallend bij te sturen waar nodig. De vraag of een fundamentele herziening van beleid nodig is, dan wel of een bepaald beleid beter wordt stopgezet, mag daarbij geen taboe zijn (want ook falen kan soms intelligent zijn).

Ook voor onze PPS-projecten en meer algemeen onze investeringen is goede planning en beleidssturen cruciaal. Er is nood aan een stabiele en voorspelbare investeringskalender die prioriteiten vastlegt in lijn met het afgesproken budgettair kader (begrotings- en schulddoelstelling) en de Vlaamse Uitgavennorm. Daarvoor zien we twee sporen: (1) het implementeren van het taakstellend budget en (2) het verfijnen van het veiligheidsplafond voor beschikbaarheidsvergoedingen.

(1) Door de uitwerking van een juridisch en beleidsmatig kader dat het gebruik van taakstellende budgetten in projectplanning ondersteunt en reguleert (bv. bij projecten vanaf een bepaalde investeringswaarde) moet de voorspelbaarheid van uitgavengroei vergroten. Dergelijk taakstellend budget omvat in principe alle verwachte kosten, waaronder: kapitaaluitgaven (CAPEX), projectgebonden risico's, grondverwervingen, flankerende en milderende maatregelen, kosten voor onvoorziene omstandigheden, voorbereidende studies en werken. Voor bepaalde projecten kan een Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse (MKBA) richtinggevend zijn voor het taakstellend budget. De klemtoon kan dan liggen op 'value engineering' (zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde realiseren binnen een vastgelegd budgettair kader) waarbij (innovatieve) doelmatige oplossingen en efficiënt gebruik van middelen belangrijke uitgangspunten zijn om vooropgestelde (project)doelstellingen te bereiken zonder de begrote kosten te overschrijden.

(2) Verfijningen van het veiligheidsplafond zijn nodig om toekomstige investeringen te vrijwaren. Zo kan bijvoorbeeld voorzien worden dat per zittingsperiode slechts een bepaald gedeelte van het veiligheidsplafond mag worden ingenomen door nieuwe projecten. Dat veiligheidsplafond voor beschikbaarheidsvergoedingen heeft tot doel om de beleidsruimte van de Vlaamse overheid te

beschermen tegen een al te grote impact van langlopende PPS-projecten. Zo kan elke toekomstige Vlaamse Regering in dezelfde mate investeringen spreiden in de tijd.

4. KALENDER MET VOORSTELLEN VOOR UITGAVENTOETSINGEN IN DE ZITTINGSPERIODE 2024-2029

4.1 Duiding

Voor ex ante beleidsdenken is een strategische evaluatiekalender een belangrijk instrument. Een onderdeel daarvan is een planning van uitgaventoetsingen tijdens de zittingsperiode. Die indicatieve planning werd door BVCO regelgevend verankerd.⁸

Onderstaande onderwerpen in Tabel 2-1 werden geselecteerd aan de hand van de volgende criteria: budgettaire impact, beschikbaarheid van relevante data en een inschatting van de mate waarin de beoogde beleidseffecten realistisch werden weergegeven.

Het Departement Financiën en Begroting stelt voor om twee onderwerpen per jaar in te plannen, gespreid over alle beleidsdomeinen. Een dergelijke structurele aanpak en gespreide planning verdient de voorkeur om de haalbaarheid en het draagvlak bij de beleidsdomeinen te bewaren.

Uit onderstaande onderwerpen kunnen beleidsmakers putten om een finale planning van uitgaventoetsingen op te stellen.

---

⁸ Zie art. 3/1, §1, BVCO dat luidt als volgt: “Minstens een keer per zittingsperiode wordt een brede heroverweging georganiseerd.

Na de regeringsvorming wordt voor de uitgaventoetsingen een indicatieve planning opgesteld, die tijdens de zittingsperiode minstens een keer wordt geactualiseerd.”

4.2 Mogelijke onderwerpen

Tabel 2-1: Voorstellen voor onderwerpen van uitgaventoetsingen

Onderwerp	Beleidsdomein(en)	Budgettaire impact (VAK)	Timing
Zicht op intermediairen - de rollen en bijdragen van organisaties, diensten en agentschappen bij het zorg- en ondersteuningstraject van personen met een handicap.	WVG	32,956 miljoen euro	Eind 2024 - eind 2025
De uitvoering van de Vlaamse Intersectorale Akkoorden social profit/non profit door het departement CJM	CJSM	58 miljoen euro	2025
Persoonsvolgende Financiering VAPH	WVG	2,5 miljard euro	2025
Middelentoetsing Milieuheffingen (grondwaterheffing, heffing op waterverontreiniging en afvalheffingen)	OMG	Minimaal 140 miljoen euro ⁹	2025
Asset management	MOW	1,2 miljard euro ¹⁰	Vanaf 2026
Onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (dus zowel leerlingen met een beperking als leerlingen met ernstige leerproblemen), het organisatiemodel en haar financiering	OV, WVG, MOW	Minimaal 1,2 miljard euro	Begin 2026
Organisatie en financiering van het voltijds secundair onderwijs	OV	5,1 miljard euro	Begin 2026
Natuurbeheer door derden	OMG	Minimaal 50 miljoen euro	Nog te bepalen
Compensatie indirecte emissiekosten - Indirect Carbon Leakage (ICL) ¹¹	WEWILS	269,8 miljoen euro	Afstemmen tijds kader EU regelgeving
Uitgaven in het kader van de klimaat- en energietransitie	WEWILS, OMG, KBBJ	Klimaatfonds: 1,4 miljard euro in de periode 2013-2022 ¹²	Nog te bepalen
Jobbonus	FB, WEWILS	260 miljoen euro	Nog te bepalen
Doelmatigheid van publieke financiering levenslang leren (bij voorkeur over domeinen heen)	WEWILS, OV, CJSM	297,9 miljoen euro	Nog te bepalen

Een overzicht van de onderwerpen van de uitgaventoetsingen die werden uitgevoerd in de zittingsperiode 2019-2024, is weergegeven [op fin.vlaanderen.be/facts-figures/evaluatiebeleid/uitgaventoetsingen](https://fin.vlaanderen.be/facts-figures/evaluatiebeleid/uitgaventoetsingen).

⁹ 68 mio euro (afvalheffingen), 29,5 mio euro (grondwaterheffing) en 44,5 mio euro (heffing op waterverontreiniging).

¹⁰ 930 miljoen euro (vervangingen en renovaties) + 306 miljoen euro (regulier onderhoud).

¹¹ Eventueel te integreren met uitgaven in het kader van de klimaat- en energietransitie.

¹² Dit is een fractie van de totale uitgaven van de Vlaamse overheid voor de klimaat- en energietransitie.

DEEL 3/3 – FISCALE BELEIDSVOORSTELLEN

Inhoud

1. Een Vlaamse tax shift om de toekomst veilig te stellen.....	46
2. Evenwicht tussen mobiliteit en financiële stabiliteit.....	49
3. Stroomlijnen van de erf- en schenkbelasting.....	52
4. Welvaartswinsten creëren via een modernere vastgoedfiscaliteit	55
5. Online spelen en weddenschappen ontmoedigen	57
6. Budgettair overzicht van de voorstellen	58

1. EEN VLAAMSE TAX SHIFT OM DE TOEKOMST VEILIG TE STELLEN

De Belgische fiscale lasten op arbeid behoorden in 2023 bij de hoogste van de OESO-landen. Onderstaande figuur illustreert dat België koploper is bij de zogenaamde *tax wedge*¹³:

De *tax wedge* loopt volgens de OESO naargelang de gezinssituatie in bepaalde gevallen zelfs op tot 68,5%, zowel bij alleenstaanden als bij gehuwde koppels.¹⁴

The tax/benefit position of singles (Belgium 2023)				
Wage level (per cent of average wage)	67	100	167	67
Number of children	None	None	None	2
Gross wage earnings	39.721	59.285	99.006	39.721
Average rates				
Income tax	18,4%	26,0%	34,0%	12,7%
Total tax wedge (including employer's social security contributions)	46,1%	52,7%	58,9%	29,1%
Marginal rates				
Total tax wedge: Principal earner	68,5%	65,0%	67,8%	68,5%

¹³ OECD (2024), Taxing Wages 2024: Tax and Gender through the Lens of the Second Earner, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/dbcbac85-en> en [Infographic-EN.png \(4158x5835\) \(adestra.com\)](https://infographic-en.png(4158x5835)(adestra.com))

¹⁴ OECD (2024), Taxing Wages 2024: Tax and Gender through the Lens of the Second Earner, OECD Publishing, Paris, p.216, <https://doi.org/10.1787/dbcbac85-en>.

The tax/benefit position of married couple (Belgium 2023)				
Wage level (per cent of average wage)	100-0	100-67	100-100	100-67
Number of children	2	2	2	None
Gross wage earnings	59.285	99.006	118.571	99.006
Average rates				
Income tax	14,4%	21,4%	24,7%	22,9%
Total tax wedge (including employer's social security contributions)	37,3%	45,1%	48,4%	50,0%
Marginal rates				
Total tax wedge: Principal earner	65,0%	65,1%	64,1%	65,1%
Total tax wedge: Spouse	56,8%	68,5%	64,1%	68,5%

Een verlaging van de lasten op arbeid dringt zich op. Een premiestelsel zoals de Vlaamse jobbonus, dat mensen moet aanzetten tot werken, is voor de globale lastenverlaging een druppel op een hete plaat. Voor echte verandering, moeten we groter en globaler durven denken. De belastbare basis moet breder, wat alleen verwezenlijkt kan worden met een overkoepelende veelzijdige aanpak.

In de eerste plaats willen we meer mensen aan de slag krijgen. Dat zal nodig zijn om voldoende financiële middelen te creëren en de gekende pensioenuitdaging¹⁵ in de toekomst de baas te kunnen. De fiscale lasten op arbeid moeten omlaag¹⁶, vooral voor de midden- en lagere inkomens. De fiscale hervorming die daarvoor noodzakelijk is, vereist bovendien een dialoog tussen de deelentiteiten en het federale niveau gelet op de regionale budgettaire oversijpelingsseffecten wanneer de federale overheid de zogenaamde belasting staat wijzigt.^{17,18}

Bijkomend vergt de weg naar een bredere belastingbasis het weggaan van (Vlaamse) fiscale koterij met haar belastingkredieten, -verminderingen en andere uitzonderingen. Om de Vlaamse fiscaliteit terug te brengen tot haar essentie stellen we voor om met behulp van een brede rationaliseringsoefening

¹⁵ Zie ook <https://www.oecd.org/belgium/PAG2023-BEL.pdf> en <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/economie/nergens-zijn-ouderen-zo-afhankelijk-van-wettelijk-pensioen-als-in-belgie/10512941.html> en <https://www.nbb.be/nl/artikels/zijn-de-overheidsuitgaven-voor-pensioenen-belgie-houdbaar-een-vergelijking-met-andere>

¹⁶ Hetgeen ook blijkt uit de 'Economic Survey of Belgium (June 2022)' van de OESO.

¹⁷ Op federaal niveau zijn al stappen ondernomen om een grondige fiscale hervorming te onderbouwen. De hypothese van een federale fiscale hervorming roept de vraag op wat het effect ervan zou zijn op de Vlaamse overheidsfinanciën. Een van de voorgestelde maatregelen in het voorstel van de fiscale hervorming was de verhoging van de belastingvrije som, met het idee dat werkende belastingplichtigen netto meer moeten overhouden. Een verhoging van de belastingvrije som zou voor Vlaanderen leiden tot minder inkomsten uit de personenbelasting. Een eerste (ruwe) raming geeft voor het aanslagjaar 2025 een minderontvangst van ongeveer 560 miljoen euro. Tegen het aanslagjaar 2027 kan dit bedrag oplopen tot ongeveer 700 miljoen euro. Zie V. VAN PETEGHEM, 'Blauwdruk voor een bredere fiscale hervorming', 18 juli 2022, <https://vanpeteghem.belgium.be/sites/default/files/articles/Blauwdruk%20NL.pdf>; M. DELANOTE, 'Algemene visienota met betrekking tot de bredere fiscale hervorming', 27 juni 2022, <https://financien.belgium.be/sites/default/files/beoess/Visienota%20def%2027%20juni%202022%20-%20nl.docx>

¹⁸ Zie ook de beleidspaper waarin wordt gepleit om tot coherente fiscale bevoegdheidspakketten te komen (K. Algoed, A. Beynsberger, A. Vandriessche, M. Van hoogenbemt en N. Vermeylen, "Is er behoefte aan een nieuwe staats-hervorming inzake fiscaliteit en overheidsfinanciën?", T.F.R., 2023/12, nr. 644)

grondig te snoeien in de wildgroei aan fiscale uitzonderingen.¹⁹ Een duidelijke koers met een eenduidig beleid waar duidelijke graadmeters bij vooropgesteld zijn, draagt bij tot onderbouwd, gedragen en effectief beleid. Het maakt het voor de beleidsmakers ook eenvoudiger om aan het stuur te zitten en sneller te schakelen, dan bij een versplinterde aanpak.

Om de lastenverlaging op arbeid binnen de Vlaamse *tax shift* te compenseren, stellen we de volgende instrumenten voor. De Vlaamse jobbonus kan worden geïntegreerd in een meer omvattende verlaging van de lasten op arbeid (meer bepaald op de hoger geduide 'income tax rate'). Naast de aangehaalde fiscale rationalisering, kunnen ook de afschaffing van de Vlaamse jobbonus, een andere mobiliteitsfiscaliteit²⁰ en een herijkte erf- en schenkbelasting hierin een rol spelen. Een andere mobiliteitsfiscaliteit draagt bovendien ook bij aan het behalen van de Vlaamse klimaatdoelstellingen.

---

¹⁹ Enkele voorbeelden illustreren de wildgroei. Binnen de onroerende voorheffing geldt een vermindering van zodra u twee of meer kinderen ten laste heeft. De onroerende voorheffing is echter een 'zakelijke' belasting, die geen band heeft met persoonsgebonden voordelen. Het voordeel wordt dan ook beter elders geïntegreerd: bv. in het groeipakket. Voor bepaalde brownfieldprojecten gelden verschillende vrijstellingen binnen het verkooprecht, de schenkbelasting,... die quasi niet worden toegepast. De aandelen van een vennootschap die serviceflats realiseert worden vrijgesteld van erfbelasting. Maar ook daar wordt amper aanspraak op gemaakt.

De vriendenerfenis blijkt ook weinig succesvol. In 2022 werd daar in slechts 223 aangiftes gebruik van gemaakt. Het is een relatief beperkt voordeel dat bovendien vereist dat de erflater een testament opstelt. Worden daarin meerdere vrienden aangeduid, dan vereist de vriendenerfenis ook enig rekenwerk om het concrete voordeel te berekenen. Omwille van het beperkte succes en de relatief hoge complexiteit, stelt FB voor de vriendenerfenis af te schaffen. De vrijgekomen beleidsruimte kan dan elders worden ingezet.

²⁰ Zie voor het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) en de aanpak van emissiefraude de bijdrage aan het Vlaams Regeerakkoord van beleidsdomein omgeving en VMM. De basis ervoor is een conceptnota 'De handhaving van voertuigemissies', waarvan de Vlaamse Regering eind 2021 akte nam (VR 2021 0312 MED.0423/1BIS EN MED.0423/2)

2. EVENWICHT TUSSEN MOBILITEIT EN FINANCIËLE STABILITEIT

Het aantal zero-emissievoertuigen stijgt. Dat is een positieve evolutie om te komen tot een duurzaam wagenpark. Als we dit kritisch en toekomstgericht bekijken, zijn er wel bedenkingen te maken bij het bijhorende fiscaal gunstregime.^{21,22} Zo is er geen verkeersbelasting (VKB) en geen belasting op inverkeerstelling (BIV) verschuldigd en uiteraard ook geen accijnzen op fossiele brandstof.²³ Toch maken die wagens evenzeer gebruik van de openbare weg, dragen ze bij tot het fileleed,²⁴ zijn ze betrokken bij verkeersongevallen en moet de huidige infrastructuur aangepast en onderhouden worden (vb. wegen, laadpalen, elektriciteitsnet, ...).²⁵ Als hun aandeel in het wagenpark blijft stijgen, dalen logischerwijze de belastinginkomsten, wat budgettair onhoudbaar is.

Nu is het momentum om in te grijpen. Het aandeel elektrische voertuigen in het totale wagenpark is nog beperkt. Bovendien zijn dergelijke wagens (voorlopig) vooral weggelegd voor de hogere decielen en zijn het merendeel van die wagens bedrijfswagens (meer dan 80%)²⁶. Op dit moment kadert belastingheffing nog binnen een eerlijkere verdeling van de lasten in de samenleving. Als we wachten tot de elektrische wagen ook bij de gemiddelde Vlaming voor de deur staat, gaat het invoeren van een belasting, na zoveel inspanningen om emissievrije wagens te promoten, het vertrouwen schaden. Dat is nefast voor het draagvlak.

---

²¹ Een studie van het federaal planbureau toonde aan dat de vergroening van de BIV slechts een beperkte “versnelde daling heeft veroorzaakt in de CO2-emissiefactoren van nieuwe wagens verkocht in Vlaanderen. Het gemiddelde effect was echter vrij klein.”. En ook dat “De bijkomende effecten van de hervorming van de jaarlijkse verkeersbelasting zijn nog kleiner”. (Zie Laurent Franckx en [Bruno Hoornaert](#), ‘De hervorming van de Vlaamse belasting op inverkeerstelling en de jaarlijkse verkeersbelasting. Een ex post analyse van hun impact op de CO2-emissiefactoren van nieuwe personenwagens’, Federaal Planbureau, Working Paper 10-24- 22/04/2024, [Federaal Planbureau - Publicatie - De hervorming van de Vlaamse belasting op inverkeerstelling en de jaarlijkse verkeersbelasting. Een ex post analyse van hun impact op de CO2-emissiefactoren van nieuwe personenwagens](#)).

²² Uit een studie van 2024 (uitgevoerd door TML in opdracht van het Departement FB) blijkt dat de huidige JVB en BIV weinig tot geen sturend effect hebben bij de aankoopkeuze voor een bepaald voertuig. Zie R. VANPEE en I. MAYERES (TML), “Determinanten van de aankoopbeslissing van privéwagens in Vlaanderen – Stated preference analyse”, 29 mei 2023

²³ Uit de prognoses van het Federaal Planbureau blijkt (uit het referentiescenario) bv. al dat de verkoop van benzine PHEVs en van elektrische [bedrijfswagens](#) “snel zal toenemen, ook zonder de hervorming van de fiscaliteit voor bedrijfswagens. Initieel groeien de verkoopcijfers van benzine PHEVs sneller dan die van elektrische wagens, om tegen 2030 een marktaandeel van bijna 50% te bereiken. Vanaf 2028 neemt de verkoop van elektrische wagens sneller toe en vanaf 2029 is hun marktaandeel zelfs groter dan dat van benzine PHEVs.”. Zie L. Franckx, “Ex ante evaluatie van de fiscaliteit van bedrijfswagens in België”, oktober 2022, WORKING PAPER 6-22, federaal Planbureau, p1 (1 van PDF) en o.m. figuur 1, 2, 4 en 34, [WORKING PAPER 6-22 \(plan.be\)](#).

²⁴ De congestieproblematiek wordt er volgens het Federaal Planbureau niet beter op. In een paper van 27 april 2022, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, staan vooruitzichten voor de transportvraag in België bij ongewijzigd beleid tegen 2040. Deze vijfde editie bevestigt het scenario van een verzadiging van de vraag naar personenvervoer, dat in de vorige editie ook al werd geschetst. Het goederenvervoer blijft sterk groeien, aangedreven door de internationale handel. Het wegvervoer blijft dominant voor zowel personen als goederen. Deze evoluties leiden tot een verdere daling van de gemiddelde snelheden op het wegennet, vooral rond de agglomeraties Antwerpen en Gent. Zie C. Daubresse, B. Hoornaert en B. Laine, “Vooruitzichten van de transportvraag in België tegen 2040”, 27/4/2022, <https://www.plan.be/publications/publication-2240-nl-vooruitzichten-van-de-transportvraag-in-belgie-tegen-2040>.

²⁵ Voor een overzicht van de externe kosten van verkeer zie o.m. B. Hoornaert, “Externe kosten van vervoer”, 29/06/2020, <https://www.plan.be/publications/publication-2014-nl-externe-kosten-van-vervoer>.

²⁶ Zie Statbel, “Elektrische wagens in 2023 met 93,6% gestegen”, <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/elektrische-wagens-2023-met-936-gestegen>

We pleiten voor een **gefaseerde aanpak**. Hierbij is het eventueel wel mogelijk om het tarief te variëren in functie van bepaalde voertuigkenmerken. Op korte termijn geniet een **eenvoudig systeem**, zonder plaats- en tijdsdifferentiatie, de voorkeur. Het kan namelijk snel ingevoerd worden, waardoor we het momentum niet verliezen. Het heeft daarenboven een beperkte implementatiekost²⁷. Een makkelijk uit te leggen systeem, waar iedereen zijn steentje bijdraagt, creëert duidelijkheid en draagvlak. Een ‘afstandsbelasting’ waar een vast bedrag per kilometer wordt betaald, is zo’n eenvoudig systeem. Rij je meer, betaal je meer. De burger geeft jaarlijks zijn kilometerstand door en de complexere belastingen als BIV en VKB worden dan op “nul” gezet.²⁸

Om het draagvlak te behouden en anderen kennis te laten maken met het concept van een afstandsbelasting, kan die aanvankelijk worden beperkt tot zero-emissievoertuigen. In dat geval is zelfs geen intergouvernementeel samenwerkingsakkoord vereist.²⁹ Naarmate het aandeel fossiele wagens daalt en het aandeel zero-emissievoertuigen toeneemt, zullen de BIV en VKB vanzelf uitfaseren.

Het eenvoudige systeem moet op langere termijn (maar binnen volgende legislatuur) evolueren naar een **meer verfijnd, ‘slimmer’, systeem**, waar wel rekening gehouden wordt met de locatie en het tijdstip waarop men zich verplaatst. Een gedifferentieerde afstandsbelasting kan ook congestie aanpakken en weggebruik sturen richting de daluren of het openbaar vervoer. Dit systeem is duurder, vraagt heel wat voorbereidingswerk en kan niet op korte termijn ingevoerd worden. Vandaar het pleidooi voor een gefaseerde aanpak, waarbij we nu meteen het juiste moment aangrijpen en op een later tijdstip ‘finetunen’ (zie ook Leuvense economisch standpunt³⁰ en ITF rapport³¹ hieromtrent). Hierbij is het van belang om zo snel mogelijk (bij voorkeur aan het begin van de legislatuur) transparant te communiceren over de vervolgstappen.

De invoering van een de slimme afstandsbelasting schept ook opportuniteiten om handhaving op diverse fronten te verbeteren. Zo voorkomen we de recurrente kost van hoge beschikbaarheidsvergoedingen en kunnen we de apparatuur ook voor andere doelstellingen gebruiken. Een mogelijke synergie is die met het beter innen van de snelheidsboetes zodat een groot deel van de boetes niet langer onbehandeld blijven.

Het is essentieel om te benadrukken dat de hier voorgestelde afstandsbelasting niet bedoeld is om het gebruik van elektrische wagens te ontmoedigen, maar wel een eerlijk en duurzaam belastingstelsel wil waarborgen. Het doel is om een evenwicht te vinden tussen het extra aanmoedigen van groenere mobiliteit en het handhaven van financiële stabiliteit voor de overheid. Bovendien kan de

---

²⁷ Vb. geen OBU vereist of ‘domme’ OBU volstaat.

²⁸ Dit kan met een ‘verklaring op eer’ in combinatie met een controle wanneer men naar de autokeuring gaat, hetgeen ook een Vlaamse bevoegdheid is (dus makkelijk in te voeren).

²⁹ Er is immers geen VKB of BIV verschuldigd door zero emissiewagens en dus geen noodzaak om daar iets aan te passen voor leasingvoertuigen.

³⁰ Leuvense Economische Standpunten, ‘Elektrische auto’s dwingen ons om snel de autogebruiksbelastingen te herzien, Bruno De Borger en Stef Proost; [LES 2023-203.pdf \(kuleuven.be\)](https://www.kuleuven.be/les/2023-203.pdf).

³¹ ITF rapport ‘Decarbonisation and the pricing of road transport’, p 47-48.

afstandsbelasting, mits een voldoende hoog tarief per kilometer, diverse welvaartswinsten en extra budgettaire beleidsruimte creëren. Die netto-opbrengst kan oplopen tot 3,73 miljard euro:³²

Tabel MS 3 Kernindicator budgettaire impact – verandering t.o.v. Referentie 2030 (miljard euro)

	VLAKEV	VLAK / VLAKG	VLAK-PLUSG	DIFF / DIFFG	DIFF-PLUSG	STARTL	STARTH	STARTG
Netto-opbrengsten Vlaamse overheid*	0,35	0,68	3,67	0,67	3,73	3,71	3,71	3,59

* na aftrek van de systeemkosten en de invoering van een nultarief voor de JVB en BIV van de niet-elektrische voertuigen in alle scenario's behalve VLAKEV

Bron: REMOVE-berekeningen

Gekoppeld aan slimme herinvesteringen - m.n. verlaging van de gewestelijke personenbelasting - kunnen daarenboven significante welvaartswinsten geboekt worden tot een positieve globale impact op de welvaart van maar liefst 946 miljoen euro :³³

Tabel MS 5 Volledig overzicht kernindicatoren van de sociale en economische impact van de beleidsscenario's – referentiejaar 2023

Impacts t.o.v. referentie		Beleidsscenario's (wegenheffing en gebruik netto-inkomsten)									
		Vlakke wegenheffing				Gedifferentieerde wegenheffing			Gedifferentieerde wegenheffing met startkost		
		VLAKEV	VLAK / VLAKG	VLAKPLUSG		DIFF / DIFFG	DIFFPLUSG		STARTL	STARTH	STARTG
		Alg	Alg	Prop	Prog	Alg	Prop	Prog	Prog	Prog	Prog
Impact op welvaart* (met rangschikking van hoog (1) naar laag (10))	Miljoen euro	36 (9)	26 (10)	643 (6)	635 (7)	154 (8)	946 (1)	937 (2)	848 (4)	738 (5)	914 (3)
Impact op BRP	%	0,03	0,02	0,36	0,35	0,26	0,63	0,63	0,58	0,53	0,61
Impact op overheidsinkomsten uit wegenheffing, startkost en transportgerelateerde ontvangsten (Vlaamse overheid en federale overheid)**	Miljoen euro	328	654	3377	3373	604	3378	3373	3353	3355	3247
Systeemkosten		Laag				Hooger					
Impact op inkomensongelijkheid – op basis van welvaartsanalyse***		Daling ongelijkheid ↓	Daling ongelijkheid ↓↓	Stijging ongelijkheid ↑↑↑	Daling ongelijkheid ↓↓↓	Daling ongelijkheid ↓↓	Stijging ongelijkheid ↑↑↑	Daling ongelijkheid ↓↓↓	Daling ongelijkheid ↓↓↓	Daling ongelijkheid ↓↓↓	Daling ongelijkheid ↓↓↓
Tijdsbaten	Miljoen euro	84	89	620	620	670	1270	1270	1179	1069	1246
Milieubaten	Miljoen euro	8	12	63	63	21	73	73	74	74	72

Nota's: Alg = netto-opbrengsten worden toegevoegd aan algemene overheidsmiddelen. Prop = proportionele hervorming personenbelasting. Prog = progressieve hervorming personenbelasting
Kleurenschaal: lichtgroen – donkergroen: de drie scenario's met meest positieve effecten (of meerdere scenario's als ze dicht bij elkaar liggen), met donkergroen = beste scenario per indicator; donkeroranje – licht oranje: de drie scenario's met de laagste positieve effecten, met donkeroranje = minst interessante scenario per indicator. In het wit: de overige scenario's

** inclusief baten van gebruik van netto-overheidsinkomsten, tijdsbaten en milieubaten

*** na aftrek van de systeemkosten

**** een '↑' staat voor een toename van de inkomensongelijkheid, en een '↓' voor een afname; het aantal pijltjes geeft de sterkte van het effect weer.

Bron: berekeningen met REMOVE, Beamun en EDIP

³² Ten opzichte van de referentiesituatie bij ongewijzigd beleid in 2030. Hierbij wordt uitgegaan van een gewogen gemiddeld tarief voor heel Vlaanderen (spits + dal) van maximaal 10 eurocent per km bij een gedifferentieerde heffing of 8,6 eurocent per km bij een eenvoudige afstandsheffing voor Vlaamse voertuigen. Zie studies door TML en CAPE in opdracht van Departement FB: 'Onderzoek naar een sturende mobiliteitsfiscaliteit - Perceel 1 en 2: Synthesenota', 2024, p. 8 en 'Impactanalyse Perceel 1 en 2', 2024. Zie voor andere beleidsscenario's ook MOTIVITY, 'Uitrol van een systeem van wegenheffing: financiële haalbaarheid', 8 november 2019, https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1590770989/VR-2019-1312-studie-wegenheffing-financiele-haalbaarheid_jnesnw.pdf; 39; MOTIVITY, 'Uitrol van een systeem van wegenheffing: tarificatie', 8 november 2019, <https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1590770991/VR-2019-1312-studie-wegenheffing-tarificatie-deel-3-fhai2s.pdf>, 16.

³³ Zie studie door TML en CAPE in opdracht van Departement FB: en 'Impactanalyse Perceel 1 en 2, 2024.

3. STROOMLIJNEN VAN DE ERF- EN SCHENKBELASTING

De erfbelasting heeft nood aan modernisering en stroomlijning. In de perceptie van de burgers zijn de tarieven te hoog en is het een echte pestbelasting. Gemiddeld verkrijgt de langstlevende partner, na verrekening van de schulden, ca. €155.000 (mediaan ca. €77.000). In de rechte lijn bedraagt die gemiddelde netto-verkrijging ca. €78.000 (mediaan ca. €42.000). We pleiten ervoor om de erfbelasting te behouden maar samen met de schenkbelasting grondig aan te passen. Ook al moeten daar wat heilige huisjes en aantal misvattingen³⁴ voor sneuvelen, de fiscale koterij wordt ook hier best gesloopt. De aanpassingen kunnen bovendien extra beleidsruimte creëren. Hierna worden drie voorstellen geformuleerd die, let wel, elk op zich staan (de budgettaire impact ervan kan dus niet worden gecumuleerd).

Voorstel 1: Een meer neutrale erf- en schenkbelasting

We stappen af van het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen. De erfgenamen in de rechte lijn genieten van de zogenaamde *splitting*. Ooit ingevoerd om fraude bij de aangifte tegen te gaan, blijkt die maatregel tegenwoordig niet meer nodig.³⁵ De fiscus heeft nu veel meer informatie ter beschikking, zodat verborgen vermogen sneller op de radar van de fiscus komt.

Bovendien heeft die *splitting* een kwalijk neveneffect. Het zet burgers aan tot doorgedreven successieplanning. Maar aan dat advies hangt vaak een stevig prijskaartje, en is dus minder bereikbaar voor midden en lagere inkomens. De *splitting* verdwijnt dan ook beter uit de Vlaamse erfbelasting. We stellen voor dit op korte termijn door te voeren. Voor 2025 bedraagt de geraamde budgettaire meeropbrengst ongeveer 200 milj. euro³⁶.

Om naar een meer neutrale Vlaamse fiscaliteit te evolueren, stellen we voor om erfenissen en schenkingen te belasten bij de ontvanger op basis van het totaal ontvangen vermogen. Dat wordt dan in rekening gebracht ongeacht het soort vermogen of de verwantschap met de schenker of erfflater. Tot een grensbedrag wordt het overgedragen vermogen niet belast. Boven die grens worden nalatenschappen en schenkingen wel belast.³⁷ Die nieuwe berekeningswijze vereist evenwel dat

---

³⁴Schenkingen en erfenissen zijn pure inkomensoverdrachten maar creëren geen toegevoegde waarde. Toch worden die aan veel lagere tarieven belast dan het inkomen uit arbeid. Bovendien maakt het vanuit economisch oogpunt niet uit of schenkingen of erfenissen de vorm aannemen van contant geld of onroerend goed. Ook houdt het argument dat een erfbelasting een dubbele belasting inhoudt, weinig steek. Ook wanneer het vermogen wordt besteed (en dus niet overgelaten in een erfenis), wordt een tweede keer belasting betaald via de BTW. Bovendien blijkt het overgrote deel van het private vermogen geërfd en dus niet 'verdiend' door de eigenaar zelf. Die heeft er dan ook geen inkomstenbelasting op betaald.

³⁵ Het lijkt logisch, als de *splitting* in rechte lijn wordt afgeschaft, om ook de globalisatie voor de categorie 'anderen' in de zijlijn af te schaffen. Op die manier hanteer je een duidelijke en gelijke heffingstechniek op het totaal persoonlijk erfdeel, ongeacht de tarieven. De globalisatie afschaffen is echter vanuit budgettaire oogpunt op dit ogenblik niet haalbaar.

³⁶ Deze budgettaire impact geldt enkel binnen deze beleids optie

³⁷ Een grondig herdachte erf- en schenkbelasting werd recent voorgesteld door drie Gentse professoren (zie Pieter Van Rymenant, Dirk Van de gaer en Freddy Heylen, "Het potentieel van de schenk- en erfbelasting" in Gentse Economische Inzichten, nummer 13, 11 maart 2024, <https://www.ugent.be/eb/economics/en/research/gei/gei13>). Ze stellen een systeem voor waarbij schenkingen en erfenissen gezamenlijk worden belast op niveau van de ontvanger. Er zou een belastingtarief gelden dat dicht ligt de belastingvoet op arbeidsinkomen, bv. 40%. Er zou wel een algemene belastingvrije som gelden van bv. 300.000 euro, ongeacht het soort vermogen of de relatie met de schenker of erfflater.

voldoende kwalitatieve historische data (nalatenschappen, schenkingen, koppeling tussen beide, enz.) waar nodig wordt opgebouwd. Het onderzoek naar de concrete implementatie daarvan, is geen beletsel voor de opheffing van de *splitting* in een eerste fase. Als op korte termijn enkel de afschaffing van de *splitting* wordt overwogen en de erf- en schenkbelasting pas later worden gemoderniseerd, kan een beperktere voetvrijstelling als mitigerende maatregel worden gebruikt.

Voorstel 2: Belastinguitstel voor familiebedrijven

Familiale ondernemingen en familiale vennootschappen vormen de ruggengraat van de Vlaamse economie. Ze kennen in Vlaanderen bij overdracht echter erg royale gunstregimes. In de schenkbelasting wordt de overdracht volledig vrijgesteld. In de erfbelasting gelden erg lage tarieven. De jaarlijkse budgettaire impact van de beide maatregelen is dan ook substantieel. In 2020 bedroeg die binnen de schenkbelasting 73,8 miljoen euro. Binnen de erfbelasting werd de impact voor 2019 geraamd op 101,3 miljoen euro.³⁸ Omdat noch de doelmatigheid, noch de doeltreffendheid van de gunstregimes kan worden aangetoond, stellen we voor de gunstregimes af te schaffen en de vrijgekomen beleidsruimte elders in te zetten.³⁹ De overgang van de familiale vennootschap of onderneming (via schenking of erfenis) wordt onderworpen aan de reguliere tarieven in schenk- en erfbelasting. De gunstregimes beogen de continuïteit van het familiebedrijf te vrijwaren. Die doelstelling kan echter op een meer kostenefficiënte manier nog steeds worden behartigd. Een afbetalingsplan⁴⁰ kan de erfgenaam de financiële ademruimte bieden. Een verlaagd tarief is dus geen vereiste.⁴¹ Het erven van een familiebedrijf hoeft dan, zoals ooit gevreesd, zeker niet gelijk te staan aan een gedwongen verkoop ervan.

---

³⁸ “Fiscale begunstiging familiebedrijven” in Eindrapport Vlaamse Brede Heroverweging, Financiën en Begroting, 2021, 8

³⁹ “Fiscale begunstiging familiebedrijven” in Eindrapport Vlaamse Brede Heroverweging, Financiën en Begroting, 2021, 19-21. Zo zijn er buitenlandse studies die stellen dat bedrijven het beter doen op korte en lange termijn bij een overdracht naar externen in vergelijking met een overdracht binnen de familie.

⁴⁰ Dit kan in de vorm van de modaliteiten zoals die nu al zijn vervat binnen de VCF. Eventueel kan worden

⁴¹ Als in het kader van een modernisering van de erf- en schenkbelasting een gelijkschakeling wordt beoogd, moeten de tarieven voor de overdracht van familiale ondernemingen en vennootschappen binnen de schenkbelasting minimaal worden gealigneerd met die van de erfbelasting (3% voor de partner, 7% voor alle andere erfgenamen).

Voorstel 3: Uitbreiding 'globalisatie'

De erfbelasting biedt mogelijkheden om budgettaire beleidsruimte te scheppen. Daarmee kan een Vlaamse taxshift naar minder lasten op arbeid (deels) worden gefinancierd. Zo kan de techniek van de globalisering ruimer worden toegepast.⁴² Elke erfgenaam wordt dan belast aan het tarief dat van toepassing is op het totaal geërfde vermogen binnen die tariefcategorie.⁴³ Zo wordt het tarief voor de kinderen of ouders bepaald door wat ze tezamen erven (weliswaar met behoud van de *splitting*). Voor broers en zussen wordt dezelfde redenering gehanteerd. De totale waarde van wat broers en zussen samen erven, bepaalt het voor hen toepasselijke tarief. Partners worden niet meegenomen in die samentelling. Door die ruimere invulling van de globalisering bedraagt de voor 2025 geraamde meeropbrengst ongeveer 600 milj. euro⁴⁴.

Om de globale fiscale druk onder controle te houden, stellen we een verlaging van de tarieven voor. Zo kan de meeropbrengst worden ingezet om voor partners⁴⁵ en erfgenamen in de rechte lijn, het tarief van de hoogste tariefschaal te laten zakken naar bijvoorbeeld 20% (i.p.v. de huidige 27%). Er blijft dan nog steeds voor 2025 een meeropbrengst over van ongeveer 350 milj. euro⁴⁶. Het tarief kan dus nog verder worden verlaagd.

---

⁴² De uitbreiding van de globalisatie, in combinatie met afschaffing van de *splitting*, kan een element zijn om de erfbelasting meer neutraal te maken ten aanzien van singles. De nalatenschap van singles komt immers niet toe aan partners en kinderen, die traditioneel lager worden belast binnen de erfbelasting. Alhoewel de tarieven in de zijlijn hoger zijn, verhogen de voorgestelde wijzigingen (*splitting* en *globalisatie*) de uniformiteit binnen de berekening van de erfbelasting.

⁴³ Door die uitbreiding verliezen grotere gezinnen evenwel hun huidige voordeel. Doordat het tarief niet meer per erfdeel, maar door de totale waarde binnen de tariefcategorie zal worden bepaald (bv. alle delen van de kinderen samen), zal sneller een hoger tarief van toepassing zijn.

⁴⁴ Deze budgettaire impact geldt enkel binnen deze beleids optie

⁴⁵ Een verlaging van de tarieven is voor de partners niet vereist om de globale fiscale druk gelijk te houden. Zij worden immers niet onderworpen aan de ruimere globalisatie. Om te vermijden dat de tarieven van partners hoger worden dan die van ascendenten worden in dit voorstel evenwel ook de tarieven van partners verlaagd.

⁴⁶ Deze budgettaire impact geldt enkel binnen deze beleids optie

4. WELVAARTSWINSTEN CREËREN VIA EEN MODERNERE VASTGOEDFISCALITEIT

Diverse Europese en internationale instanties promoten periodieke vastgoedbelastingen als ideaal beleidsinstrument om zelfs budgetneutraal diverse welvaartswinsten te creëren zonder economische, sociale en milieuverstoringen.⁴⁷ Enkele gerichte ingrepen in de onroerende voorheffing (voor 2024 geraamd op ca. 336 miljoen euro⁴⁸) creëren al een modernere en meer rechtvaardige Vlaamse vastgoedfiscaliteit met meer horizontale gelijkheid⁴⁹ en minder ongelijkheden op het gebied van huisvesting.⁵⁰

Een herijking en modernisering van het kadastraal inkomen (KI) dringt zich al jaren op. Die heffingsgrondslag voor de onroerende voorheffing, is immers hopeloos verouderd en niet meer representatief.⁵¹ De groeiende discrepantie tussen de KI's en de werkelijke verhuurprijzen veroorzaakt verstoringen op de woningmarkt en geeft een 'gebrek aan horizontale rechtvaardigheid'^{52,53} waarbij woningen van gelijke waarde zonder afdoende verantwoording verschillend belast worden. Het Retax team van de KULeuven onderzoekt opties voor een betere heffingsgrondslag die efficiënt en rechtvaardig de huidige inkomsten verzamelt met een zo klein mogelijk welvaartsverlies.⁵⁴

---

⁴⁷ Zie onder meer de aanbeveling van de Europese Raad van 2014 en 2018 over het nationale hervormingsprogramma van België. Zie ook Mirrlees (2011) en Goeyvaerts e.a. (2014) en Dougherty, S. and H. Kim (eds.) (2023), Bricks, Taxes and Spending: Solutions for Housing Equity across Levels of Government, OECD Fiscal Federalism Studies, OECD Publishing, Paris, 12, <https://doi.org/10.1787/7a22f9a6-en>.

⁴⁸ Bijlagen bijlage bij het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024, *Parl. St. Vl. Parl. 2023-2024*, n. 14/1, 64 ([link](#))

⁴⁹ In diverse studies en publicaties wordt aangekaart dat een niet actueel KI voor horizontale ongelijkheid zorgt. Zie o.m. H. Blöchliger, [Reforming the Tax on Immovable Property - Taking Care of the Unloved](#), 2015, OECD Economics Department Working Papers, No. 1205, OECD Publishing, Paris; B. Peeters, G. Verbist e.a., Tax shift binnen de Vlaamse woonfiscaliteit, beleidsrelevant onderzoek geplaatst door Departement Financiën en Begroting, 2020, 145.

⁵⁰ Het uitdoven van zoveel mogelijk fiscale stimuli bij de verwerving of het behoud van een eigen onroerend goed vermindert de ongelijkheid ten aanzien van huurders.

⁵¹ Het KI betreft een schatting van de huurwaarde van een onroerende eigendom. Ondanks de oorspronkelijke intentie om de KI's elke tien jaar te herwaarderen, hebben ze sinds hun eerste waardering in 1975 immers nooit meer een update gekregen.

⁵² [Boogaerts, T., Damen, S. & Schildermans, S., 'De staat van het kadastraal inkomen'](#), 2020, 54.

⁵³ Naast de ongelijke behandeling van de belastingplichtingen onderling, geldt er ook een ongelijke behandeling van land en structuur in de OV (Boogaerts, T., Damen, S. & Schildermans, S., 'De staat van het kadastraal inkomen', 2020, www.retax.be). Daarnaast geeft het Retax Team ook aan dat er een ongelijke behandeling van roerend en onroerend vermogen is en een ongelijke behandeling van eigen en andere woning in PB. Met bijna 50% is er een artificieel hoog aandeel bescheiden woningen.

⁵⁴ [Winters, S. & Van den Broeck, K., 'Nadenken over een hervorming van de onroerende voorheffing', 2019.](#) Voor al het verzamelde studiewerk, zie <https://www.retax.be/output>.

Best wordt verder nagegaan of hun voorstel uitvoerbaar is om via de onroerende voorheffing voortaan het risicovrije⁵⁵, 'veilige' rendement van het onroerend goed te belasten.

Die herijking kan – maar moet uiteraard niet – budgetneutraal worden vormgegeven, ook voor de provinciale en gemeentelijke opcentiemen.⁵⁶ Een KI gebaseerd op een representatievere verkoopwaarde kan bovendien ook efficiëntiewinsten creëren binnen andere Vlaamse (transactie)belastingen (bv. erfbelasting en verkooprecht) en schept vooral meer duidelijkheid voor de burger over de toepasselijke belastingregimes voor zijn woning of bouwgrond.

Naast de herijking van het KI is ook een kritische evaluatie aangewezen van de laatste woongerelateerde fiscale uitgave in de personenbelasting (PB).⁵⁷ Dat komt tegemoet aan de landenspecifieke aanbeveling voor 2023 waarin de Raad van de EU stelt dat er teveel fiscale prikkels zijn voor investeringen in onroerend goed en dat bepaalde aftrekposten in onevenredige mate ten goede komen aan mensen met een hoog inkomen.⁵⁸ Concreet het schrappen van de Vlaamse belastingvermindering in de PB voor uitgaven gedaan voor onderhoud en restauratie van beschermde monumenten en landschappen (art. 145³⁶ WIB92), die een geraamde⁵⁹ fiscale uitgave heeft van 276 keuro in 2024. Voor die fiscale uitgave kan ook worden verwezen naar een specifieke beleidsevaluatie die werd gecoördineerd door het Agentschap Onroerend Erfgoed.⁶⁰

De laatste beleids optie betreft een meer verdergaande algemene hertekening van de Vlaamse vastgoedfiscaliteit. Zo kan overwogen worden om vanuit het Vlaams Gewest meer fiscale bevoegdheden inzake onroerend inkomen te vragen (bv. inzake personenbelasting) in het licht van een volgende staats hervorming (bv. ook voor de niet eigen woningen). Een meer coherent bevoegdheids pakket vergroot alleszins de inhoudelijke coherentie en de potentiële impact van het Vlaams fiscaal vastgoedbeleid en laat ook toe het alternatief voor het KI op een globale manier uit te rollen. Cruciaal hierbij is dat bestaande uitzonderingen kritisch geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden. Brede grondslagen blijven ook een aandachtspunt als de onroerende voorheffing omgevormd wordt naar een modernere nieuwe Vlaamse vastgoedbelasting.⁶¹

---

⁵⁵ Op slide 25 van de RETAX-presentatie van 21/12/2023 wordt risicovrij gedefinieerd als 'veilige' rendement gelijk voor alle economische agenten. (zie https://www.retax.be/_files/ugd/8ea87a_ae3a78d99ea442ab8fe3f4ba9a0fd6f2.pdf). Het is voorlopig evenwel nog niet geheel duidelijk hoe en hoe vaak dit juist wordt geschat.

⁵⁶ Opdat de OV een aftrekbare beroepskost kan blijven binnen de vennootschapsbelasting is wel vereist dat de belastbare grondslag in de buurt ligt van de inkomsten uit de onroerende goederen. Ingevolge artikel 198, § 1, 5° WIB 92 zijn nl. enkel de belastingen bedoeld in artikel 3 van de Bijzondere Financieringswet als beroepskost aftrekbaar van de vennootschapsbelasting.

⁵⁷ Ook het Retax Team geeft aan dat er een ongelijke behandeling van roerend en onroerend vermogen is en een ongelijke behandeling van eigen en andere woning in PB. Zie hiervoor de presentatie van 21 december 2023, slides 16 en 17, (https://www.retax.be/_files/ugd/8ea87a_ae3a78d99ea442ab8fe3f4ba9a0fd6f2.pdf).

⁵⁸ De aanbeveling van de Europese Raad van 13 juni 2023 over het nationale hervormingsprogramma van België van 2023 (doc [nr 9822/1/23](#)), overweging 29, 20.

⁵⁹ Bijlagen Tabel fiscale uitgaven, bijlage bij het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2024, *Parl. St. Vl. Parl.* 2023-2024, n. 14/1, 64 ([link](#))

⁶⁰ NB. Er werd door Vlabel en het agentschap Onroerend Erfgoed ook een decreetsevaluatie gedaan van het decreet van 21 april 2017 wat betreft de halvering van het verkooprecht en vermindering van de schenkbelasting voor beschermde monumenten.

⁶¹ Uiteraard moet in dat geval de belastbare materie wel verschillen van die van de OV nu. Zie in dit verband de volgende passages uit het Waalse rapport over de hervorming van de OV (*Parl. St. W.Parl.*, 2020-2021, nr. 481/1, 132).

Tot slot kunnen in de hervormde vastgoedbelasting ook (weliswaar liefst zo beperkt en gericht mogelijk) sturende elementen worden ingebouwd om maatschappelijk gewenst gedrag te stimuleren of ongewenst gedrag te ontraden. Potentiële sturende elementen kunnen bv. inzetten op een meer duurzame ruimtelijke ordening⁶² en/of een verhoging van de energie-efficiëntie⁶³ van het Vlaams gebouwenpark.

Eventuele minderuitgaven (bv. inzake PB) en/of eventuele meerinkomsten (bv. bij hogere grondslag voor onroerende voorheffing) creëren budgettaire ruimte. Meer nog: een welvaartsverhogend 'dubbel dividend'⁶⁴ wordt mogelijk als die middelen ingezet worden voor andere gerichte belastingvoordelen voor meer acute beleidsnoden (zoals bv. een tax shift naar lagere (personen)belasting).

5. ONLINE SPELEN EN WEDDENSCHAPPEN ONTMOEDIGEN

Een gecoördineerde tariefverhoging voor de online kansspelen dringt zich op. Het laatste rapport van de Kansspelcommissie⁶⁵ toont aan dat het aantal online spelers nog steeds toeneemt en dat het aandeel online kansspelen groter is dan de offline sector.⁶⁶ Het tarief van 11%⁶⁷ is daarenboven een stuk lager dan het tarief op overige spelen en weddenschappen. Met een verhoging willen we (problematisch) gokgedrag ontmoedigen en deze belasting aanpassen aan de huidige evolutie.

Met een gecoördineerde aanpak doelen we op een nauwe samenwerking met de andere gewesten. Dit is noodzakelijk opdat de verhoging haar doel niet mist, want hoewel het om een gewestelijke belasting gaat⁶⁸, is 'het lokalisatiecriterium' in federale handen.⁶⁹ Online spelen en weddenschappen worden geacht plaats te vinden in het gewest van de 'fysieke locatie van de server'. Als Vlaanderen beslist

---

⁶²Zie bv. [Taranu, V. & Verbeeck, G. \(2022\). Property tax as a policy against urban sprawl. *Land Use Policy* 122 \(2022\)= 106335](#); [Goeyvaerts, G. \(2023\) Reconstructing cities: Stimulating redevelopment through the tax code. *Regional Science and Urban Economics*, 99: 103880.](#)

⁶³Zie bv. [Damen, S., Goeyvaerts, G. & S. Schildermans \(2022\). Split incentives, asymmetric information and energy efficiency subsidies; Taranu, V. & G. Verbeeck \(2021\). Property tax and energy efficiency in the residential sector. Interviews with EPB certifiers; Damen, S., Goeyvaerts, G. & S. Schildermans \(2021\) Het effect van de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen; Taranu, V. & G. Verbeeck \(2021\). The impact of the property tax on energy efficiency and sustainable land use.](#)

⁶⁴ Het verwijst naar het idee dat milieubelastingen zowel de vervuiling kunnen verminderen (het eerste dividend) als de algemene economische kosten van het belastingstelsel kunnen verlagen, bv. door de gegenereerde inkomsten te gebruiken om andere, meer versturende belastingen die tegelijkertijd de economische groei vertragen, te vervangen (het tweede dividend).

⁶⁵ https://www.gamingcommission.be/sites/default/files/2023-08/20230829_KSC_2022_jaarverslag_NL.pdf

⁶⁶ In 2022 waren er 197.005 nieuwe online spelers met een totaal van 634.845 voor dat jaar (p. 15 van het jaarrapport); Het verschil tussen de online en offline-sector heeft deels te verklaren door de coronacrisis (zie ook p. 36-37 van het jaarrapport).

⁶⁷ [Art. 2.12.4.0.1, §2, 1° VCF.](#)

⁶⁸ Art. 3, 1° BFW

⁶⁹ Op 27 februari 2024 vond er in de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie van het Vlaams Parlement een hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over een rechtvaardigere en meer gestroomlijnde kansspelbelasting. Zie de betrokken conceptnota (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1774410>) en het verslag van die hoorzitting (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/gedachtewisselingen-hoorzittingen/1803925>)

eenzijdig tot een verhoging te gaan, zonder overeenstemming met de andere gewesten, dan hoeft de belastingplichtige enkel de server te verplaatsen van gewest om deze verhoging te ontlopen.

6. BUDGETTAIR OVERZICHT VAN DE VOORSTELLEN

Hieronder geven we een overzicht van de voorgestelde maatregelen die een budgettaire meeropbrengst opleveren. Die bedragen moeten steeds worden gekaderd en geverifieerd door het Departement Financiën en Begroting, en mogen niet zonder meer worden overgenomen.

Een aantal bedragen zijn gebaseerd op simulaties die uitgaan van bepaalde assumpties. Die nuances leiden in dit overzicht en zelfs in deze bijdrage te ver, maar zijn wel belangrijk om het bedrag correct te interpreteren. Bovendien hangen sommige maatregelen samen andere die ook een budgettaire impact hebben. Zo mogen de geraamde bedragen voor maatregelen binnen de erf- en schenkbelasting door interferenties niet bij elkaar worden opgeteld.

Maatregel	Budgettaire impact (in miljoen euro)
Afstandsbelasting voor alle lichte voertuigen (2030) ingebed in een tax shift	tot 3.730
Afstandsbelasting louter voor elektrische lichte voertuigen (2030)	ca. 350
Erfbelasting (voorstel 3): uitbreiding globalisatie broers en zussen, kinderen en ouders (2025)	ca. 600 ^(*)
Erfbelasting (voorstel 1): afschaffing <i>splitting</i> voor partners en erfgenamen in de rechte lijn (2025)	ca. 200 ^(*)
Erfbelasting (voorstel 2): belastinguitstel familiebedrijven (2019)	ca. 100 ^(*)
Schenkbelasting (voorstel 2): belastinguitstel familiebedrijven (2020)	ca. 70 ^(*)

(*) als enige wijziging binnen de erf- of schenkbelasting

DEPARTEMENT
FINANCIËN & BEGROTING

fin.vlaanderen.be

BIJLAGE 1: INZOOMEN OP DE ESR-ONTVANGSTEN

1. Bruto-opcentiemen

De raming van de gewestelijke bruto-opcentiemen is in de voorliggende NBR gebaseerd op de voorschottenmethode. De voorschottenmethode houdt rekening met de in het begrotingsjaar t te ontvangen voorschotten met betrekking het aanslagjaar t (inkomstenjaar $t-1$) en met de kasmatige afrekeningen die betrekking hebben op de aan t voorafgaande aanslagjaren.

De raming van de voorschotten van de bruto-opcentiemen is gebaseerd op de (meerjaren)raming van de belasting Staat voor de aanslagjaren 2024 tot en met 2029 die door de FOD Financiën in haar mededeling van 20 maart 2024 aan de gewesten en gemeenschappen werd overgemaakt. Die MJR is op zich gebaseerd op de Economische Begroting van het Federale Planbureau van 15 februari 2024 en de Economische Vooruitzichten van het Federale Planbureau van eveneens 15 februari 2024. De voorliggende MJR van de voorschotten van de bruto-opcentiemen houdt tevens rekening met de geactualiseerde inflatievooruitzichten zoals op 7 mei 2024 gecommuniceerd door het Federaal Planbureau.

De parameter 'belasting Staat' is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen voor de aanslagjaren 2024 en volgende. Voor de raming van de belasting Staat van het aanslagjaar 2024 baseert de FOD Financiën zich op de realisatiecijfers per 30 juni 2023 van de kohieren met betrekking tot het aanslagjaar 2022. De gewone aanslagtermijn met betrekking tot het aanslagjaar 2022 is immers per 30 juni 2023 verstreken waardoor de realisatiecijfers van het laatstbedoelde aanslagjaar beschikbaar zijn.

De raming van de belasting Staat en de bruto-opcentiemen houdt ook rekening met de effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen over de betrokken aanslagjaren. Tabel B-1.1. toont de geraamde gecumuleerde impact van de federale Tax Shift en de andere federale maatregelen op de Vlaamse opcentiemen, berekend per aanslagjaar aan 100% (dus zonder rekening te houden met het voorschotten- of inningspercentage). Vanaf (aanslagjaar) 2021 worden er geen opstappen meer voorzien inzake Tax Shift. Het dient benadrukt dat de voorliggende NBR de verwachte minderontvangsten als gevolg van de federale maatregelen in de PB absorbeert. De negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting wordt ook in meerjarig perspectief niet tegengedraaid, maar komt volledig ten goede aan de belastingbetalers. In de begroting 2024 loopt de belastingverlaging op tot 1,1 miljard euro. De jaren nadien stijgt de geraamde impact door naar 1,4 miljard euro in 2029.

Tabel B-1.1.: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in miljoen euro)

		AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019	AJ 2020	AJ 2021	AJ 2022
Impact TS I	(1)	-70,3	-146,6	-152,4	-156,8	-164,8	-167,3	-177,7
Impact TS II	(2)	0,0	-178,9	-186,0	-399,6	-650,0	-660,0	-701,1
Totaal TS I & II : delta opcentiemen	(3)=(1)+(2)	-70,3	-325,5	-338,4	-556,4	-814,8	-827,4	-878,8
Federale maatregelen excl TS	(4)	13,7	14,7	15,3	15,0	-42,2	-48,0	-57,9
Totale delta opcentiemen	(5)=(3)+(4)	-56,6	-310,8	-323,1	-541,5	-856,9	-875,4	-936,7

		AJ 2023	AJ 2024	AJ 2025	AJ 2026	AJ 2027	AJ 2028	AJ 2029
Impact TS I	(1)	-195,5	-212,7	-228,2	-242,6	-254,9	-267,6	-281,0
Impact TS II	(2)	-771,2	-838,9	-900,2	-957,0	-1.005,7	-1.055,8	-1.108,3
Totaal TS I & II : delta opcentiemen	(3)=(1)+(2)	-966,7	-1.051,6	-1.128,4	-1.199,7	-1.260,6	-1.323,4	-1.389,3
Federale maatregelen excl TS	(4)	-25,0	-33,0	-35,4	-37,6	-39,6	-41,5	-43,6
Totale delta opcentiemen	(5)=(3)+(4)	-991,7	-1.084,6	-1.163,8	-1.237,3	-1.300,2	-1.364,9	-1.432,9

Bron: basisgegevens FOD Financiën, simulatie departement FB

De voorschotten van de bruto opcentiemen⁷⁰ voor 2024 worden, rekening houdend met het van toepassing zijnde voorschottenpercentage (99,48%), geraamd op 9.993.050 duizend euro. De jaren nadien nemen de voorschotten, bij constant beleid en met een voorschottenpercentage van 99,48%, toe van 10.485.149 duizend euro in 2025 tot 12.265.990 duizend euro in 2029. Rekening houdend met de voorschotten in fiscale uitgaven, ook met het van toepassing zijnde voorschottenpercentage, krijgen we de voorschotten in netto-opcentiemen. De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming werden geregionaliseerd, worden in de Vlaamse begroting niet als een minderontvangst maar als een uitgave begroot. Om de verwerking van de ramingen te laten aansluiten op de raming van de bruto-opcentiemen, worden voor de fiscale uitgaven enkel de voorschotten geraamd. Iedere afrekening op de fiscale uitgaven wordt immers verwerkt bij de bruto-opcentiemen⁷¹

⁷⁰ De raming van de Vlaamse bruto-opcentiemen gebeurt op basis van de herziene autonomiefactor (van 25,990% tot en met aanslagjaar 2017 naar 24,957% vanaf aanslagjaar 2018) en de hiermee gepaard gaande verlaging van het opcentiementarief (van 35,117% naar 33,257%). De Vlaamse Regering heeft met andere woorden de verlaging van de autonomiefactor, wat het regionaal aandeel in de PB is, niet tegengedraaid (althoewel zij hiervoor de bevoegdheid heeft).

⁷¹ De verwerking van de afrekeningen m.b.t. het aanslagjaar t gebeurt in de begrotingsjaren volgend op het jaar t.

Tabel B-1.2.: Raming van de voorschotten

		AJ 2023	AJ 2024	AJ 2025	AJ 2026	AJ 2027	AJ 2028	AJ 2029
Federaal voorschottenpercentage VS%	(1)	99,12%	99,48%	99,48%	99,48%	99,48%	99,48%	99,48%
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC/BO; aan 100%)	(2)	9.353.898	10.045.286	10.539.956	11.005.472	11.460.010	11.878.260	12.330.106
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC/BO; aan VS%)	(3)=(2)*(1)	9.271.583	9.993.050	10.485.149	10.948.244	11.400.418	11.816.493	12.265.990
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC/BO; aan 100%)	(4)	1.357.052	1.322.901	1.231.133	1.130.592	1.028.316	933.447	840.454
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC/BO; aan VS%)	(5)=(4)*(1)	1.345.110	1.316.022	1.224.731	1.124.713	1.022.969	928.593	836.083
Voorschotten netto-opcentiemen (aan VS%)	(6)=(3)-(5)	7.926.473	8.677.029	9.260.417	9.823.531	10.377.449	10.887.900	11.429.906

Bron: FOD Financiën, departement FB; AJ 2023: ramingen bij BC 2023; AJ 2024 e.v.: ramingen bij BC 2024

Vervolgens worden de kasmatige afrekeningen van de netto-opcentiemen geraamd. Ook de raming van de kasmatige afrekeningen is gebaseerd op de door de FOD Financiën ter beschikking gestelde gegevens, maar hier betreft het de bij de federale begrotingscontrole 2024 geactualiseerde gegevens voor alle betrokken aanslagjaren (uitvoeringscijfers tot en met aanslagjaar 2022, ramingen vanaf aanslagjaar 2023). Aangezien de federale uitvoeringscijfers en ramingen telkens betrekking hebben op de kohieren van de gewone aanslagtermijn (= kohieren tot en met 30 juni van het jaar aanslagjaar t+1), houdt de voorliggende raming van de afrekeningen ook rekening met een beperkt bedrag aan kohieren die buiten de gewone aanslagtermijn ingekohierd worden (de zogenaamde staartkohieren).

De kasmatige afrekening wordt bekomen door per aanslagjaar en per begrotingsjaar het verschil te maken tussen enerzijds de gerealiseerde of geraamde voorfinanciering⁷² tot en met december van het jaar t en de gerealiseerde of geraamde ontvangen bedragen tot en met februari van begrotingsjaar t+1, en anderzijds de voorschotten (al dan niet verhoogd met de reeds in vorige begrotingsjaren aangerekende afrekeningen). De verschuiving van twee maanden bij de ontvangen bedragen heeft te maken met de betaaltermijn van twee maanden na het ontvangen van het kohier.

Finaal worden de volgens de voorschottenmethode aanrekenbare ontvangsten bekomen door de som te maken van de voorschotten en de kasmatige afrekeningen die zich in hetzelfde begrotingsjaar situeren. Op deze wijze bedragen de aanrekenbare bruto-opcentiemen van het begrotingsjaar 2025 10.575.680 duizend euro en zijn samengesteld uit voorschotten (10.485.149 duizend euro) en afrekeningen (3.172 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2020; 549 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2021; 1.650 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2022, 20.304 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2023 en 64.857 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2024). De aanrekenbare bruto-opcentiemen stijgen de daaropvolgende jaren door naar 12.364.792 duizend euro in 2029: 12.265.990 duizend euro voorschotten en 98.802 duizend euro afrekeningen.

---

⁷² Het luik voorfinanciering heeft betrekking op de bedrijfsvoorheffing en de voorafbetalingen die in de ingekohierde bedragen begrepen zijn. De voorfinanciering wordt geacht te zijn ontvangen in de maand waarin de aanslag gevestigd werd (= maand van inkohiering). De al dan niet betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige heeft geen impact op de aanrekening van de voorfinanciering. Het luik ontvangen bedragen heeft betrekking op de effectieve betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige. In geval van een negatieve belastingschuld gaat het om een teruggave door de fiscus.

Tabel B-1.3.: Bruto-opcentiemen volgens voorschottenmethode⁷³ (in duizend euro)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Voorschotten bruto-opcentiemen AJ	9.271.583	9.993.050	10.485.149	10.948.244	11.400.418	11.816.493	12.265.990
Afrekeningen AJ 2018	3.107						
Afrekeningen AJ 2019	1.505	3.183					
Afrekeningen AJ 2020	4.120	1.508	3.172				
Afrekeningen AJ 2021	24.625	1.559	549	1.155			
Afrekeningen AJ 2022	204.434	26.383	1.650	581	1.223		
Afrekeningen AJ 2023		-78.036	20.304	1.269	447	941	
Afrekeningen AJ 2024			64.857	22.615	1.414	498	1.048
Afrekeningen AJ 2025				65.845	24.127	1.508	532
Afrekeningen AJ 2026					66.798	25.586	1.600
Afrekeningen AJ 2027						67.736	27.021
Afrekeningen AJ 2028							68.601
Totaal	9.509.375	9.947.647	10.575.680	11.039.710	11.494.428	11.912.763	12.364.792

Bron: FOD Financiën, departement FB

⁷³ De voorschottenmethode houdt uiteindelijk ook rekening met een verondersteld inningspercentage (hier: 99,68% voor aanslagjaar 2015; 99,85% voor aanslagjaar 2016; 99,75% voor aanslagjaar 2017; 99,73% voor aanslagjaar 2018; 99,66% voor aanslagjaar 2019; 99,68% voor aanslagjaar 2020; 99,94% voor aanslagjaar 2021 en volgende aanslagjaren).

2. Gewestdotaties BFW

De gewestdotaties worden in 2024 op 3.450.336 duizend euro geraamd, inclusief een negatieve afrekening van 15.670 duizend euro. In 2025 worden de gewestdotaties op 3.622.849 duizend euro geraamd, inclusief een positieve afrekening van 11.050 duizend euro. Tijdens de volgende begrotingsjaren nemen de gewestdotaties toe van 3.748.058 duizend euro in 2026 tot 4.162.062 duizend euro in 2029. Een gedetailleerd overzicht is opgenomen in Tabel B-1.4.

De gewestdotaties omvatten het toegewezen gedeelte van de PB, inclusief het overgangsmechanisme, en de specifieke dotaties (dotaties voor de overname van gewestelijke belastingen en compensatie dode hand).

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat sinds 2015 uit drie componenten: (1) de middelen voor de bijkomende gewestelijke bevoegdheden, (2) de middelen voor de arbeidsmarktbevoegdheden en (3) de middelen voor de fiscale uitgaven. In 2025 wordt het toegewezen gedeelte van de PB op 3.849.177 duizend euro geraamd (3.838.303 duizend euro als basis en een positieve afrekening van 10.874 duizend euro). In 2029 loopt dit bedrag op tot 4.255.372 duizend euro.

Daarnaast wordt ook het gewestelijk deel van het overgangsmechanisme onder deze categorie van ontvangsten gerapporteerd. De responsabiliseringsbijdrage (voor het gewest en de gemeenschap samen) wordt vanaf de BO 2022 als een uitgave begroot.

De specifieke dotaties (dotaties voor de overname van gewestelijke belastingen en compensatie dode hand) worden in 2025 op 63.073 duizend euro geraamd (62.896 duizend euro als basis en een positieve afrekening van 177 duizend euro). In 2029 loopt de raming op tot 67.468 duizend euro.

De toename van de gewestdotaties wordt verklaard door twee factoren. Enerzijds kennen de drie componenten en de dotaties voor de overname van gewestelijke belastingen een normaal aangroepatroon zoals voorzien in de BFW; anderzijds zorgt ook de afbouw van het overgangsmechanisme vanaf 2025 voor een positieve evolutie. Het bedrag van het overgangsmechanisme is immers negatief en bedraagt tot en met 2024 jaarlijks -321.557 duizend euro. Vanaf 2025 wordt het overgangsmechanisme lineair afgebouwd over een periode van tien jaar. In 2029 bedraagt het overgangsmechanisme -160.778 duizend euro.

Tabel B-1.4.: Gewestdotaties BFW (in duizend euro)⁷⁴

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Voorafnames op federale PB	3.774.755	3.725.996	3.838.303	3.941.294	4.042.911	4.147.793	4.255.372
<i>middelen diverse bevoegdheden</i>	646.760	638.632	657.331	674.316	691.362	709.226	727.154
<i>middelen arbeidsmarktbeleid</i>	1.622.611	1.601.534	1.650.092	1.694.707	1.738.577	1.783.717	1.830.222
<i>middelen fiscale uitgaven</i>	1.505.384	1.485.830	1.530.880	1.572.271	1.612.972	1.654.850	1.697.996
Mechanisme nationale solidariteit	0	0	0	0	0	0	0
Overgangsmechanisme	-321.557	-321.557	-289.401	-257.245	-225.090	-192.934	-160.778
Correcte financiering Brusselse instellingen							
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen							
Specifieke dotaties	62.538	61.567	62.896	64.009	65.141	66.294	67.468
<i>Overname verkeersbelastingen</i>	19.631	19.321	19.745	20.101	20.463	20.831	21.206
<i>Overname registratie- en erfbelastingen</i>	31.909	31.405	32.095	32.673	33.261	33.860	34.469
<i>Compensatie dode hand</i>	1.086	1.086	1.086	1.086	1.086	1.086	1.086
<i>Overname spelen en weddenschappen, aut ontspanningstoestellen en openingsbelasting</i>	9.912	9.755	9.969	10.149	10.332	10.518	10.707
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	3.515.736	3.466.006	3.611.799	3.748.058	3.882.963	4.021.153	4.162.062
Afrekening over het jaar t-1	-13.215	-15.670	11.050				
Totale middelen Vlaams Gewest	3.502.521	3.450.336	3.622.849	3.748.058	3.882.963	4.021.153	4.162.062

Bron: departement FB

⁷⁴ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: De financiële middelenvoorziening voor Gemeenschappen en Gewesten na de zesde staatshervorming - Fin (vlaanderen.be)

3. Gemeenschapsdotaties BFW

De gemeenschapsdotaties worden in 2024 op 29.472.402 duizend euro geraamd, inclusief een negatieve afrekening van 55.452 duizend euro. In 2025 worden de gemeenschapsdotaties op 30.544.563 duizend euro geraamd, inclusief een positieve afrekening van 85.628 duizend euro. Tijdens de volgende begrotingsjaren nemen de gemeenschapsdotaties toe van 31.282.945 duizend euro in 2026 tot 34.183.367 duizend euro in 2029. Een gedetailleerd overzicht is opgenomen in Tabel B-1.5.

De gemeenschapsdotaties omvatten het toegewezen gedeelte van de btw en PB, de andere federale dotaties, het overgangsmechanisme en de specifieke dotaties (dotatie voor de financiering van het universitair onderwijs van de buitenlandse studenten en de dotatie voor de Nationale Plantentuin). Alhoewel de middelen van de Nationale Loterij strikt genomen geen dotatie zijn, worden ze in de voorliggende NBR toch bij de gemeenschapsdotaties gerapporteerd.

Het toegewezen gedeelte van de btw bestaat sinds 2015 uit vier componenten: (1) de basis btw-dotatie zoals die voor de zesde staatshervorming bestond, (2) een specifiek gedeelte van de bijkomende btw-Lambermontmiddelen, (3) de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld, en (4) een recurrente verhoging met 158,5 miljoen euro ter financiering van enkele overgedragen bevoegdheden. In 2025 wordt het toegewezen gedeelte van de btw op 12.981.097 duizend euro geraamd (12.944.473 duizend euro als basis en een positieve afrekening van 36.624 duizend euro). In 2029 loopt dit bedrag op tot 14.543.217 duizend euro.

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat sinds 2015 uit drie componenten: de basis PB-dotatie zoals die voor de zesde staatshervorming bestond, het restant van de bijkomende btw-Lambermontmiddelen en een recurrente inhouding ad 356,3 miljoen euro ter sanering van de openbare financiën. In 2016 werd een bijkomende recurrente inhouding van 356,3 miljoen euro in rekening gebracht. In 2025 wordt het toegewezen gedeelte van de PB op 7.279.278 duizend euro geraamd (7.258.720 duizend euro als basis en een positieve afrekening van 20.558 duizend euro). In 2029 loopt dit bedrag op tot 8.050.122 duizend euro.

De gemeenschappen ontvangen vanaf 2015 eveneens bijkomende toelagen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)). Voor de Vlaamse Gemeenschap worden de bijkomende middelen in 2025 op 10.054.193 duizend euro geraamd (10.025.915 duizend euro als basis en een positieve afrekening van 28.278 duizend euro). Nadien stijgen de bijkomende toelagen door naar 11.416.349 duizend euro in 2029.

De inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur) worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst. Aangezien de Vlaamse Gemeenschap vanaf 2019 zelf instaat voor het administratief beheer van de gezinsbijslag, geschiedt er hiervoor geen inhouding meer door de FOD Financiën (artikel 68quinquies van de BFW).

Tot de gemeenschapsdotaties behoort ook het gemeenschapsdeel van het overgangsmechanisme. Tot en met 2024 bedraagt het overgangsmechanisme jaarlijks 152.795 duizend euro. Vanaf 2025 wordt het overgangsmechanisme lineair afgebouwd over een periode van tien jaar. In 2029 bedraagt het overgangsmechanisme bijgevolg 76.397 duizend euro.

De specifieke dotaties (dotatie voor de financiering van het universitair onderwijs van de buitenlandse studenten en de dotatie voor de Nationale Plantentuin) worden in 2025 op 59.366 duizend euro geraamd (59.198 duizend euro al basis en een positieve afrekening van 169 duizend euro). In 2029 loopt de raming op tot 64.168 duizend euro.

Tot slot krijgt elke gemeenschap volgens artikel 62bis van de BFW een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. Over de periode 2024-2029 wordt de raming van de Lotto-middelen constant gehouden op 33.112 duizend euro. Deze raming is gebaseerd op het voorlopig verdelingsplan van het dienstjaar 2023.

Tabel B-1.5.: Gemeenschapsdotaties BFW (in duizend euro)⁷⁵

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Voorafnames op btw	12.677.812	12.549.818	12.944.473	13.281.014	13.660.647	14.106.519	14.543.217
Voorafnames op federale PB	7.136.905	7.044.461	7.258.720	7.454.372	7.647.105	7.845.768	8.050.122
Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	9.827.211	9.689.868	10.025.915	10.331.804	10.653.164	11.036.050	11.416.349
<i>kinderbijslagen</i>	5.086.368	5.006.554	5.140.594	5.231.647	5.337.636	5.437.550	5.540.623
<i>kost administratief beheer gezinsbijslag (-)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>ouderenzorg</i>	3.463.259	3.420.868	3.582.332	3.759.679	3.937.313	4.180.476	4.417.739
<i>diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen</i>	673.264	665.163	686.332	705.861	725.532	746.263	767.085
<i>ziekenhuizen (vanaf bj 2016)</i>	494.527	488.582	504.124	518.455	532.892	548.105	563.385
<i>inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>justitiehuisen</i>	86.293	85.435	88.447	91.299	94.151	97.188	100.223
<i>interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)</i>	23.500	23.266	24.087	24.863	25.640	26.467	27.294
Overgangsmechanisme	152.795	152.795	137.515	122.236	106.956	91.677	76.397
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen							
Specifieke dotaties	58.669	57.799	59.198	60.406	61.630	62.891	64.168
<i>Buitenlandse studenten</i>	48.904	48.131	49.189	50.074	50.976	51.893	52.827
<i>Dotatie Nationale Plantentuin</i>	9.765	9.668	10.008	10.331	10.654	10.998	11.341
Middelen Nationale Loterij	34.637	33.112	33.112	33.112	33.112	33.112	33.112
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	29.888.029	29.527.854	30.458.934	31.282.944	32.162.614	33.176.018	34.183.367
Afrekening over het jaar t-1	-55.093	-55.452	85.628				
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	29.832.937	29.472.402	30.544.563	31.282.945	32.162.614	33.176.018	34.183.367

Bron: departement FB

⁷⁵ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: https://fin.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2021/01/20171222_De-financi%C3%A5le-middelenvoorziening-voor-GG-na-6SHV.pdf

4. Gewestbelastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor de begrotingsjaren 2024 en volgende zijn gebaseerd op de geactualiseerde inflatievooruitzichten van het Federaal Planbureau van 7 mei 2024, op de parameters van de Economische Begroting van 15 februari 2024 (behalve voor inflatie) en op de parameters van de Economische Vooruitzichten van het Federaal Planbureau van 15 februari 2024.

De activiteit op de vastgoedmarkt is in 2023 sterk teruggevallen. Ook voor 2024 wordt uitgegaan van een lagere activiteit op de vastgoedmarkt. In voorliggende MJR wordt rekening gehouden met een herstel naar normale volumes tegen 2026. Concreet wordt rekening gehouden met een stijging van het aantal akten met 12% van 2024 naar 2025 en 10% van 2025 naar 2026. Na 2026 groeit het aantal transacties met 2% per jaar. Wat betreft de evolutie van de verkoopprijzen wordt voor 2024 rekening gehouden met constante prijzen ten opzichte van 2023. Na 2024 wordt uitgegaan van een gemiddelde groei die 1 procentpunt hoger ligt dan de inflatie.

Ook bij het hypotheekrecht wordt teruggekeerd naar normale volumes tegen 2026. Er wordt rekening gehouden met een toename van 15% van het aantal hypotheekakten in 2025 en 2026. Nadien wordt het aantal akten constant gehouden. Het gemiddelde recht evolueert in functie van de inflatie (CPI).

De ontvangsten uit het verdelrecht evolueren in functie van de inflatie (CPI).

De resultaten van het eerste kwartaal van 2024 laten toe om de geraamde ontvangsten 2024 uit schenkbelasting opwaarts te herzien. Na 2024 evolueren de ontvangsten in functie van de inflatie (CPI).

De ontvangsten uit erfbelasting evolueren in functie van de inflatie (CPI). Daarnaast wordt rekening gehouden met 0,4% groei van de ontvangsten per jaar omwille van een toename van het aantal overlijdens.

De ontvangsten uit de onroerende voorheffing worden onder constant beleid geïndexeerd. Daarnaast wordt rekening gehouden met een groei van het KI met 0,6% per jaar.

De ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting evolueren in functie van de inflatie (CPI). Er wordt uitgegaan van een groei van het wagenpark met 0,6% per jaar. Omwille van het toenemend marktaandeel van elektrische wagens, die vrijgesteld zijn van de jaarlijkse verkeersbelasting, daalt het aantal te verzenden aanslagbiljetten met 2% per jaar. Daarnaast wordt verondersteld dat de vergroening van het wagenpark van niet elektrische wagens een negatief effect zal hebben op de ontvangsten van -2% per jaar.

De ontvangsten uit de belasting op inverkeerstelling worden jaarlijks geïndexeerd (CPI). De index wordt toegepast op 40% van de ontvangsten aangezien in de tariefformule enkel de luchtcomponent wordt geïndexeerd. Er wordt geen effect van de vergroening op het gemiddelde tarief verwacht. De assumptie is dat de jaarlijkse verhoging van de CO₂-factor in het tarief het effect van de vergroening zal compenseren. Er wordt wel rekening gehouden met een daling van het aantal te verzenden aanslagbiljetten met 3% per jaar omwille van het toenemend aandeel van elektrische wagens.

Onder constant beleid kan de toename van de ontvangsten uit de kilometerheffing verklaard worden door de jaarlijkse indexering van de tarieven, een toename van de afgelegde kilometers en de vergroening van het vrachtwagenpark (relatief meer euronorm 6 vrachtwagens). Er wordt verondersteld dat het aantal kilometers toeneemt in functie van het bbp. Het vergroeningseffect bedraagt -0,4% per jaar. De bij de BO 2024 voorziene extra inkomsten uit de uitbreiding van het wegennet worden neerwaarts bijgesteld. De extra inkomsten uit de verdere uitbreiding van het wegennet vanaf juli 2024 (15 miljoen in 2024, 30 miljoen vanaf 2025) worden geschrapt (budgettair tekort).

De ontvangsten uit spelen en weddenschappen en de ontvangsten uit automatische ontspanningstoestellen evolueren in functie van de inflatie.

Tabel B-1.6.: Gewestelijke belastingen bij constant beleid (in duizend euro)

	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verkooprecht	2.419.993	2.409.780,0	2.699.329,0	3.077.347,7	3.226.783,7	3.383.476,4	3.547.778,0
Verdeelrecht	84.494	83.286,0	84.497,0	86.017,9	87.566,3	89.142,5	90.747,0
Recht op hypotheekvestiging	136.225	132.392,0	153.592,0	179.810,2	183.046,7	186.341,6	189.695,7
Schenkbelasting	444.501	476.138,0	486.571,0	495.329,3	504.245,2	513.321,6	522.561,4
Erfbelasting excl. Fiscale regularisaties	1.759.449	1.737.320,0	1.782.924,0	1.822.276,7	1.862.498,0	1.903.607,0	1.945.623,5
Onroerende voorheffing	335.950	337.042,0	352.278,0	361.125,1	369.831,1	378.747,0	387.877,8
Verkeersbelasting	1.183.759	1.205.225,0	1.192.055,0	1.166.029,3	1.140.012,0	1.114.575,1	1.089.705,8
Belasting op inverkeerstelling	257.634	268.306,0	264.779,0	258.795,0	252.894,5	247.128,5	241.493,9
Kilometerheffing	719.995	672.435,0	695.670,0	715.585,6	734.984,5	755.654,4	776.139,5
Spelen en weddenschappen	65.692	71.469,0	73.058,0	74.373,0	75.711,8	77.074,6	78.461,9
Automatische ontspanningstoestellen	24.158	23.776,0	24.534,0	25.000,1	25.450,1	25.908,3	26.374,6
Totaal	7.431.850	7.417.169,0	7.809.287,0	8.261.690,1	8.463.023,9	8.674.976,9	8.896.459,2

Bron: Vlabe

5. Andere ontvangsten

5.1 Andere algemene ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen worden bestempeld als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. De raming van de andere ontvangsten (inclusief ontvangsten van de DAB's; zie infra) evolueert van 1.557,8 miljoen euro in 2024 over 1.145,5 miljoen euro in 2025 naar 1.222,8 miljoen euro in 2029.

De eenmalige ontvangsten bij de BO 2024 van 144,2 miljoen euro uit diverse vastgoedtransacties worden in 2024 naar 79,2 miljoen euro herzien (60,0 miljoen euro voor de verkoop van het Ferrarisgebouw en 19,2 miljoen euro voor het gebouw Trierstraat). Vanaf 2025 vallen deze ontvangsten weg. Ook de ontvangsten in het kader van de investeringen in weginfrastructuur (30,9 miljoen euro) zijn eenmalig in 2024 en vallen vanaf 2025 weg.

De evolutie van de andere ontvangsten wordt verder hoofdzakelijk verklaard door de verwachte rente-ontvangsten en dividenden, de verwachte Europese ontvangsten in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht (RRF), de verwachte BAR-ontvangsten en de verwachte ontvangsten inzake REPowerEU.

De rente-ontvangsten en dividenden evolueren van 210,1 miljoen euro in 2024 over 288,6 miljoen euro in 2025 naar 367,8 en 449,9 miljoen euro in respectievelijk 2026 en 2027. In 2028 en 2029 bedragen ze respectievelijk 515,8 en 581,9 miljoen euro.

De Europese ontvangsten in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht evolueren van 517,5 miljoen euro in 2024 over 136,3 miljoen euro in 2025 naar 40,1 miljoen euro in 2026. De RRF-ontvangsten worden geraamd vertrekkende van de benodigde VEK in de periode 2024-2026 per relanceproject, waarna vervolgens per project de RRF-ontvangsten in overeenstemming met het aangepast Plan voor Herstel en Veerkracht worden geraamd met toepassing van de ESR-aanrekeningregels voor EU-subsidies. De geraamde ontvangsten hebben met andere woorden betrekking op de ESR-neutrale verwerking van de uitgaven in de periode 2024-2026 van alle relanceprojecten die met RRF-ontvangsten gefinancierd worden. Over de volledige relanceperiode 2021-2026 worden de RRF-ontvangsten op 1,7 miljard euro geraamd.

De ontvangsten uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) bedragen in 2024 1,5 miljoen euro. Vanaf 2025 worden er geen BAR-ontvangsten meer verwacht.

Zowel de raming van de Europese RRF-ontvangsten, als de raming van de BAR-ontvangsten is gebaseerd op de vereffeningskalenders zoals opgenomen in de zesde voortgangsrapportering over het relanceplan per 31 december 2023, geactualiseerd in functie van de definitieve uitvoeringsgegevens zoals opgenomen in de jaarrekeningen.

De ontvangsten inzake REPowerEU evolueren van 75,4 miljoen euro in 2024 over 79,6 miljoen euro in 2025 naar 51,8 miljoen euro in 2026. Ook hier hebben de ontvangsten betrekking op de ESR-neutrale verwerking van de uitgaven in de periode 2024-2026.

5.2 Ontvangsten DAB's

Tot slot vertonen de ESR-ontvangsten van de Diensten met Afzonderlijk Beheer (DAB) in meerjarig perspectief een lichte toename. Vanaf 2024 wordt het Vlaams Infrastructuurfonds (VIF) opgeheven en worden de ontvangsten van het VIF geïncorporeerd in de ministeriebegrotingen (entiteiten MBO, MCO en MDO).

Tabel B-1.7.: DAB's (in duizend euro)

	BD	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
VIF	M	0	0	0	0	0	0	0
Loods wezen	M	105.513	105.513	105.513	105.513	105.513	105.513	105.513
MINA	Q	153.128	151.453	152.834	152.834	152.834	152.834	152.834
Andere DAB's	X	27.568	27.703	28.357	28.723	28.756	29.150	29.544
Totaal		286.209	284.669	286.704	287.070	287.103	287.497	287.891

Bron: departement FB

5.3 Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, decretaal omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten evolueert van 740,7 miljoen euro in 2024 over 756,6 miljoen euro in 2025 naar 717,5 miljoen euro in 2029.

De evolutie van de toegewezen ontvangsten in de periode 2024-2029 wordt vooral verklaard door de evolutie van de ontvangsten van het Vlaams Klimaatfonds, het Energiefonds en het Verkeersveiligheidsfonds.

Het Vlaams Klimaatfonds (VKF) wordt gefinancierd met het Vlaamse aandeel in de veilingopbrengsten onder het Europees systeem voor emissiehandel (EU ETS1).

Volgens de nieuwe aanrekeningregels zullen de ontvangsten 256,2 miljoen bedragen in 2024. Dit is een neerwaartse herziening van 112,9 miljoen euro ten opzichte van de inschatting bij de BO 2024. Volgens de oude aanrekeningregels viel de aanrekenperiode van 1 mei van het vorige jaar tot 30 april van het lopende jaar. Volgens de nieuwe regels loopt de aanrekenperiode van 1 januari tot 31 december van het vorige jaar. Hierdoor mist het Klimaatfonds 4 maanden aan inkomsten in 2024 die reeds werden aangerekend in het jaar 2023.

De ontvangsten van het Klimaatfonds zullen in de komende jaren waarschijnlijk dalen van 256,2 miljoen euro in 2024 naar ca. 143,0 miljoen euro in 2028 om vervolgens weer te stijgen naar ca. 184,1 miljoen euro in 2029. De ontvangsten zijn afhankelijk van enerzijds de veilingprijs, die sinds eind 2023 gedaald is van meer dan 90 euro/ton naar ongeveer 60 euro/ton begin 2024. In de prognose wordt ervan uitgegaan dat de prijs gedurende de komende periode op het niveau van 60 euro/ton blijft. Anderzijds bestaat er veel onzekerheid over het aantal rechten dat jaarlijks zal worden geveild. Volgens de modellen zal dit volume de komende jaren sterk dalen om naar het eind van de periode opnieuw licht

te stijgen. Bovendien is de verdeling van de Belgische veilinginkomsten afhankelijk van de intra-Belgische lastenverdeling die nog in onderhandeling is. Bij de inschatting van de Vlaamse ontvangsten werd rekening gehouden met dezelfde verdeelsleutel (52,76%) als in de periode t.e.m. 2022. De inschatting gaat ook uit van een verderzetting van de Vlaamse deelname aan het flexibiliteitsmechanisme waarbij een deel van de emissierechten wordt geannuleerd wat resulteert in een verminderde veilingopbrengst.

Een bijkomend emissiehandelssysteem voor gebouwen en wegtransport (EU ETS2) wordt momenteel opgestart en zou vanaf 2027 bijkomende ontvangsten voor het VKF kunnen genereren. De geraamde inkomsten variëren, volgens verschillende modellen, tussen 100 à 130 miljoen euro in 2027 tot 610 à 780 miljoen euro in 2029. Deze bedragen moeten met de nodige omzichtigheid worden gehanteerd en geven in de eerste plaats een grootteorde weer. Bij de inschatting van het Vlaamse aandeel in de Belgische inkomsten werd dezelfde verdeelsleutel als voor ETS1 toegepast. De ontvangsten uit het bijkomende emissiehandelssysteem voor gebouwen en wegtransport (EU ETS2) zijn nog niet opgenomen in de voorliggende NBR.

Bovenstaande cijfers houden bovendien nog geen rekening met de volgende reële risico's:

- 1) Een eventuele afroaming met 30% van de veilinginkomsten uit ETS1 ten voordele van de Europese begroting. Indien toegepast vanaf kalenderjaar 2025, dan zouden de ontvangsten over de volledige periode 2024-2029 met ca. 256 miljoen euro verminderen. Op jaarbasis zouden de verwachte inkomsten uit ETS1 onvoldoende zijn om de verwachte uitgaven voor de compensatie van ICL te financieren.
- 2) Een eventuele blokkering van de veilinginkomsten van ETS1 met 35% in het kader van de intra-Belgische burden sharing indien de Europese Commissie hogere doelstellingen voor hernieuwbare energie en finaal energieverbruik oplegt. Dit zou over de volledige periode 2024-2029 een minderopbrengst betekenen van ca. 180 miljoen euro.

De ESR-ontvangsten van het Energiefonds, dat in hoofdzaak gefinancierd wordt via de energieheffing en de supercapregeling, evolueren van 162,2 miljoen euro in 2024 over 165,0 miljoen euro in 2025 naar 181,5 miljoen euro in 2029. De jaarlijkse toename komt overeen met de indexerings van de energieheffing en een hogere ontvangst ingevolge handhaving renovatieverplichtingen residentiële gebouwen vanaf 2028. Daarnaast ontvangt het energiefonds jaarlijks 20,0 miljoen euro (via interne stroom) uit het Klimaatfonds als bijdrage voor de energielening+ en het renteloos renovatiekrediet.

De ontvangsten van het Verkeersveiligheidsfonds bestaan uit afdrachten, exploitatieoverschotten en verkeersboetes. De raming van de verkeersboetes is afgestemd op de raming door de FOD Financiën van 20 maart 2024. De ontvangsten van het Verkeersveiligheidsfonds nemen toe van 78,3 miljoen euro in 2024 en 82,2 miljoen euro in 2025 over 93,7 miljoen euro in 2026 naar 105,2 miljoen euro in 2027 en 2028. In 2029 bedraagt de raming 94,0 miljoen euro. Deze raming bevat vanaf 2025 een recurrente ontvangst van 3,0 miljoen euro als gevolg van herkeuringen door herstellende.

5.4 Rechtspersonen

Tabel B-1.8. geeft een overzicht van de ESR-ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Tabel B-1.8.: Rechtspersonen (in duizend euro)

	BD	BO 2024	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
VIB	E	69.593	69.593	69.593	69.593	69.593	69.593	69.593
VITO	E	101.869	119.664	119.664	119.664	119.664	119.664	119.664
PMV Groep	E	53.997	53.997	53.997	53.997	53.997	53.997	53.997
Scholen van Morgen	F	129.463	131.106	131.084	131.717	132.491	133.288	133.288
Hogescholen en Universiteiten	F	1.530.692	1.530.692	1.530.692	1.530.692	1.530.692	1.530.692	1.530.692
Opgroeien Regie	G	310.883	310.883	310.883	310.883	310.883	310.883	310.883
VSB	G	317.149	317.149	322.959	327.833	331.864	341.236	346.689
VRT	H	207.168	207.219	203.455	199.458	199.458	199.458	199.458
VDAB	J	143.158	143.158	143.158	143.158	143.158	143.158	143.158
VVM - De Lijn	M	243.551	243.551	250.651	254.051	257.551	261.151	261.151
BAM	M	52.930	52.930	53.140	50.205	50.205	50.205	50.205
Tunnel Liefkenshoek	M	82.537	82.537	82.537	82.537	82.537	82.537	82.537
De Vlaamse Waterweg	M	104.584	104.584	101.484	101.484	101.484	101.484	101.484
De Werkvennootschap	M	151.734	151.734	151.734	151.734	151.734	151.734	151.734
VEB	Q	922.792	922.792	922.792	922.792	922.792	922.792	922.792
VWF	Q	178.594	189.415	175.320	187.884	187.884	214.722	229.117
VMSW	Q	248.925	250.977	264.423	283.494	304.897	327.413	349.147
Andere rechtspersonen	X	580.260	580.260	579.106	579.202	592.393	579.359	579.443
Totaal		5.429.879	5.462.240	5.466.671	5.500.377	5.543.277	5.593.366	5.635.031

Bron: departement FB

In deze bijdrage worden de ESR-ontvangsten van de meeste instellingen in meerjarig perspectief constant gehouden. Voor VITO, Scholen van Morgen, VSB, VRT, De Lijn, BAM, De Vlaamse Waterweg, VWF en VMSW wordt van dit principe afgeweken en wordt er een geactualiseerde raming van de ESR-ontvangsten ter beschikking gesteld.

De ESR-ontvangsten van VITO stijgen in 2024 naar 119,7 miljoen euro. Deze toename wordt verklaard door de herwaardering van de inkomsten uit contractonderzoek (registratie op datum van realisatie, en niet langer op datum van facturatie).

Bij de rechtspersoon Scholen van Morgen stijgen de geraamde ontvangsten de komende jaren. Ten opzichte van de BO 2024 nemen de ontvangsten tegen 2029 toe met 3,8 miljoen euro tot 133,3 miljoen euro. De ESR-aanrekenbare ontvangsten van Scholen van Morgen bestaan volledig uit de beschikbaarheidsvergoedingen die worden betaald door de aanvragende scholen.

De ESR-ontvangsten van VSB evolueren van 317,1 miljoen euro bij de BO 2024 naar 346,7 miljoen euro in 2029. De ontvangsten uit zorgpremies zullen in begrotingsjaar 2029 met 32,9 miljoen euro stijgen ten opzichte van begrotingsjaar 2024. Dit is het gevolg van een toename in het aantal bijdrageplichtigen en een stijging van de zorgpremie per bijdrageplichtige. Deze meerontvangst zorgt voor een evenredige daling in de toelage vanuit het ministerie naar de VSB. De inkomsten uit beleggingen overheid en niet-overheid dalen in het begrotingsjaar 2029 respectievelijk met -1,95 miljoen euro en -1,4 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2024.

De evolutie van de ESR-ontvangsten van VRT in meerjarig perspectief reflecteert de ontvangsten die resulteren uit de gefaseerde validering van de gronden in het kader van het nieuwbouw-project. De bedoelde evolutie is gebaseerd op de financiële planning van 29 april 2024.

Vanaf 2025 worden de tarieven voor De Lijn opnieuw jaarlijks geïndexeerd wat resulteert in 17,6 miljoen euro bijkomende ontvangsten tegen 2029 ten opzichte van 2024. Deze ontvangsten mogen niet vertaald worden in extra uitgaven door De Lijn waardoor het geconsolideerd saldo van de Vlaamse overheid integraal verbetert met 17,6 miljoen euro in 2029.

De ESR-ontvangsten van BAM dalen tegen 2026 tot 50,2 miljoen euro of een daling van 2,7 miljoen euro ten opzichte van de BO 2024. Dit is voornamelijk het gevolg van onderstaande bewegingen:

- Een daling van de concessievergoeding van Tunnel Liefkenshoek: -1,9 miljoen euro;
- Een daling van de rente-ontvangsten tot 0: -0,9 miljoen euro.

De ESR-ontvangsten van De Vlaamse Waterweg dalen vanaf 2025 naar 101,5 miljoen euro. Bij De Vlaamse Waterweg vallen in 2025 de eenmalige ontvangsten door de verkoop van gronden in eigen beheer weg. De eigen ontvangsten dalen vanaf 2025 met 3,1 miljoen euro ten opzichte van 2024.

Het VWF kent bijzondere sociale leningen toe aan particulieren voor de aankoop, renovatie of verbouwing van een woning of appartement. De VMSW kent op haar beurt leningen met rentetussenkomst toe aan de sociale huisvestingsmaatschappijen voor de aankoop, renovatie of realisatie van sociale woningen. Op deze leningen realiseren beide instellingen rente-inkomsten die tegen het begrotingsjaar 2029 toenemen met respectievelijk 80,5 miljoen euro (VWF) en 101,5 miljoen euro (VMSW) ten opzichte van de BO 2024. Bij het VWF valt vanaf 2025 de eenmalige ontvangst uit 2024 van 29 miljoen euro uit de verkoop van het huurhulppatrimonium weg.

BIJLAGE 2. INZOOMEN OP DE ESR-UITGAVEN BIJ ONGEWIJZIGD BELEID

1. Inleiding

De uitgangshypothesen voor de gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagementen worden doorgetrokken naar de volgende jaren. De indexatie van de uitgavenbegroting en de indexatieparameters hebben een belangrijke impact op de evolutie van de uitgavenbegroting bij ongewijzigd of constant beleid. In de volgende rubrieken wordt er ingezoomd op beide evoluties bij ongewijzigd beleid. Indexatie wordt centraal besproken. Vervolgens volgt er een toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties.

2. Indexatie

Bij de BO 2024 is rekening gehouden met de inflatievooruitzichten van het Federaal Planbureau van 5 september 2023. In de voorliggende nota is rekening gehouden met de inflatievooruitzichten van 7 mei 2024 voor de begrotingsherziening 2024 en de raming 2025. Voor de jaren 2026-2029 worden de percentages gebruikt uit de economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau van februari 2024. De gehanteerde indexparameters worden in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel B-2.1.: Indexparameters

	BO 2024		HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verwachte evolutie gezondheidsindex	4,3%		3,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
Overschrijding spilindex	Feb/24	Jun/24	Apr/24	Feb/25	Maa/26	Apr/27	Mei/28	Aug/29
Aanpassing sociale uitkeringen	Maa/24	Jul/24	Mei/24	Maa/25	Apr/26	Mei/27	Jun/28	Sep/29
Aanpassing lonen	Apr/24	Aug/24	Jun/24	Apr/25	Mei/26	Jun/27	Jul/28	Okt/29
Index loon buiten provisie	4,3%		3,1%	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%
Index werking	-		-	2,0%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%

Bron: Federaal Planbureau

In het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2020 (programmadedcreet bij de BO 2020), werd behoudens enkele uitzonderingen een generieke niet-indexatie van de niet-loonkredieten voorzien t.e.m. 2024. Vanaf 2025 wordt dus opnieuw rekening gehouden met een indexatie van de niet-loonkredieten. Wat de loonkredieten betreft was er geen dergelijke niet-indexatie voorzien de voorbije jaren. Die worden in de toekomstige jaren van deze projectie ook verder geïndexeerd.

Tabel B-2.2. toont de cumulatieve toename van de vastleggingskredieten t.o.v. de BO 2024 als gevolg van indexatie bij ongewijzigd beleid.

Bij de BO 2024 lagen de inflatievooruitzichten 2024 hoger dan in de meer recentere publicatie van het Planbureau van 7 mei 2024. Er werd ten tijde van de BO 2024 een overschrijding van de spilindex verwacht in februari 2024 en juni 2024, met een 2%-verhoging tot gevolg van de sociale uitkeringen en de grote meerderheid van de loonkredieten respectievelijk één en twee maanden na de overschrijding. Hiervoor werd 741,2 miljoen euro VAK en 736,5 miljoen euro VEK voorzien op de centrale indexprovisie van het Departement Financiën en Begroting.

In de nieuwe inflatievooruitzichten wordt er voor 2024 nog maar één overschrijding verwacht, namelijk de reeds gerealiseerde overschrijding van april 2024. Dit betekent dat er in de voorliggende ramingen voor 2024 minder budget nodig is om de aanpassingen van de lonen en sociale uitkeringen te honoreren dan bij de BO 2024 voorzien op de indexprovisie.

Daarnaast ligt ook de verwachte evolutie van de gezondheidsindex lager dan bij de BO 2024, waardoor minder index nodig is op de kredieten die deze parameter volgen.

Dit maakt dat er in 2024 minder budget nodig is om de indexatie te honoreren dan voorzien werd bij de BO 2024 en dat het effect van index op de uitgavenkredieten van de begrotingsherziening 2024 negatief is.

In de tabel werd het effect van de overschrijdingen van de spilindex telkens toegewezen aan de ontvangende beleidsdomeinen en dus niet centraal voorzien op de indexprovisie van het Departement Financiën en Begroting.

Tabel B-2.2.: Cumulatief effect van index op de vastleggingskredieten (in duizend euro)

	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Hogere Entiteiten	-432	363	1.069	1.783	2.507	3.135
Financiën en Begroting	-975	17.422	37.543	58.290	82.556	101.004
Economie, Wetenschappen en Innovatie	-11.296	29.031	65.555	102.719	140.541	177.984
Onderwijs en Vorming	-161.400	188.986	501.545	808.028	1.119.784	1.395.035
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	-113.221	139.918	358.133	580.986	808.127	1.005.839
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	-9.313	16.193	38.907	62.020	85.549	107.578
Werk en Sociale Economie	-51.241	22.682	96.672	173.710	255.731	321.359
Landbouw en Visserij	-805	3.562	7.500	11.506	15.582	19.520
Mobiliteit en Openbare Werken	-10.387	60.116	123.036	188.039	254.325	318.871
Omgeving	-5.176	16.270	35.668	55.408	75.496	94.936
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	-5.962	12.352	28.823	45.580	62.622	78.436
Totaal	-370.208	506.894	1.294.449	2.088.069	2.902.821	3.623.698

Bron: departement FB

3. Toelichting per beleidsdomein

In deze rubriek volgt een toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties bij ongewijzigd beleid (exclusief indexatie). De analyse vertrekt in principe van de VAK. In de mate dat de VEK merkbaar afwijkend evolueren wordt dit expliciet vermeld. Tijdens de overlegmomenten werden een aantal aandachtspunten met betrekking tot de aannames bij ongewijzigd beleid geformuleerd. Die aandachtspunten zijn echter niet verwerkt in de berekening van de beleidsruimte voor de periode 2024-2029.

Er waren een aantal thema's die regelmatig terugkwamen als budgettaire aandachtspunten:

- de niet-indexatie van de werkingskredieten,
- de personeelsbesparingen in de diensten van de Vlaamse overheid en
- de (verdere) digitalisering van de dienstverlening.

Er geldt sinds lang een niet-indexering van de werkingsmiddelen als onderdeel van afgesproken besparingsmaatregelen, maar sinds 2017 zijn er een aantal uitzonderingen op de desindexering voorzien (bv. gezinsopvang en groepsopvang van baby's en peuters). Ook tijdens de regeerperiode 2019-2024 was er een niet-indexering van de werkingsmiddelen van toepassing. Daardoor is het gedeelte werking meerdere jaren niet geïndexeerd of aangepast aan de gestegen inflatie. De jarenlange niet-indexering zorgt voor een steeds groter wordende druk op een goede werking (dit geldt zowel voor apparaat als voor beleid).

Inzake personeelsbesparingen in de diensten van de Vlaamse overheid is het relevant om te verwijzen naar het rapport van het Rekenhof ["https://www.ccrek.be/nl/publicatie/personeelsbesparingen-in-de-diensten-van-de-vlaamse-overheid"](https://www.ccrek.be/nl/publicatie/personeelsbesparingen-in-de-diensten-van-de-vlaamse-overheid). Bij de start van de regeerperiode 2019-2024 legde de regering een nieuwe personeels- en budgettaire besparing op aan de diensten van de Vlaamse overheid: het aantal personeelsleden moest verminderen met 1.440 en de jaarlijkse loonkost met 75 miljoen euro.

In het rapport wordt bij de uitvoering van de besparingen aangegeven dat de personeelsbesparingen een belangrijke reden vormen om taken uit te besteden. Globaal gezien zijn de kosten voor dienstverlening door derden duidelijk toegenomen. Meer dan de helft van de uitbestedende entiteiten stelde dat ze de interne expertise onvoldoende kunnen waarborgen om de uitbestede taken goed voor te bereiden, op te volgen en te evalueren. Die vaststelling kwam regelmatig naar boven tijdens de bilaterale overlegmomenten tussen Financiën en Begroting en de beleidsdomeinen.

De afgelopen jaren is verder ingezet op de digitalisering van de Vlaamse dienstverlening door o.a. het relanceplan Vlaamse Veerkracht en andere initiatieven zoals bijvoorbeeld Vlaanderen Radicaal Digitaal. Binnen de diensten van de Vlaamse overheid wordt meer en meer ingezet op de (verdere) digitalisering van de dienstverlening. Het is daarom belangrijk om de komende jaren voldoende oog te hebben voor digitaliseringsprojecten en digitale dienstverlening (o.a. beveiliging, bedrijfszekerheid, informatieveiligheid, performantie en functionaliteiten) en de nodige financiering te borgen (zowel centraal als decentraal).

3.1 Financiën en Begroting

Evolutie ongewijzigd beleid

Provisies

De budgettaire effecten van de verwachte overschrijdingen van de spilindex in de periode 2024-2029 worden voorzien op de functionele begrotingsartikelen. De indexprovisie wordt dus vanaf 2024 (herzien) op 0 gezet wat een daling betekent van 741,2 miljoen euro VAK en 736,5 miljoen euro VEK bij het beleidsdomein Financiën en Begroting ten opzichte van de BO 2024. De voor 2024 herziene indexprovisie van 389,1 miljoen euro VAK en 386,4 miljoen euro VEK wordt verdeeld over de van toepassing zijnde beleidsdomeinen. Specifiek voor het beleidsdomein Financiën en Begroting wordt er 1,2 miljoen euro herverdeeld.

Voor de bijdrage aan de Pool der parastatalen (verwachte groei van de bijdragevoet met 1,5%-punt in 2026, 2,5%-punt in 2027, 2%-punt in 2028 en 2,5%-punt in 2029 impliceert een bijdragevoet van 52,5 % in 2025 oplopend naar 61% in 2029) wordt tegen 2029 een meerkost verwacht van 27,7 miljoen euro ten opzichte van de BO 2024.

Er wordt in een jaarlijks cumulatieve kredietverhoging van 6,3 miljoen euro voorzien voor het ondervangen van de budgettaire effecten van de vergrijzing van het ambtenarenkorps, de zgn. weddedrift. Tegen 2029 betekent dit een recurrente meerkost van 32,6 miljoen euro.

Het vereffeningskrediet ter financiering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht dient in overeenstemming met de 6de voortgangsrapportering in 2024 opgetrokken te worden van 821 miljoen euro naar 1,034 miljard euro om vervolgens te dalen naar 541,9 miljoen euro in 2025 en tenslotte naar 279,9 miljoen euro in 2026 wanneer de laatste vereffeningen worden voorzien.

In uitvoering van het Vlaamse luik van het REPowerEU-hoofdstuk binnen het aangepast plan voor Herstel en Veerkracht (CB0-1CBG2AN-PR), wordt een vereffening geraamd van 75,4 miljoen euro in 2024, 79,6 miljoen euro in 2025 en 51,8 miljoen euro in 2026.

Op de Oekraïneprovisie (CB0-1CBG2AM-PR) wordt in 2025 nog eenmalig 3/12de van de provisie BO 2024 aangehouden (= 25,25 miljoen euro ESR-VAK en ESR-VEK) om in 2026 volledig weg te vallen (= -101 miljoen euro ESR-VAK en -116 miljoen euro ESR-VEK). Het meerjarig perspectief kan immers niet los gezien worden van de einddatum van het statuut voor de tijdelijk ontheemden (5 maart 2025). De meest significante uitgavenpost binnen de provisie 2024 betreft de opvangcapaciteit (= 54 miljoen euro ESR-VAK en 65 miljoen euro ESR-VEK) dat geregeld wordt bij het BVR van 8 april 2022 dat afloopt op 31 maart 2025. Ten slotte kan opgemerkt worden dat er voor de open end financiering (Groeipakket, studietoelagen en onderwijs subsidies) een recurrent uitgavenpatroon wordt aangehouden (zie hiervoor toelichtingen van desbetreffende beleidsdomeinen).

In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof-regeling, worden middelen voorzien ter ondersteuning van het plan. Hiertoe werd in 2022 een bedrag van 326 miljoen euro VAK uitgetrokken. In overeenstemming met de conceptnota PAS (VR 2022 2302 MED.0068/2) en met het uitstaande encours worden tot einde 2025 de nodige vereffeningskredieten voorzien om de verplichtingen te honoreren.

De in 2024 éénmalig ingeschreven 26 miljoen euro ter ondersteuning van de stopzettingsregeling varkens wordt geschrapt vanaf 2025. Daarnaast wordt vanaf 2025 een nieuwe provisie ingeschreven

van 200 miljoen euro oplopend naar 350 miljoen euro in 2029. Hierop wordt een betaalkalender van 3 jaar toegepast (33/33/33).

Fiscaliteit

De fiscale uitgaven met betrekking tot de eigen woning (o.a. woonbonus en bouwsparen), renovatieovereenkomsten, monumenten en sociale verhuur evolueren van 1.150,5 miljoen euro in 2024 en 1.051,2 miljoen euro in 2025 over 944,1 miljoen euro in 2026 en 835,9 miljoen euro in 2027 naar 735,2 miljoen euro in 2028 en 636,4 miljoen euro in 2029 (federale ramingen van 20 maart 2024).

De raming van de woongerelateerde fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2024 vertrekt van de realisaties van de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2022. De raming voor de periode 2025-2029 gaat uit van een daling van de fiscale uitgaven voor de eigen woning. Deze daling is te verklaren door de verdere afbouw van de oude systemen (het bouwsparen, de Vlaamse woonbonus 2005-2014, het lange termijnsparen en de belastingvermindering voor intresten). Ook de Vlaamse woonbonus voor leningen vanaf 2015 kent een dalend verloop. De raming van de geïntegreerde woonbonus wordt constant gehouden tot en met aanslagjaar 2026; vanaf aanslagjaar 2027 valt de impact van de 10-jarige verhoging weg en treedt in de raming een daling op. De Vlaamse woonbonus voor leningen vanaf 2015 en de geïntegreerde woonbonus vormen samen de gewestelijke woonbonus.

De fiscale uitgaven met betrekking tot de diensten- en wijkwerkcheques evolueren van 153,1 miljoen euro in 2024 en 160,0 miljoen euro in 2025 over 166,1 miljoen euro in 2026 en 171,7 miljoen euro in 2027 naar 177,1 miljoen euro in 2028 en 182,9 miljoen euro in 2029 (federale ramingen van 20 maart 2024). De raming van de werkgerelateerde fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2024 vertrekt van de realisaties van de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2022. De fiscale uitgaven voor de periode 2025-2029 evolueren in functie van de verwachte evolutie van het totale inkomen van de particulieren.

Zowel voor de woongerelateerde als de werkgerelateerde fiscale uitgaven wordt, vertrekkende van het bekomen resultaat per aanslagjaar en naar analogie met de raming van de bruto-opcentiemen, het aanrekenbare bedrag bekomen door toepassing van de voorschottenmethode.

Om meer mensen aan de slag te krijgen werd de Vlaamse jobbonus versterkt in 2024. De jaarlijkse bonus wordt opgetrokken van 600 naar 700 euro voor werknemers met de laagste wedde. Daarnaast wordt de doelgroep uitgebreid door het optrekken van de loongrenzen. Onder constant beleid kan de kost van de jobbonus geraamd worden op 246,7 miljoen euro in 2025 en verder oplopend naar 267 miljoen euro in 2029.

De uitgaven voor de kilometerheffing zakken in 2025 met 4,5 miljoen euro door het wegvallen van de vervangingsinvesteringen in de OBU's. De volgende jaren evolueren de uitgaven in functie van de inflatie en de verwachte ontvangsten. Belangrijk om op te merken is dat het contract met de service provider loopt tot het eerste kwartaal van 2028. Het contract is 3x met 1 jaar verlengbaar. De toekomstige Vlaamse Regering zal een beslissing moeten nemen over het al dien niet verlengen van het contract. In voorliggende raming wordt uiteraard ook na het eerste kwartaal van 2028 het nodige budget voorzien om de beschikbaarheidsvergoeding te betalen.

De uitgaven voor de compensaties aan de lokale besturen worden in 2024 met 25 miljoen euro opgetrokken ten opzichte van de raming van de BO 2024. De uitgaven bedragen 60 miljoen euro in 2024 en nemen verder toe tot 82 miljoen euro in 2027 om daarna geleidelijk te dalen. De forse toename is te wijten aan een groter dan voorziene instroom aan nieuwe verminderingen van de onroerende voorheffing voor energiezuinige gebouwen. De raming van de BO 2024 vertrok van de ingekohierde percelen met een vermindering voor een gunstig E-peil van aanslagjaar 2022. De update van de cijfers

leert dat het aantal ingekohierde percelen met een vermindering voor aanslagjaar 2022 nog sterk is toegenomen. Bijgevolg wordt ook de verwachte instroom voor de volgende jaren opgetrokken. Aangezien de vermindering voor vijf jaar wordt toegekend werkt de hogere instroom van 2022 en volgende jaren cumulatief door op het jaarlijks benodigde budget.

Budgettair beleid

De responsabiliseringsbijdrage neemt over de periode 2024-2029 toe van 462,7 miljoen euro in 2024 tot 903,0 miljoen euro in 2029 (inclusief het indexatie-effect). De voorliggende raming is het resultaat van enerzijds de toename van de onderliggende statutaire weddenmassa van 8.651,5 miljoen euro in 2023 (begrotingsjaar 2024) naar 10.192,1 miljoen euro in 2028 (begrotingsjaar 2029), onder meer door indexatie, en anderzijds de in de BFW voorziene toename van het bijdragepercentage van 5,316% voor het begrotingsjaar 2024 naar 8,860% voor het begrotingsjaar 2028. Vanaf begrotingsjaar 2029 blijft het bijdragepercentage constant op 8,860%. In de voorliggende MJR wordt rekening gehouden met de statutariseringsronde waartoe in het eerste semester van 2024 werd beslist. Verder wordt geen rekening gehouden met de gevolgen van het 5 Sporenbeleid.

Voor de uitbetalingen door het VFLD van de rampen in 2024 houden we rekening met de erkenning van de overstroming 5-22 november 2023, wat de totale raming brengt op 12,3 miljoen euro. De tussenkomsten voor de premies voor de brede weersverzekering ramen we op 11 miljoen euro. Ten opzichte van de beschikbare kredieten 13 miljoen euro voor de brede weersverzekering aangevuld met maximaal 7 miljoen euro van de landbouwbegroting betekent dit een tekort van 3,3 miljoen euro voor 2024

Vanaf 2025 valt 1 miljoen euro voor de afhandeling van oude landbouwrampen weg. Volgens het protocol vindt de definitieve afsluiting van de dossiers watersnood 2021 plaats in 2026. Assuralia raamt de positieve afrekening op ongeveer 14 miljoen euro.

Financiële operaties

De rentekredieten (incl. uitgifteverschillen) nemen fors toe van 688,66 miljoen euro in 2024 tot 1.518,08 miljoen euro in 2029.

Voor nieuwe financieringen op lange termijn voor de resterende maanden van 2024 wordt in 2024 86,64 miljoen euro toerekenbare rente voorzien. Ook de volgende jaren blijven de financieringsnoden hoog. In 2029 wordt er voor nieuwe financieringen op lange termijn 947,97 miljoen euro rente ingeschreven of een stijging met 861,33 miljoen euro. Hiervan is 156,20 miljoen euro bestemd voor nieuwe financieringen op lange termijn voor de resterende maanden van 2024. De rest van deze rentekost (791,77 miljoen euro) dient voor de financiering van:

- VMSW en VWF binnen de sociale huisvestingssector (310,61 miljoen euro),
- de begrotingstekorten (147,41 miljoen euro),
- Lantis voor het oosterweelproject (121,07 miljoen euro),
- herfinanciering van bestaande EMTN-leningen die op eindvervaldag komen in de periode 2025-2029 (96,12 miljoen euro),
- de esr-8 verrichtingen (74,47 miljoen euro),
- de kaseffecten van niet-esr aanrekenbare uitgaven (40,53 miljoen euro),
- het Plan voor Herstel en Veerkracht (1,56 miljoen euro)

Voor financieringen op korte termijn via het BCP-programma en via de zichtrekening neemt de toerekenbare rente af van 76,75 miljoen euro in 2024 tot 54,22 miljoen euro in 2029.

Voor de interne beleggingen van de geconsolideerde instellingen neemt de toerekenbare rente af van 59 miljoen euro in 2024 naar 41,45 miljoen euro in 2029 (-17,55 miljoen euro).

Voor de bestaande LT-leningen (incl. uitgifteverschillen) wordt de toerekenbare rente in 2024 geraamd op 463,77 miljoen euro. Tegen 2029 stijgt de toerekenbare rente hiervoor tot 467,43 miljoen euro wat een stijging is met 3,66 miljoen euro. Het grootste gedeelte hiervan is bestemd voor de EMTN-leningen (464,41 miljoen euro in 2029).

De gemeenten die uiterlijk op 31 december 2023 een gezamenlijk voorstel tot samenvoeging per 1 januari 2025 indienen bij de Vlaamse Regering kunnen genieten van een overname van een deel van hun schulden door de Vlaamse overheid. Afhankelijk van het inwonersaantal van de gemeenten zal de Vlaamse overheid tussen de 200 euro en de 500 euro per inwoner overnemen op 30 september 2024. Er zijn 13 fusietrajecten principieel beslist op de verschillende gemeenteraden van de betreffende gemeenten. Op basis van het inwonersaantal van deze 13 fusies wordt een bedrag van 273,16 miljoen euro ingeschreven in 2024 als over te nemen schuld van deze gemeenten. Daarbovenop wordt op basis van de ontvangen aflossingstabellen 2,5 miljoen euro aan toerekenbare rente voorzien voor de over te nemen leningen in het laatste kwartaal van 2024. In 2029 wordt de toerekenbare rente daarvoor geraamd op 7,0 miljoen euro.

Tot slot worden de kosten op het rente-artikel in 2029 op 4,89 miljoen euro geraamd wat een daling is met 1,56 miljoen euro ten opzichte van 2024. Deze daling is het gevolg van lagere uitgiftekosten. De andere kosten blijven min of meer constant.

Budgettaire aandachtspunten

Provisies

De noodzaak voor het aanhouden van een Oekraïneprovisie (CB0-1CBG2AM-PR) hangt af van tal van variabelen die actueel nog uiterst onzeker zijn. Zo wordt op Europees niveau de aanpak rond het statuut besproken, kennen we het verder verloop van de oorlog en de daarmee gepaarde intensiteit van de in- en/of uitstroom niet, noch de beleidsintenties van een volgende Vlaamse Regering en de nieuw verkozen lokale besturen rond deze problematiek.

Op 23 februari 2024 besliste de Vlaamse Regering om de loongrenzen en premiebedragen voor refertejaren 2023-2024 van de jobbonus aan te passen. De loongrenzen werden retroactief aangepast aan de gerealiseerde overschrijdingen van de spilindex in 2023, en bijkomend aan twee verwachte overschrijdingen van de spilindex in 2024 (op basis van de toenmalige vooruitzichten van het planbureau). In april 2024 werd de spilindex overschreden. De volgende overschrijding is voorzien in 2025. In dat geval zullen de loongrenzen sterker stijgen dan de lonen en zal de doelgroep voor de jobbonus automatisch groeien. Een aanpassing van de loongrenzen aan indexatie in 2025 moet dus worden overgeslagen.

Voor de vernieuwing van het financieel systeem is het aanbestedingstraject in volle gang met het oog op gunning voorjaar 2025. Het huidig systeem wordt niet langer gesupporteerd en in de bestaande technologie wordt niet langer geïnvesteerd. De vernieuwing van het financieel systeem moet leiden

tot een klantvriendelijk, efficiënt en transparante overheidsboekhouding. Deze vernieuwing heeft wel een aanzienlijke investeringskost.

3.2 Economie, Wetenschap en Innovatie

Evolutie ongewijzigd beleid

Provisies

De provisie O&O kent volgende bewegingen:

- Inkomende compensatie van 16 miljoen euro in 2025 vanuit VITO voor de eenmalige investeringsmiddelen voor het nieuwe gebouw en pilootprojecten.
- Uitgaande compensatie van 5 miljoen euro aan IMEC vanaf 2025, zoals voorzien in het convenant 2022-2026.
- Inkomende compensatie van 2 miljoen euro vanuit VLIZ voor eenmalige O&O middelen toegekend in de periode 2022-2024.

Economie

Vanaf 2025 loopt de inspectieopdracht van de corona-inspecteurs ten einde waardoor de benodigde loonkredieten vanaf 2025 met 1,7 miljoen euro worden verminderd.

Fonds innoveren en ondernemen

De ESR-VAK van het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) evolueren van 930,9 miljoen euro in 2024 en 938,2 miljoen euro in 2025 naar 850,5 miljoen euro in 2026. De jaren nadien blijven ze stabiel rond 845 miljoen euro.

De VAK 2024 omvatten onder meer de toegenomen uitgaven voor het bevorderen van het ondernemerschap, voor innovatieve startersteun, voor bedrijfssteun onderzoek en voor Indirect Carbon Leakage (ICL). In meerjarig perspectief wordt de evolutie van de ESR-VAK vooral verklaard door de uitgaven voor ICL. De uitgaven voor ICL hebben een recurrent karakter. In de voorliggende MJR wordt er vanaf begrotingsjaar 2026 uitgegaan van een gemiddelde CO₂-prijs op de ETS-markt van 60,0 euro per ton en – conform het Besluit van de Vlaamse Regering van 3 februari 2023 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor de compensatie van indirecte emissiekosten - een jaarlijkse regressie van de benchmark. De VEK zijn afgestemd op de vereffeningskalender van het constant beleid.

Fonds Wetenschappelijk Onderzoek

De vastleggingskredieten bij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) fluctueren doorheen de jaren als gevolg van meerjarige vastleggingen (vb. Odysseusprogramma loopt vijfjaarlijks en het EoS-programma vierjaarlijks). In 2026 nemen de vastleggingsuitgaven met 82,8 miljoen euro toe t.o.v. 2024. In de andere jaren liggen de vastleggingskredieten steeds lager dan in 2024.

Het belangrijkste is dat het vereffeningskrediet dat hier uit voortvloeit de afgesproken lange termijn limiet niet overschrijdt. Zo mag de lange termijn VEK vanaf de BO 2024 gemiddeld 451,6 miljoen euro

bedragen. Wanneer we de begrotingsjaren 2024-2029 beschouwen, kan worden vastgesteld dat FWO hier nog steeds aan voldoet.

Bovenstaande bevindingen houden evenwel geen rekening met investeringen in onderzoeksinfrastructuur waar middelen voor de werking van deze infrastructuur op langere termijn niet werden begroot. Evenzeer moet worden opgemerkt dat bepaalde fiscale regimes van de federale overheid budgetruimte geven aan het FWO dewelke zou moeten worden opgevangen indien die regimes ten nadele van het FWO gewijzigd worden.

Agentschap Plantentuin Meise

In 2024 eindigt de jaarlijks voorziene 5 miljoen euro VAK voor de renovatie van de Plantentuin Meise.

Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

De evolutie van de uitgaven van Vlaamse Instelling voor technologisch Onderzoek (VITO) staan hoofdzakelijk in functie van de oprichting van het nieuwe gebouw Earth. Het VAK voor het nieuwe gebouw wordt geraamd op 55,4 miljoen euro in 2024. De vereffening wordt gespreid met 40 miljoen euro in 2024 en 15,4 miljoen euro in 2025. Om dit gebouw te financieren werden in 2024 eenmalige investeringsmiddelen toegekend van 10 miljoen euro en werd er voor 44 miljoen euro ingeteerd op het saldo. 20 miljoen euro van dit saldo bestond uit een niet opgenomen lening van Het Facilitair Bedrijf in 2023. Het resterende deel wordt gefinancierd uit eigen middelen. Daarnaast worden de investeringsmiddelen voor pilootprojecten van 6 miljoen euro niet gecontinueerd vanaf 2025. De vereffeningen van deze investeringen gebeuren volledig in 2024.

Universiteiten en hogescholen

Daarnaast is er in het integratiegroeipad voor het hoger onderwijs tegen 2025 9,9 miljoen euro extra voorzien vanuit het beleidsdomein EWI.

Budgettaire aandachtspunten

Fonds voor Innoveren en Ondernemen

Het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) dient de fiscale minderinkomsten voor de Winwinlening te begroten en aan te rekenen. Deze fiscale uitgaven zijn een steuninstrument van PMV. De voorbije jaren vertonen de fiscale uitgaven voor de Winwinlening een stijgend patroon, waarbij de stijging (op het corona gerelateerde gedeelte na) telkens moet gecompenseerd worden binnen het FIO. Dit betekent dat de middelen voor de andere reguliere steuninstrumenten moeten worden verlaagd.

De recentste raming van de fiscale uitgaven voor de Winwinlening (van 20 maart 2024 door FOD Financiën) toont aan dat een verdere stijging te verwachten valt.

3.3 Onderwijs en Vorming

Evolutie ongewijzigd beleid

Loonkredieten onderwijspersoneel

De verwachte loonuitgaven voor het onderwijzend personeel nemen bij ongewijzigd beleid tegen 2029 toe met 397,4 miljoen euro. Bij deze stijging wordt rekening gehouden met de daling van de uitgaven op het middelenfonds in 2025, vanwege de eenmalige intering bij de BO 2024 die vanaf 2025 wordt teruggedraaid. Bij de hieronder volgende cijfers houden we per onderwijsniveau rekening met die intering, zodat er geen vertekend beeld ontstaat. Daarnaast wordt er in de ramingen van de NBR ook rekening gehouden met de maatregelen voor het inperken van het lerarentekort. Sommige van deze maatregelen zijn beperkt in de tijd en lopen maar tot 2025 (o.a. de verhoging van de anciënniteit voor zijinstromers naar 15 jaar). Indien de noodzaak ontstaat om deze maatregelen verder te zetten na 2025 moet de volgende regering hieromtrent een beslissing nemen en daarvoor de nodige budgetten voorzien.

De grootste toename situeert zich bij de lonen voor het secundair onderwijs en het volwassenonderwijs, waar de geraamde uitgaven respectievelijk stijgen met 197,7 en 169,4 miljoen euro tegen 2029.

Voor het secundair onderwijs is dit voornamelijk te verklaren door de verwachte evolutie van de leerlingenaantallen. Volgens de huidige prognoses blijven de leerlingenaantallen in het secundair onderwijs tot en met 2027 toenemen. Daarna zet er zich een daling in van de leerlingenaantallen, door het doorsijpelen van de dalende leerlingenevolutie in het basisonderwijs. Daarnaast is er in het secundair onderwijs ook een oplopend budgettair effect door de verwachte daling van het aantal niet ingevulde vervangingen, onder andere vanwege de verwachte impact van de maatregelen om het lerarentekort terug te dringen. In het ramingsmodel wordt er uitgegaan van een afbouw van jaarlijks 5% in de eerste drie schooljaren en 15% in de laatste drie schooljaren tussen schooljaar 2024/2025 en 2028/2029. Dit heeft een effect van 51,5 miljoen euro tegen 2029. Het vergrijzingspercentage voor het secundair onderwijs wordt geraamd op 0%.

Bij het volwassenenonderwijs wordt er tegen 2029 een stijging van de loonkredieten verwacht van 169,4 miljoen euro. Dit is voornamelijk te verklaren door de verwachte hoge, maar degressieve groeipercentages voor de Centra voor Basiseducatie en voor de NT2 opleidingen bij de Centra voor Volwassenenonderwijs. De groei van deze opleidingen is decretaal vastgelegd op de reële evolutie van het driejaarlijks voortschrijdend gemiddelde van de gewogen financieringspunten (voor de omkadering). De basis voor de berekening van de gewogen financieringspunten is het aantal financierbare of subsidieerbare cursisten. De groei van de niet NT2 opleidingen bij de Centra voor Volwassenenonderwijs is beperkt tot een jaarlijkse groei van 0,8%.

Voor het basisonderwijs wordt er een stijging van de geraamde uitgaven verwacht tegen 2029 van 2,4 miljoen euro. Enerzijds heeft de dalende evolutie van het leerlingenaantal een neerwaartse impact op de geraamde uitgaven. Anderzijds wordt er, net als in het secundair onderwijs, ook voor het basisonderwijs verwacht dat het aantal niet ingevulde vervangingen zal dalen door de maatregelen om het lerarentekort terug te dringen. In het ramingsmodel wordt er voor dit laatste element uitgegaan van een afbouw van jaarlijks 15% vanaf schooljaar 2024/2025 tot en met 2027/2028. Dit heeft een

effect van 59,6 miljoen euro tegen 2029. Het vergrijzingspercentage voor het basisonderwijs wordt geraamd op 0%.

Naast het leerplichtonderwijs en het volwassenenonderwijs nemen ook de loonuitgaven binnen het deeltijds kunstonderwijs (DKO) toe met 28,9 miljoen euro tegen 2029. Deze hogere loonuitgaven zijn hoofdzakelijk te wijten aan het stijgend leerlingenaantal en de toename van het geraamde vergrijzingspercentage met 0,156%. De hogere loonuitgaven worden wel getemperd door extra ontvangsten voor het inschrijvingsfonds DKO: de te innen inschrijvingsgelden zouden tegen 2029 toenemen met 2,1 miljoen euro.

Bij de Centra voor Leerlingenbegeleiding wordt er een totale meerkost verwacht van 2,0 miljoen euro tegen 2029. Reden hiervoor is voornamelijk een daling van het personeel op werkingsbudget (PWB), aangevuld met een relatief beperkte impact van een vergrijzingspercentage van 0,07%.

Andere budgetwijzigingen (excl. loonkredieten)

De verwachte stijging van het leerlingenaantal in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs heeft ook een invloed op de werkingskredieten, die toenemen met 1,9 miljoen euro in 2029 t.o.v. de BO 2024. In het gewoon en buitengewoon basisonderwijs dalen de werkingsmiddelen met 8,1 miljoen euro.

Analoog met de loonkredieten nemen ook de werkingskredieten van het volwassenenonderwijs toe op basis van een verwachte stijging van het aantal financierbare of subsidieerbare cursisten. Tegen 2029 stijgen de werkingskredieten met 9,7 miljoen euro, waarvan 7,3 miljoen euro via het fonds volwassenenonderwijs. Deze 7,3 miljoen euro wordt volledig gefinancierd door de aanwending van de geïnde inschrijvingsgelden.

Voor de Digisprong is er tijdens de vorige legislatuur 375 miljoen euro voorzien vanuit het Relanceplan Vlaamse Veerkracht. Er werd ook recurrent 33 miljoen euro voorzien op een provisie (met een VAK overdracht). Vanwege deze VAK-overdracht zijn er in totaal 84,0 miljoen VAK en 33 miljoen VEK voor de Digisprong beschikbaar in 2024. De recurrente 33 miljoen VAK en VEK worden in de NBR constant gehouden, aangezien er nog geen beslissing is genomen hoe deze middelen zullen worden aangewend. Daarnaast zal er bijkomend VEK nodig zijn in de volgende legislatuur om het overgedragen VAK volledig te kunnen vereffenen. Dat VEK werd niet opgenomen in de voorliggende cijfers.

Voor de studietoelagen wordt een constante stijging verwacht, die leidt tot een meerkost van 13,1 miljoen euro tegen 2029 (exclusief impact gezondheidsindex, wat een bijkomend effect teweegbrengt van 14,1 miljoen euro tegen 2029). De stijging is het gevolg van de groei van het aantal unieke studenten ingeschreven in Vlaamse financierbare opleidingen.

De basisfinanciering voor het hoger onderwijs vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming neemt bij ongewijzigd beleid en exclusief indexatie tegen 2029 toe met 184,3 miljoen euro.

- Het gaat om een toename met 179,7 miljoen euro ten gevolge van het kliksysteem op de financiering hoger onderwijs, waarbij er de volgende jaren nog jaarlijks een positieve klik wordt verwacht op het variabel onderwijsdeel voor de professionele bachelors, voor de graduaatsopleidingen (vanaf 2025 is het reguliere kliksysteem ook van toepassing op deze opleidingen), voor de academische opleidingen aan de universiteiten en ten gevolge van dit laatste ook een toename van het variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten (om de

55/45-verhouding te respecteren). Voor de academische opleidingen aan de universiteiten zit het aantal opgenomen studiepunten 16,8% boven het referentiepunt in 2024, voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen is dit 8,3% en voor de kunstopleidingen 3,6%. Een aantal onderwijsdeelbudgetten lopen in klikken dus achter op de gerealiseerde groei in opgenomen studiepunten. Dit legt druk op de werking van de Universiteiten en Hogescholen.

- Sinds 2021 is er een negatieve klik op het variabel onderwijsdeel van de Hogere Zeevaartschool (HZS). Ook de volgende jaren wordt een negatieve klik verwacht aangezien de HZS 16% onder de referentiewaarde zit, wat tegen 2029 zou resulteren in een afname van de werkingsmiddelen van de Hogere Zeevaartschool met 0,340 miljoen euro.
- Daarnaast neemt de enveloppe voor het hoger onderwijs vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming nog toe met 4,6 miljoen euro voor de resterende opstap die in de codex hoger onderwijs voorzien is voor het integratiegroeipad van het hoger onderwijs.

Naast de basisfinanciering aan het hoger onderwijs dalen vanaf 2027 de loonlasten voortvloeiend uit akkoorden tussen het UZ Gent en de Vlaamse Regering inzake sectorale programmatie met 20% en dalen de investeringssubsidie en subsidie voor wetenschappelijke en technische uitrusting voor UZ Gent met 10%. Dit zorgt respectievelijk voor 4,2 en 1,5 miljoen euro minder uitgaven tegen 2029.

De universiteiten ontvangen vanaf 2023 structureel een bijkomende investeringsenveloppe van 15 miljoen euro in VAK (Codex Hoger Onderwijs, Art III.54/1 §4); deze middelen worden verschoven vanuit de werkingsmiddelen (Codex Hoger Onderwijs, Art. III.24§12) . De daaraan gekoppelde betaalkredieten (VEK) worden over 5 jaar gespreid. Vanaf 2027 zijn de vereffeningskredieten op kruissnelheid gebracht. Dit zorgt voor een stijging van 13,5 miljoen euro VEK tegen 2027.

Wat betreft de investeringen in scholenbouw convergeren enerzijds de vereffeningskredieten van het Gemeenschapsonderwijs GO! en het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) bij ongewijzigd beleid in de richting van de reguliere vastleggingskredieten. Er wordt rekening gehouden met de bijkomende vastleggingskredieten die voorzien zijn bij de BO 2024 voor de extra investeringen in scholenbouw (GO!: 13,9 miljoen euro, AGION: 41,0 miljoen euro). In 2024 werd er reeds 10% VEK voorzien. Bij het GO! stijgen de verwachte vereffeningen tegen 2029 met 7,7 miljoen euro. Gelijkaardig dalen de verwachte vereffeningen bij AGION tegen 2029 met 63,3 miljoen euro.

Bovenstaande bewegingen zijn echter samen te zien met de investeringsmiddelen voor schoolinfrastructuur die nog voorzien zijn bij het Departement Onderwijs en Vorming op de capaciteitsprovisie. Deze middelen worden jaarlijks herverdeeld naar GO! en AGION op basis van de noden en zijn dan ook oorzaak van bijkomende behoeften aan vereffeningskredieten bij beide instellingen. De vereffeningskredieten voor deze middelen kennen jaarlijkse opstappen en nemen tegen 2029 bij ongewijzigd beleid toe met 93,6 miljoen euro.

Bij het GO! evolueert de intering op het ESR-saldo van 2,5 miljoen euro bij de BO 2024 naar een ESR-saldo-intering van 3,2 miljoen euro in 2028 en 2,3 miljoen euro in 2029.

Bij de rechtspersoon Scholen van Morgen stijgen de ESR-uitgaven de komende jaren naar schatting recurrent met 1,7 miljoen euro ten opzichte van de BO 2024. Sinds 2023 worden er enkel nog onderhoudswerken uitgevoerd door Scholen van Morgen aan de opgeleverde nieuwbouwprojecten.

Bij het Agentschap voor Overheidsdiensten zijn in 2023 en 2024 nog vereffeningskredieten voorzien in het kader van de ontwikkeling van het vernieuwde elektronisch personeelsdossier. Deze vallen vanaf 2025 weg. Het gaat om een daling met 4 miljoen euro VEK.

Budgettaire aandachtspunten

Groeipaden Agion en GO!

De niet-indexering van de investeringsmiddelen van AGION en het GO! heeft een negatieve impact op het reële budget gezien de stijging van de bouwkost.

De voorbije legislaturen hebben de opeenvolgende Vlaamse regeringen belangrijke budgettaire inhaalbewegingen doorgevoerd inzake schoolinfrastructuur. Zo werd in de legislatuur 2019-2024 voor meer dan 3 miljard euro aan investeringen beslist die in de komende jaren zullen worden uitgevoerd. Het patrimonium is echter dermate omvangrijk en oud dat bijkomende vervangingsinvesteringen in de toekomst noodzakelijk blijven. Boven op de twee investeringsdrijvers van vervanging en capaciteit biedt zich een derde investeringsdrijver aan op het vlak van energie en klimaat. De Vlaamse Regering heeft, in navolging van de Europese doelstellingen, de ambitie gesteld om het niet-residentiële gebouwenpark (waar scholen toe behoren) tegen 2050 volledig koolstofneutraal te maken.

Verdere investeringen in schoolinfrastructuur blijven wenselijk. Op basis van de effectieve investeringsaanvragen die bij AGION binnenlopen, de historische wachtlijst en een hypothetische doelstelling om die achterstand op 20 jaar tijd weg te werken, zou het reguliere krediet voor scholenbouw bij AGION jaarlijks met 195,0 miljoen euro dienen te stijgen (975,1 miljoen euro over de ganse legislatuur).

Dit wordt geduid via onderstaande tabel. Dit betreft echter slechts één mogelijk scenario. Afhankelijk van de vooropgestelde tijdsperiode om de achterstand weg te werken varieert het nodige budget.

Tabel B-2.3.: Scholenbouw AGION (in miljoen euro)

1	Gemiddelde jaarlijkse instroom AGION (1/1/2020-1/1/2024)	286,7
2	Bestaand AGION krediet 2024 (recurrente investeringskredieten; capaciteits- en luchtkwaliteitsprovisie na verdeelsleutel OD II)	315,8
3=2-1	Bijkomende behoefte	-29,1
4	Wachtlijst AGION (1/1/2024, niet geïndexeerd)	4.482,5
5	Inhaaloperatie op 20 jaar	224,1
7=5+3	Bijkomend voor AGION per jaar Legislatuur	195,0 975,1

Bron: AGION

Binnen het GO! wordt er niet gewerkt met wachtlijsten. Elke 2 jaar wordt een projectoproep gerealiseerd (indien er voldoende budget is) om toekomstige projecten te definiëren. Het GO! voert een data onderbouwd infrastructuurbeleid op basis van prioriteit en selectie van bouwprojecten. Deze werkwijze is erop gericht om de grootste noden eerst te lenigen. Dit beleid wordt verder gezet met de middelen die worden ontvangen vanuit de Vlaamse overheid.

In verhouding tot de gebouwoppervlakte van het GO! zijn de middelen die de Vlaamse Regering verstrekt ontoereikend, ondanks de extra investeringskredieten voor school-infrastructuur tijdens de voorbije legislatuur. In 2022 en 2023 was het GO! genoodzaakt dit extra budget volledig te spenderen aan de stijging van de bouwpreizen. De hierdoor blijvende onderfinanciering resulteert in een blijvende slechte staat van de gebouwen van het GO!-patrimonium.

De recurrente toelage voor grote infrastructuurwerken (nieuwbouw en grondige renovaties) bedraagt voor het GO! 75 miljoen euro per jaar. De toelage voor kleine infrastructuurwerken en eigenaarsonderhoud 20 miljoen euro per jaar.

Volgens een raming van het GO! is er 488 miljoen euro per jaar nodig gedurende 30 jaar om het gebouwenpatrimonium klimaatneutraal te maken tegen 2050 en deze goed te onderhouden.

Het is noodzakelijk om, in correlatie met het gekozen groeipad, het benodigde personeel voor de dossierbehandeling van de concrete investeringsdossiers toe te kennen aan AGION en GO!.

Hogere Zeevaartschool

Het vernieuwbouwproject voor de hogere zeevaartschool (HZS) ging van start in 2020 en liep vertraging op door een conflictsituatie tussen de betrokken partijen (aannemer, architect en bouwheer). Er werd hiervoor een bemiddelingsprocedure opgestart.

In het advies betreffende de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2028 van 19 december 2023 geeft de regeringscommissaris aan dat het geraamde benodigde budget in 2022 al werd opgetrokken tot 39,8 miljoen euro om de gestegen bouwkosten op te vangen. Dit bedrag houdt nog geen rekening met mogelijke schadevergoedingen na de bemiddeling en met verder gestegen bouwpreizen tussen 2022 en vandaag. Het benodigde totaalbudget zal pas gekend zijn op het moment van de doorstart van het dossier en zal de 40 miljoen euro (ruim) overstijgen.

De HZS ontving van de Vlaamse overheid 10 miljoen euro aan investeringssubsidies voor het renovatie- en nieuwbouwproject. Naast een jaarlijkse, decretale investeringssubsidies (194.000 euro) ontvangt de HZS eenmalig 1,4 miljoen euro uit het klimaatfonds voor energiebesparende maatregelen. De lening van 15 miljoen euro die de Hogere Zeevaartschool aanging in functie van het vernieuwbouwproject (eerste aflossing in juni 2023, met een looptijd van 25 jaar (tot 2048) wordt volledig door de Vlaamse Gemeenschap gewaarborgd. Er wordt geraamd dat er ruim 20 miljoen euro bijkomend nodig zal zijn om de financiering van het totale project te dragen. De werken zullen ten vroegste in het najaar van 2025 kunnen heropstarten.

Daarnaast moet ook de gangbare werking gedragen kunnen worden en zijn er jaarlijkse investeringen nodig voor o.a. courante herstellingswerken en instandhoudingswerken, didactisch materiaal,....

3.4 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Evolutie ongewijzigd beleid

Departement zorg

Voor het groeipad van het urencontingent gezinszorg (GB0-1GHF2TH-WT) werd tijdens de politieke besprekingen van de BO 2024 een groeipad vastgelegd voor de komende jaren. Het groeipad zal in 2025 met maximaal 0,5% groeien. In 2026 en 2027 is het maximale groeipad vastgelegd op 1%. De jaren nadien (2028 en 2029) stijgt het maximale voorziene groeipad naar 2,5%. Dit leidt tot een cumulatieve verhoging van de kredieten met 64 miljoen euro VAK en VEK in 2029 ten opzichte van het begrotingsjaar 2024.

In 2029 nemen de uitgaven in het kader van impulso (GB0-1GDF2KB-WT) cumulatief toe met 5,24 miljoen euro VAK en VEK ten opzichte van de begroting 2024. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de aangroei van het aantal huisartsen aan gemiddeld 2% per jaar.

Ter financiering van de maatregel 'eindeloopbaan' (GB0-1GHF2TG-WT) wordt er elk begrotingsjaar 5 miljoen euro VAK en VEK toegekend. De kredieten stijgen in 2029 cumulatief met 25 miljoen euro VAK en VEK ten opzichte van begrotingsjaar 2024.

Vanaf 2025 worden enkele maatregelen die genomen werden tijdens de legislatuur 2019-2024 terug gedraaid. Hieronder wordt een overzicht gegeven:

- Het provisioneel krediet (5 miljoen euro VAK en VEK) voor de uitgaven in het preventief gezondheidsbeleid naar aanleiding van COVID-19 (GB0-1GBF2JA-PR) valt volledig weg.
- De kredieten (4 miljoen euro VAK en VEK) op GB0-1GCF2EA-WT ter versterking van de CAW's met het oog op advies/hulp ten aanzien van de energiecrisis en doorverwijzing naar Energiehuizen en OCMW's.
- De middelen om kinderarmoede te bestrijden (4 miljoen euro) op GB0-1GCI2CB-WT worden terug gedraaid.

Opgroeien Regie

De uitgaven op de beleidskredieten Groeipakket (GB0-1GEF2QX-IS) kunnen onderverdeeld worden in een aantal grote componenten:

- De rechten Groeipakket die in het lopende jaar worden toegekend. Daarbij kan nog een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de uitgaven op prijsniveau 2019 (dit wil dus zeggen gerekend aan de toeslagbedragen die geldig waren op 01/01/2019) en de bijkomende uitgave als gevolg van de indexering (dus door het verschil tussen het werkelijke toeslagbedrag na indexering en het toeslagbedrag op prijsniveau 01/01/2019).
- De regularisaties, zijnde de kost van de rechten uit voorgaande jaren die retroactief worden toegekend. Tussen het moment waarop er recht op Groeipakket ontstaat en de toekenning ervan kan er door allerlei redenen een vertraging zitten, wat leidt tot een regularisatie.

- Een aantal andere kosten, zoals verwijlinteressen die moeten worden toegekend na een (gerechtelijke) beroepsprocedure in het kader van de zorgtoeslag en de toekenning van 1,5% van de geïnde terugvorderingen die de uitbetalingsactoren ontvangen (op basis van een decretale bepaling).

Jaarlijks neemt het benodigde budget voor de VAK Groeipakket toe met een bedrag tussen de 117 en 129 miljoen euro (gemiddeld 122 miljoen euro per jaar). Het grootste deel van de toename (meer dan 80%) is te verklaren door de jaarlijkse indexering met 2%. De uitgaven nemen jaarlijks toe met 100 miljoen euro als gevolg van de stijgende indexeringskost. De grotere toename van de opstap in 2026 (+100 miljoen euro tegenover +86 miljoen euro in 2025) heeft te maken met het einde van de besparingsmaatregel die in het begin van deze legislatuur is ingevoerd (niet-indexering van de bedragen rang 3 en de leeftijdstoelagen). Deze besparingsmaatregel eindigt in 2025.

De evolutie van de rechten van het lopend jaar (prijsniveau 2019) wordt bepaald door de aantallen rechtgevendende kinderen en de samenstelling van deze groep (vooral de verhouding kinderen met transitiebedragen <> kinderen met nieuwe bedragen is hier van belang).

Belangrijkste evoluties:

Bij de basisbedragen is er een daling omwille van het feit dat er steeds meer kinderen terug te vinden zijn in het systeem van de nieuwe basisbedragen. De rangbedragen nemen gemiddeld af met 150 miljoen euro per jaar, en dit wordt nog verder ondersteund door het feit dat vanaf 2025 de toegekende leeftijdstoelagen jaarlijks afnemen (tot en met 2024/2025 was het bedrag aan toegekende leeftijdstoelagen ieder jaar min of meer gelijk). De toegekende “nieuwe basisbedragen” nemen jaarlijks toe met ca. 145 miljoen euro.

Het bedrag aan toegekende sociale toeslagen neemt jaarlijks toe met ca. 20 miljoen euro omwille van twee bewegingen: Enerzijds zijn er jaarlijks meer en meer “nieuwe kinderen” met een sociale toeslag, en de sociale toeslagen voor deze nieuwe kinderen liggen hoger dan de sociale toeslagen voor de transitiekinderen. Anderzijds is er nog steeds de gefaseerde invoering van de sociale toeslag voor kinderen uit grote gezinnen met een middeninkomen.

Binnen jeugdhulp (GB0-1GEF2MX-IS) worden de jaarlijkse bijkomende uitgaven in het kader van de pleegplaatsingen geraamd op gemiddeld 9 miljoen euro. Daarnaast stijgen de uitgaven voor herstelgerichte afhandelingen en specifieke acties cumulatief in deze periode met 4,5 miljoen euro. Ten slotte neemt de weddedrift in deze periode dan weer toe met 14,26 miljoen euro.

De betaalverplichtingen voor de investeringen in de gemeenschapsinstellingen jeugdhulp (GB0-1GEF5MX-IS) zullen in 2025 en 2026 met 3 miljoen euro toenemen t.o.v. 2024, n.a.v. de uitvoering van de masterplannen, vanaf 2027 zakken ze onder het niveau van 2024.

Ter compensatie van de weddedrift in de sector van de kinderopvang (GB0-1GEF2UX-IS) wordt geraamd dat er in begrotingsjaar 2029 ten opzichte van begrotingsjaar 2024 3,77 miljoen euro meer zal nodig zijn. Vanaf begrotingsjaar 2025 wordt er 42,44 miljoen euro extra VEK voorzien ter versterking van de kinderopvang (270 miljoen euro VAK en VEK). Eenmaal op kruissnelheid bedraagt het extra voorziene VEK 52,44 miljoen euro vanaf begrotingsjaar 2026.

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Het budget van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) volgt de logica van de gesloten enveloppe. Daaruit volgt dat voor o.a. nieuwe terbeschikkingstellingen van persoonsvolgende budgetten (PVB) bij meerderjarigen of persoonlijke-assistentiebudgetten (PAB) bij minderjarigen de volgende Vlaamse Regering bijkomende middelen dient te voorzien (zie infra bij budgettaire aandachtspunten).

Vanuit dezelfde redenering leidt constant beleid dat niet kan opgevangen worden binnen de beschikbare enveloppe tot onvermijdelijke uitgaven en dus budgettaire tekorten. Binnen het VAPH loopt dit tekort op tot 69,8 miljoen euro op en is als volgt opgebouwd:

- Voor de transitie van de medisch-pedagogische instituten van het Gemeenschapsonderwijs (MPIGO) en internaten met permanente openstelling (IPO) van Onderwijs naar Welzijn werden de beschikbare budgetten bij eerstgenoemde overgeplaatst naar laatstgenoemde. De financiering binnen Welzijn is echter uitgebreider waardoor een budgettair tekort ontstaat van 39,6 miljoen euro vanaf 2026.
- De Raad van State besliste begin januari 2024 dat de laatste correctiefase om alle gebruikers met een gelijke zorgnood een gelijk budget te geven, gedeeltelijk niet correct was. Het budgettair tekort dat ontstaat ten gevolge van het teruggrijpen naar de 'oude' budgetbepaling en herstel van de beheerskosten bedraagt vanaf 2025 15,2 miljoen euro.
- Alle aanvragen voor PVB binnen de prioriteitengroep 1 ingediend tot en met 31/12/2023 dienen te worden gehonoreerd. Alle terbeschikkingstellingen die hieruit volgen zijn tot en met 31/12/2024 budgettair gedekt. Aanvragers met een complexere zorgzwaarte en – nood doorlopen echter een langere procedure en zullen in sommige gevallen pas een terbeschikkingstelling krijgen na 2024. Vanuit het gelijkheidsbeginsel dienen ook deze budgetten sowieso te worden toegekend en is het argument van ontoereikende budgettaire middelen niet geldig. Het budgettair tekort hiervan wordt geschat op 15 miljoen euro vanaf 2025.

Vlaamse Sociale Bescherming

Binnen de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) raamt men dat de uitgaven met betrekking tot het zorgbudget voor de zwaar zorgbehoevenden in het luik zorgverzekering met 30,1 miljoen euro zullen toenemen in begrotingsjaar 2029 ten opzichte van begrotingsjaar 2024, dit ten gevolge van de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de huidige erkenningskalender en de verwachte demografische evolutie in de mantel- en thuiszorg.

Het budget voor de tegemoetkoming zorgbudget voor ouderen met een zorgnood wordt vanaf 2025 verminderd met de structureel vastgestelde onderbenutting ten bedrage van 20 miljoen euro. Tegelijkertijd wordt een aandachtspunt geformuleerd betreffende een potentiële uitgaventoename door de invoering van de BeLRAI-screener ter vervanging van de medisch-sociale (zie infra bij budgettaire aandachtspunten).

De verwachte toename aan ontvangsten uit ledenbijdragen met 32,9 miljoen euro in begrotingsjaar 2029 ten opzichte van begrotingsjaar 2024 zorgt voor een evenredige daling in de toelage vanuit het ministerie naar de VSB.

Door de integratie van het zorgbudget voor personen met een handicap voor kinderen en jongvolwassenen in het Groeipakket (=ondersteuningstoeslag) en het enkel nog uitbetalen van dit budget aan de bestaande groep rechthebbenden, wordt op dit budget vanaf 2025 nog een beperkte, structurele verlaging van 1,8 miljoen euro verwacht waarna dit budget voor langere termijn constant wordt gehouden.

Rekening houdend met een jaarlijkse stijging van het aantal mobiliteitshulpmiddelen met 3,5% raamt men de cumulatieve toename van de kredieten voor de mobiliteitshulpmiddelen op 17,3 miljoen euro in 2029 ten opzichte van het begrotingsjaar 2024.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf, wordt het krediet ter financiering van de ouderenzorg jaarlijks opgetrokken wat tegen 2029 een gecumuleerde stijging van het budget met 100 miljoen euro betekent. Deze krediettoename houdt ook rekening met de stijging van de zorgzwaarte, de kost van het incontinentiemateriaal en de 7,1% koopkrachtverhoging VIA5/VIA6. In 2027 dient een besparing van 9 miljoen gerealiseerd te worden.

De totale jaarlijkse aangroei voor de centra voor dagverzorging (CDV) inclusief de 2de pensioenpijler doen de uitgaven t.o.v. begrotingsjaar 2024 stijgen met 6,9 miljoen euro in begrotingsjaar 2029.

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden

---

Binnen het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) nemen VAK en VEK in het kader van de ziekenhuisfinanciering tegen 2029 toe met respectievelijk +84,4 miljoen euro en +103,8 miljoen euro. Dit is het netto-effect van enerzijds het forfaitair systeem (strategisch en instandhoudingsforfait) en anderzijds de onderdelen A1 en A3 uit het KB Budget Financiële Middelen (BFM). De kredietevoluties voor elk van deze onderdelen is de volgende:

- Voor het strategisch forfait (excl. index) stijgen de uitgaven tegen 2029 cumulatief met 56,7 miljoen euro VAK en 76,1 miljoen euro VEK. Het verschil tussen VAK en VEK volgt uit de afspraak dat VIPA een deel van de toename in VAK dient te compenseren op de klassieke investeringsmachtiging.
- De implementatie van het instandhoudingsforfait (excl. index) doet het VAK en VEK tegen 2029 cumulatief stijgen met 40,5 miljoen euro. Deze evolutie hangt nauw samen met de uitstroom uit het BFM.
- Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen dat BFM wordt in meerjarig perspectief tegen 2029 een daling van het VAK en VEK geschat van 12,8 miljoen euro. Deze dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM verlopen.

De subsidiëring van nieuwe investeringen in de welzijnsinfrastructuur in de ouderenzorg en gehandicaptensector wordt in VAK gecompenseerd vanuit de klassieke investeringsmachtiging. In tegenstelling tot die klassieke financiering (waar het VEK-effect zich over meerdere begrotingsjaren spreidt) zijn het ouderen- en gehandicaptenforfait van onbepaalde duur waar VAK en VEK gelijk zijn aan elkaar. Dit geeft aanleiding tot versnelde VEK-uitgaven die in 2029 leidt tot een stijging met +13,4 miljoen euro.

Ten slotte dalen gedurende de periode 2024-2029 de voorziene uitgaven binnen de alternatieve financiering cumulatief met 27,7 miljoen euro. Dit is enerzijds te wijten aan het aflopen van de oudste gebruikstoelagen en anderzijds een omzetting van de intrest- naar kapitaalcomponent in de nog lopende, constante gebruikstoelages.

Budgettaire aandachtspunten

Departement Zorg

De voorgestelde groei van 0,5% in 2025 en 1% in 2026 en 2027 voor de diensten voor gezinszorg (GB0-1GHF2TH-WT) is te laag om tegemoet te komen aan de toenemende vergrijzing en vraag van andere doelgroepen die beroep doen op deze diensten. De programmatie van gezinszorg, die berekend wordt op basis van bevolkingsprojecties en een indicatie geeft over de nood aan gezinszorg, bedraagt 26.154.995 uren in 2024. Met een urencontingent van 19.152.565 uren (2024) wordt op deze manier de programmatie en dus de nood aan gezinszorg slechts voor 73,23% ingevuld. De voorgestelde groei van 2025 t.e.m. 2027 zal niet volstaan om aan de toenemende vraag naar gezinszorg te voldoen. Een jaarlijkse groei van het urencontingent gezinszorg met 2,5% is haalbaar om te realiseren. Hiermee gaat een jaarlijkse kost van ongeveer 21 miljoen euro VAK en VEK gepaard.

De financiering van de eindeloopbaan wordt aangerekend op begrotingsartikel GB0-1GHF2TG-WT. De eindafrekening van eindeloopbaan wordt steeds met vertraging gekend en evolueert omwille van: aanpassing van lonen door de index, de evolutie van rechthebbenden en de vervangingsratio. Zoals hierboven beschreven wordt er jaarlijks nieuw beleid toegekend bij begroting van 5 miljoen euro VAK en VEK (de middelen worden niet geïndexeerd). Door onder andere het hoog aantal indexeringen in 2022 en 2023 verwacht het departement Zorg dat er een cumulatieve meervraag zal zijn in 2029, tegenover de BO 2024, van 55,45 miljoen euro VAK en VEK.

Opgroeien Regie

De overgangsregeling voor de samenwerkende onthaalouders (art 57 en art 59 BVR subsidie) loopt tot 1 april 2026, daarna dient de subsidie voor samenwerkende onthaalouders omgezet te worden in subsidie voor Groepsopvang, waarvan de kostprijs per plaats aanzienlijk hoger ligt (met name 9.836,14 euro per plaats). Daar het om ongeveer 7.000 plaatsen gaat, betekent dit een meeruitgave van 51,64 miljoen euro VAK en VEK in 2026. Vanaf 2027 zal de maatregel op kruissnelheid 68,85 miljoen euro VAK en VEK bedragen.

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Indien een meerderjarige persoon met een handicap voldoet aan bepaalde voorwaarden (bv. tijdelijke noodsituatie, snel degeneratieve aandoening, ...) wijst het VAPH hem of haar toe tot de automatische toekenningsgroepen. In dit geval kan er met onmiddellijke ingang een persoonsvolgend budget worden toegewezen, vaak in de hogere of zelfs hoogste budgetcategorie. Gelet op de hoogdringendheid is er binnen deze groep een hogere uitstroom omwille van stopzetting (einde noodsituatie) of overlijden (snel degeneratieve aandoening). De instroom ligt echter structureel hoger dan deze uitstroom. Tegen 2029 bedraagt het tekort cumulatief 59,1 miljoen euro.

De huidige Vlaamse Regering heeft als doelstelling opgenomen om aan personen met de hoogste zorgnood (= prioriteitengroep 1) een PVB ter beschikking te stellen binnen maximaal 18 maanden na de indiening van de aanvraag. De continuatie van dit beleid vereist een extra budget van 230 miljoen euro.

Ten slotte merkt het VAPH op dat de cliënten uit prioriteitengroep 2 met een deelbudget, via rechtszaken steeds vaker gelijk krijgen van de rechter. Hierdoor ontstaat het risico dat de ongelijkheid binnen deze groep algemeen in conflict komt met het gelijkheidsbeginsel en de gehele groep alsnog een volledig budget zal moeten worden toegewezen. De kostprijs hiervan bedraagt 28 miljoen euro.

Vlaamse Sociale Bescherming

De programmatie voor de woonzorgcentra (WZC) en centra voor kortverblijf type (CVK) werd tot en met 2025 opgeschort. Op basis van geactualiseerde programmatiecijfers zouden er 1.309 woonegelegenheden WZC en CVK per jaar moeten bijkomen voor 2026, 2027, 2028 en 2029. De invulling van deze eenheden zal opnieuw aan de hand van een gefaseerde ingebruikname gebeuren met een erkenningskalender 2026-2030. Op basis van deze informatie zal tegen 2029 een cumulatief bijkrediet van 133,3 miljoen euro nodig zijn. Deze krediettoename houdt rekening met de basistegemoetkoming voor zorg, het incontinentiemateriaal en de 7,1% koopkrachtverhoging VIA5/VIA6.

Deze nieuwe erkenningskalender creëert ook de nood tot toekenning per oproep van bijkomende infrastructuurforfaits ouderen. Deze werden afgelopen legislatuur gecompenseerd vanuit de klassieke investeringsmachtiging van het Vlaams Infrastructuurfonds voor persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) doch de budgettaire marge droogt daar vanaf 2026 op (zie ook toelichting bij het VIPA).

Ten slotte zal binnen het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood een extra krediet nodig zijn ten gevolge van de invoering vanaf 1 januari 2025 van de BelRAI-screener ter vervanging van de medisch-sociale schaal (MSS) voor de 65-plussers die thuis (niet in een woonzorgcentrum) verblijven.

Uit onderzoek is gebleken dat er geen echt statistisch verband bestaat tussen de resultaten op de medisch-sociale schaal (MSS) en de BelRAI-screener. Personen kunnen dus tot een verschillende zorgcategorie behoren op basis van deze 2 schalen, waarbij de categorie volgens de BelRAI-screener hoger of lager kan zijn dan die volgens de medisch-sociale schaal. Er kan verwacht worden dat de 'verliezers' met de BelRAI-screener hun oud recht op basis van de MSS zullen houden. Anderzijds is de kans groot dat gebruikers die op basis van de BelRAI screener in een hogere categorie zouden terecht komen dan via de MSS een aanvraag zorgbudget ouderen indienen om in de hogere categorie terecht te komen.

In die zin zal er in een overgangsfase een tijdelijke, relatief grote meerkost (geschat op 20 miljoen tot 40 miljoen euro) zijn die nadien jaarlijks zal dalen omdat de groep personen met een zorgbudget op basis van een inschaling met de MSS jaar na jaar kleiner zal worden op basis van levensverwachting. Er wordt gemikt op een overgangsfase van 10 jaar met op kruissnelheid een relatief kleine meerkost.

Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden

---

De raming van het instandhoudingsforfait houdt rekening met een stijging door toename van daghospitalisatie van 2% per jaar en de toepassing met correctiefactor -33% voor bedragen die men ontvangt uit het Budget Financiële Middelen (BFM) en de alternatieve financiering. Dit staat haaks op het levenscyclusmodel achter het nieuwe financieringssysteem waarbij de ontvangen forfaits het

onderhoud van de infrastructuur gedurende haar levensduur moeten ondervangen. De opheffing van deze correctiefactor leidt tot een structurele meeruitgave van +95 miljoen euro.

Tijdens de legislaturen 2014-2019 en 2019-2024 zal er voor een bedrag van 134 miljoen euro aan nieuwe strategische forfaits toegekend zijn. Om de infrastructuur in stand te houden is er volgens het VIPA, rekening houdende met een vernieuwing van ziekenhuisinfrastructuur over een periode van 20 jaar, per legislatuur een toename van de decretale machtiging met +151 miljoen euro noodzakelijk. Wordt er rekening gehouden met indexatie ligt dit bedrag tot 25%-40% hoger. Deze indexatie wordt bij constant beleid opgevangen vanuit de klassieke investeringsmachtiging (zie hieronder). De reële VAK en VEK zijn pas te voorzien vanaf de effectieve ingebruikname.

Bij constant beleid dient de VAK-impact van bepaalde maatregelen (met als meest significante de indexatie van de strategische forfaits ziekenhuizen en de opstart van nieuwe forfaits voor ouderenvoorzieningen en voorzieningen voor personen met een handicap) gecompenseerd te worden op de klassieke investeringsmachtiging (zie ook toelichting constant beleid). De vrij beschikbare beleidsruimte op deze machtiging daalt hierdoor tegen 2029 onder de 30 miljoen euro terwijl er jaarlijks gemiddeld 65 miljoen euro aan kapitaalsubsidies worden toegekend.

3.5 Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Evolutie ongewijzigd beleid

Cultuur

In uitvoering van het Regeerakkoord 2019-2024 bedraagt het VAK 42 miljoen euro voor culturele topinfrastructuur voor begrotingsjaar 2024. Daarvan blijft 30 miljoen recurrent op begrotingsartikel HBO-1HBA2BB-WT. De kredieten zullen worden gebruikt voor:

- De nieuwbouw Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA)
- Opera Gent
- De renovatie van BOURLA
- De verbouwing van Mu.ZEE

De geraamde VAK-aanwending voor deze projecten schommelt in de periode 2024-2029. In begrotingsjaar 2027 is er een substantiële stijging van het VAK met 38 miljoen euro omwille van de vastlegging voor de nieuwbouw M HKA, tot 80 miljoen euro ten opzichte van 2024.

De vereffeningskredieten op het begrotingsartikel HBO-1HBA2BB-WT lopen op tot 88,4 miljoen euro in 2029.

Voor jeugdinfrastructuur werd er in 2023 eenmalig 5 miljoen euro VAK voorzien. De VEK worden in 2025 en 2026 met respectievelijk 1,0 en 2,0 miljoen euro verminderd. Er is in 2024 een eenmalige extra investering van 4 miljoen euro VAK en 1,6 miljoen VEK voorzien voor jeugdinfrastructuur. De VAK worden in 2025 volledig teruggedraaid. De VEK worden in 2026 en 2027 met respectievelijk 0,8 en 1,6 miljoen euro verminderd.

Voor de andere infrastructuuruitgaven blijft de recurrente VAK constant op 22,9 miljoen (incl. index). De VEK voor de andere infrastructuuruitgaven neemt af met 19 miljoen in 2029 t.o.v. 2024.

De VEK voor tewerkstelling, op begrotingsartikel HBO-HBA2AE-WT, nemen tegen 2029 toe met 1,1 miljoen euro t.o.v. 2024.

Jeugd

Binnen het beleidsveld Jeugd worden de VAK, die bij de BO 2024 werden vrijgemaakt in het kader van het nieuwe geïntegreerde jeugddecree, vanaf 2025 recurrent doorgetrokken. Het gaat om jaarlijks 1,65 miljoen euro voor het landelijk jeugdbeleid en 3,85 miljoen euro voor het bovenlokaal jeugdbeleid. Ook de bijkomende ondersteuning voor de werking van de DAB Uitleendienst Kampeermateriaal voor de Jeugd wordt in meerjarig perspectief gecontinueerd. Hier gaat het om 0,5 miljoen euro per jaar. De eenmalige investering in 2024 van 4,0 miljoen euro in jeugdinfrastructuur via het beleidsveldoverschrijdend programma van het departement CJM valt vanaf 2025 weg.

Sport Vlaanderen

De vereffeningskredieten op de toelage aan Sport Vlaanderen nemen tegen begrotingsjaar 2029 af met 2,0 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2024.

Media

De raming van de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT-ambtenaren is gebaseerd op een analyse van het departement CJM, na input van VRT en de Federale Pensioendienst. De pensioenverplichtingen worden in 2024 op 83,4 miljoen euro geraamd (inclusief 0,2 miljoen euro begrafenisvergoeding). In meerjarig perspectief is de budgettaire impact van de pensioenverplichtingen afgestemd op het verwachte verloop van de pensioneringen bij de VRT. De geraamde meerkost ten opzichte van 2024 bedraagt 0,6 miljoen euro in 2025 en loopt op tot 3,9 miljoen euro in 2029 (exclusief index).

Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie

De voorliggende MJR is met betrekking tot de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) gebaseerd op de beheersovereenkomst 2021-2025 en, inzake de nieuwbouw, op de financiële planning van 29 april 2024.

Met betrekking tot de financiering van de pensioenverplichtingen van de VRT-statutairen houdt de MJR rekening met een stijgende trend van de werkgeversbijdrage die door de VRT aan het departement CJM wordt betaald. De werkgeversbijdrage bedraagt 10,7 miljoen euro in 2024 en loopt op tot 11,8 miljoen euro in 2029.

Zoals supra gesteld is de impact van de nieuwbouw gebaseerd op het financieel plan van 29 april 2024. Omwille van opgelopen vertraging in het project worden de uitgaven in 2024 met 23,5 miljoen euro naar beneden bijgesteld (ten opzichte van de BO 2024). In 2025 nemen de uitgaven voor de nieuwbouw, inclusief de mindere uitgaven voor de investeringen business as usual, met 33,0 miljoen euro toe ten opzichte van de BO 2024. Vanaf 2026 zijn inzake de nieuwbouw de belangrijkste investeringsuitgaven

achter de rug. Vanaf 2027 wordt er bovendien inzake de werkingsuitgaven een besparing verwacht. Ten opzichte van de BO 2024 dalen de nieuwbouwwitgaven met 26,9 miljoen euro in 2026, 92,8 miljoen euro in 2027, 99,5 miljoen euro in 2028 en 100,0 miljoen euro in 2029. De nieuwbouw wordt ten bedrage van 10,2 miljoen euro gefinancierd door trekkingen op de provisie REPowerEU: 1,3 miljoen euro in 2023, 1,9 miljoen euro in 2024, 2,2 miljoen euro in 2025 en 4,8 miljoen euro in 2026.

Tot slot wordt vermeld dat in de voorliggende MJR van VRT, naast de geactualiseerde indexatie in 2024, ook rekening wordt gehouden met het besparingstraject dat bij de formatie 2019-2024 werd afgesproken en dat vanaf 2024 op kruissnelheid komt. Na 2024 volgen er geen opstappen meer. Over de periode 2025-2029 wordt de toelage (287,7 miljoen euro in 2024 exclusief eenmalige compensatie) geïndexeerd conform de bepalingen van de beheersovereenkomst 2021-2025. Naast het wegvallen in 2025 van de eenmalige compensatie van 9 miljoen euro, worden bij constant beleid geen verdere aanpassingen verwacht.

Mede op basis van voorgaande elementen evolueren de ESR-VAK van VRT van 552,3 miljoen euro in 2024 en 599,9 in 2025 over 536,6 en 475,2 miljoen euro in respectievelijk 2026 en 2027 naar 468,3 en 467,7 miljoen euro in respectievelijk 2028 en 2029 (exclusief indexatie vanaf 2025).

3.6 Werk en Sociale Economie

Evolutie ongewijzigd beleid

Werk

Het prognosemodel dat t.e.m. de BO 2024 werd gehanteerd is sterk gestuurd door de vraagzijde (het totaal aantal 80-plussers, koppels met kinderen en de reële kostprijs van een cheque). Sinds de Covid19-crisis valt het op dat het model de toekomstige consumptie van dienstencheques minder goed is gaan voorspellen. De vraagzijde is namelijk minder bepalend geworden door de arbeidsmarktkrapte en de daarmee verbonden wachtlijsten die bestaan bij dienstencheque-ondernemingen voor nieuwe klanten. De (toekomstige) consumptie van dienstencheques wordt met andere woorden niet gedempt door een gebrek aan (groei van de) gebruikerspopulatie, maar door een gebrek aan nieuwe werknemers. Om met die huidige context rekening te houden, werden er twee aanbodvariabelen gemodelleerd:

- een variabele die het totaal aantal dienstenchequewerknemers weergeeft (personen werkzaam in de sector)
- een variabele potentieel aantal dienstenchequewerknemers (personen werkzaam in de sector + werkzoekenden die de ambitie hebben om poetshulp te worden).

Op basis van die extra gegevens, werden verschillende modellen uitvoerig getest. Het model waarin de basisvariabelen (dummies die maandeffecten en hamster- en terugvaleffecten bij een prijswijziging capteren, het aantal werkdagen in een maand, een variabele die de impact van corona modelleert) en de twee aanbodvariabelen opgenomen zijn, is op dit moment het model met de meest realistische prognoses. Na toepassing van dit nieuwe model en uitvoeringscijfers t.e.m. februari 2024, daalt de kost

voor dienstencheques in 2028 met 166,2 miljoen euro t.o.v. de raming voor 2028 bij de BO 2024⁷⁶. De totaal geraamde kost voor de dienstencheques bedraagt 1,61 miljard euro in 2029.

De MJR voor de doelgroepverminderingen voor jongeren, oudere werknemers en personen zonder recente duurzame werkervaring werd geactualiseerd.

Bij de BO 2024 werd beslist de doelgroepverminderingen voor jongeren en oudere werknemers te laten uitdoven. In overeenstemming met die beslissingen werden de volgende ramingen afgeklopt.

Tabel B-2.4.: Doelgroepvermindering (in miljoen euro)

Doelgroepvermindering	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Jongeren	17,9	4,0	0,1	0	0	0
Zittende ouderen	153,8	80,0	54,3	33,1	12,6	0
Oudere werknemers	13,2	4,6	0,2	0	0	0

Bron: departement FB

De geactualiseerde ramingen voor de doelgroepverminderingen voor jongeren en oudere werknemers liggen iets hoger, door de verschillende timings van indexeren doorheen de verschillende sectoren die de doelgroepvermindering ontvangen. Het budget in 2028 komt op 13,8 miljoen euro en ligt dus 1,2 miljoen euro hoger dan de raming voor 2028 bij de BO 2024.

Voor de nieuwe doelgroepverminderingen voor personen zonder recente, duurzame werkervaring is het budget vastgeklikt op 18,5 miljoen euro in 2024 en 22,5 miljoen euro vanaf 2025.

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Bij de BO 2024 werd beslist om de Vlaamse dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding (VDAB) een extra toelage te geven voor de bouw van de mastercampus Roeselare:

- 10,0 miljoen euro VAK in 2024;
- 5,0 miljoen euro VEK in 2024 en 5,0 miljoen euro VEK in 2025.

In 2025 daalt het VAK op de toelage aan VDAB dus met 10,0 miljoen euro omdat de eenmalige bijstelling in VAK zal worden teruggedraaid bij de BO 2025. In 2026 daalt het VEK op de toelage aan VDAB met 5,0 miljoen euro door het terugdraaien van het eenmalig VEK bij BO 2026.

Budgettaire aandachtspunten

Provisies

Het gemeenschappelijk initiatiefrecht is een tijdelijke relancemaatregel die liep in schooljaar 2021-2022 en werd verlengd in de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024. De verlenging werd voor 2024 gefinancierd via het Departement WSE (DWSE): het VAK werd gecompenseerd vanuit de provisie voor Werkgelegenheid (Werkprovisie) en het VEK vanuit het budget van de transitiepremie. De Vlaamse

⁷⁶ Bij deze vergelijking werd de delta berekend met prijsniveau 18,52 euro (prijsniveau na overschrijding van de spilindex in november 2023). Met eventuele toekomstige overschrijdingen van de spilindex werd geen rekening gehouden.

Regering besliste op 17 mei 2024 om de maatregel nogmaals te verlengen voor schooljaar 2024-2025. Om het tweede semester in 2025 te financieren, rekent men op Werkprovisie en indien die niet volstaat, op de buffer van 5 miljoen euro voor IMW op de Competitiviteitsprovisie. Die buffer zou pas nodig zijn voor IMW vanaf 2028. Indien de maatregel wordt verlengd na schooljaar 2024-2025 of recurrent beleid wordt, dan zijn hiervoor geen middelen beschikbaar gelet op de andere engagementen die vanuit de provisies van DWSE worden gefinancierd.

Werk

Naar het einde van het operationeel programma ESF+ 2021-2027 is er mogelijk een VAK-tekort voor 2029 binnen het beschikbaar budget van WSE om aan de afgesproken Vlaams-cofinanciering (VCF) te voldoen. De grootte en de timing van dit eventuele tekort zijn nog onzeker. Of de VCF onvoldoende is om de Europese ESF-middelen volledig te ontvangen, moet in het bredere plaatje van de Vlaamse overheid worden bekeken. Het is de totale VCF van alle Vlaamse entiteiten die zijn betrokken bij het ESF+ 2021-2027 programma die moet worden vergeleken met de VCF doelstelling om de Europese financiering te bekomen.

De verhoging van de loongrenzen voor de jobbonus voor werknemers, heeft een budgettaire spillover effect op de jobbonus voor zelfstandigen. Voor meer informatie over die verhoging: zie alinea over de jobbonus voor werknemers onder rubriek m.b.t. het beleidsdomein Financiën en Begroting.

Sociale economie

Op 15 maart 2023 sloten de sociale partners een nieuw interprofessioneel akkoord (IPA). In dit IPA wordt het Gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen (GGMMI) verhoogd:

- in april 2024: + 35 euro/maand
- in april 2026: + 35 euro/maand

Dat heeft een effect op de minimumlonen binnen de sociale tewerkstelling en de subsidies die worden verstrekt, meer specifiek op de volgende maatregelen: de uitdovende Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP), loonpremie Individueel Maatwerk (IMW) en Collectief Maatwerk (CMW). Bij de BO 2024 werd de impact op 2024 van de verhoging van het GGMMI in 2024 voorzien in de begrotingskredieten voor die drie maatregelen. In 2025 zal die verhoging op kruissnelheid komen, wat op VOP, loonpremie IMW en CMW een budgettaire impact zal hebben. Die budgettaire impact kan momenteel nog niet worden geraamd.

De verhoging van het GGMMI zal ook een budgettaire impact hebben vanaf 2026: 9/12 maanden in 2026 en op kruissnelheid vanaf 2027. Die budgettaire impact kan nog niet worden geraamd.

Tot slot, de nationale arbeidsraad adviseerde in advies 2368 van de zitting van 30 mei 2023 om het GGMMI nogmaals te verhogen in 2028 (bedrag en maand van de verhoging nog niet gekend). Indien dit advies gevolgd wordt in een volgend IPA, dan heeft dit ook een budgettaire impact op de maatregelen VOP, loonpremie IMW en CMW.

3.7 Landbouw en Visserij

Evolutie ongewijzigd beleid

Landbouw en zeevisserij

Sinds 2024 worden er jaarlijks 40 miljoen euro PAS-middelen voorzien ter ondersteuning van de innovatie in de landbouw. Deze middelen komen bovenop de PAS-provisie. Volgens de afspraken stijgt dit bedrag vanaf 2028 tot 45 miljoen euro. Deze middelen stromen deels door naar VLIF (KB0-1KDB5BW-IS) om uitvoering te geven aan PAS gerelateerde investeringen en deels naar het subsidieartikel voor projecten rond innovatie in de landbouw (KB0-1KDX2BB-WT).

De verdeling van de middelen varieert doorheen de jaren. In 2024 stroomt 28 miljoen VAK/VEK door naar VLIF (KB0-1KDB5BW-IS) om uitvoering te geven aan PAS gerelateerde investeringen. Dit stijgt tot 34 miljoen euro VAK/VEK vanaf 2025 en 39 miljoen euro VAK/VEK vanaf 2028.

Naar het subsidieartikel KB0-1KDX2BB-WT vloeit er 12 miljoen VAK en 6 miljoen VEK in 2024. Vanaf 2025 bedraagt het krediet 6 miljoen euro per jaar, met uitzondering van het jaar 2026 waar het geschatte VEK 7,5 miljoen euro bedraagt. Dit zijn indicatieve vereffeningsskalenders. De werkelijke vereffening zal in functie zijn van de effectieve dossiers.

Vlaams landbouwinvesteringsfonds

De PAS-middelen ter ondersteuning van innovatie in de landbouw worden ingeschreven in de VLIF-begroting als ontvangst en vastleggingskrediet (aard 5). De niet-benutte vereffeningsskredieten belanden in het saldo. Het saldo van VLIF dat toe te wijzen is aan PAS stijgt van 28 miljoen euro in 2024 tot 74 miljoen euro in 2029. Tegenover dit saldo staan engagementen die later zullen leiden tot vereffeningen. Tussen 2025 en 2029 zouden de jaarlijkse vereffeningsskredieten stijgen van 10 miljoen euro tot 36 miljoen euro.

3.8 Mobiliteit en Openbare Werken

Evolutie ongewijzigd beleid

Algemeen mobiliteitsbeleid

Naar aanleiding van de laatste afspraken gemaakt door de Vlaamse regering wordt er enkel in 2024 budget voorzien voor de premies elektrische wagens. De kredieten vallen weg vanaf 2025.

Weginfrastructuur en -beleid

De ESR-VAK in het Verkeersveiligheidsfonds stijgen tegen 2029 met +35 miljoen euro. Deze stijgende evolutie is samen te zien met een evenredige stijging in de ontvangsten uit verkeersboetes (zie ook toelichting ontvangsten).

In kader van eenmalige kredieten afgesproken bij BO 2023 worden de extra kredieten voor onderhoudswerken bij het Agentschap Wegen en Verkeer (-23 miljoen euro) vanaf 2025 teruggedraaid.

Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn

De ESR-VAK van Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn stijgen tegen 2029 met +46 miljoen euro. Enerzijds is er een stijging van +67,7 miljoen euro door het actualiseren van de parameters in de indexeringsmechanismen voor regie (+15,3 miljoen), exploitanten (+42 miljoen, waaronder Vervoer Op Maat) en leerlingenvervoer (+10,3 miljoen euro). Anderzijds leidt de uitvoering van het openbaredienstencontract ook tot efficiëntiewinsten die aanleiding geven tot een daling met -32 miljoen euro.

Bij de brandstoffen is er rekening gehouden met een vergroening van de vloot van De Lijn. Hierdoor is er een volumestijging voorzien voor het verbruik van elektriciteit (+14,5 miljoen euro) en een volumedaling voor het verbruik van fossiele brandstoffen in de NBR (-4,1 miljoen euro).

Lantis

De ESR-VEK van Lantis nemen tegen 2029 toe met +238,7 miljoen euro. Hier valt een onderscheid te maken tussen de hoofdwerken (+105,1 miljoen euro, buiten begrotingsdoelstelling), de voorbereidende werken (-149 miljoen euro), de interesten (+149 miljoen), uitgaven in kader van de leefbaarheidsprojecten (+137,3 miljoen), de andere niet-Oosterweelgebonden uitgaven (-2,6 miljoen euro) en uitgaven voor o.a. belastingen (-1 miljoen euro).

De Werkvennootschap

Bij De Werkvennootschap wordt er in 2024 bovenop de voorziene machtiging van 110 miljoen euro nog een bedrag van 87 miljoen euro voorzien uit het investeringsartikel van MOW. Via compensaties uit het verleden komt de investeringstoelage vanaf 2024 op 200 miljoen euro te liggen en wordt als constant beleid aangehouden. Gelet op de hoge opstoot aan VAK vanaf 2024, worden er vanaf 2025 319,7 miljoen

euro VEK (+89,8 miljoen euro t.o.v. 2024) voorzien die tegen 2029 evolueren naar de VAK van 200 miljoen euro (-26 miljoen euro t.o.v. 2024).

De Vlaamse Waterweg

In kader van eenmalige kredieten afgesproken bij BO 2023 worden de extra kredieten voor onderhoudswerken bij De Vlaamse Waterweg (-17 miljoen euro) vanaf 2025 teruggedraaid.

Budgettaire aandachtspunten

Onderhoud

Voor een investeringsbeleidsdomein als MOW ligt de financiering van onderhoudscontracten, t.g.v. besparingen op en niet-indexering van de werkingskredieten, onder druk. Dit wordt heden opgelost door te compenseren op investeringsbudgetten terwijl investeringsuitgaven enerzijds en onderhoudsuitgaven anderzijds onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Concreet wordt er binnen het beleidsdomein MOW een bedrag van 10,66 miljard euro (excl. btw) noodzakelijk geacht om de onderhoudsachterstand in te halen. Meer dan 1 op de 5 assets, namelijk 23 %, heeft immers het einde van haar economische levensduur bereikt of voldoet niet meer aan de kwaliteitseisen. Deze assets kunnen enkel operationeel en veilig blijven mits structurele ingrepen of het terugschroeven van de functionaliteit. Momenteel gaat men o.b.v. de Asset Wijzer uit van een jaarlijks benodigd bedrag van 926 miljoen euro (excl. btw) voor regulier onderhoud. Dit ten opzichte van het huidige beschikbare budget voor regulier onderhoud ten belope van 306 miljoen euro.

In het kader van de inhaaloperatie van de spoorvernieuwingen en een versnelling van de vergroening binnen De Lijn wordt jaarlijks een bijkomend bedrag van 100 miljoen euro aan investeringskredieten gevraagd.

Daarnaast zijn er nog een aantal kosten met betrekking tot verontreiniging die momenteel niet gefinancierd zijn. Deze kosten kunnen niet meer opgevangen worden in het financieel model, aangezien de limieten daar ook al bereikt zijn. Bijgevolg vraagt Lantis bijkomend een éénmalig bedrag van 88,5 miljoen euro om die kosten te kunnen opvangen.

Als gevolg van het uitfaseringsverhaal van bestaande loodsboten dient er zich een nieuwe investering op van twee nieuwe loodsboten P-klasse en 4 nieuwe tender SWATH's. Eén van de twee loodsboten kan gefinancierd worden met het saldo binnen DAB Vloot, maar het tweede vaartuig betreft een meervraag van 51 miljoen euro in 2027. Daarnaast dienen ook de 4 SWATH-vaartuigen vervangen te worden, wat een meervraag van 72 miljoen euro bedraagt (in 2025). De vervanging van de vloot hangt samen met het op peil houden van de eigen ontvangsten van DAB Vloot.

Bijkomend is het noodzakelijk om te voorzien in een permanent inzetbare Emergency Response Towing Vessel (ERTV), waarvoor een extra 8 miljoen euro per jaar nodig is. Dit om de veiligheid op ons deel van de Noordzee te verhogen, zowel wat betreft mensenlevens (bemanning van de scheepvaart), de infrastructuur (windmolenparken, energieplatformen) en het milieu (vermijden van aanvaringen op zee).

MOW wordt ook volop betrokken bij de engagementen van de Vlaamse regering in kader van duurzaamheid, klimaatbeleid en vergroening. Getuige niet alleen de vergroening van de vloot bij De Lijn maar ook de uitrol van het masterplan Kustveiligheid. Ter uitvoering van het masterplan vraagt Het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust bijgevolg een extra benodigd bedrag van 20 miljoen euro per jaar voor de komende legislatuur.

Nog in het kader van klimaatbeleid wordt bij De Vlaamse Waterweg ingezet op extra projecten rond waterbeheersing en bijkomende pompcapaciteit om zo een voldoende beschermingsniveau tegen overstromingen en droogte te realiseren. De investeringskalender voorziet in een groeipad, waarbij de middelen voor waterbeheer moeten worden opgetrokken via extra budgetten van 99 miljoen euro in 2025 tot 140 miljoen euro (exclusief indexering) in 2029.

Vervolgens vergt de uitbouw van het waterwegennetwerk ook aanzienlijke investeringen die de huidige reguliere middelen van De Vlaamse Waterweg sterk overstijgen. Willen we de status quo in modal shift van het goederenvervoer doorbreken, dan zal Vlaanderen bijkomend moeten investeren in de uitbouw van het vaarwegennetwerk.

Investerings

Binnen het beleidsdomein MOW bereidt men de realisatie van diverse complexe investeringsprojecten voor (bv. extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied van Antwerpen, zeesluis Zeebrugge, kustvisie, project Lange Akkers). Het betreft een significante investeringsinspanning die in de volgende legislatuur al een potentiële budgettaire impact zal hebben en nog niet voorzien is in de kredieten van MOW.

Voor ECA is er een taakstellend budget van 3,146 miljard euro voorzien waaruit de komende jaren reeds vastleggingen en vereffeningen kunnen voortvloeien. Voor NSZ bedraagt het laatste goedgekeurde taakstellend budget 2,789 miljard euro. De kosten voor bovenstaande projecten worden verdeeld over verschillende projectpartners maar zullen voor het grootste deel gedragen worden door het Vlaams Gewest.

Naast de complexe projecten die in bovenstaande paragraaf werden aangehaald, zit er heel wat in de pijplijn qua DBFM-projecten voor de komende legislatuur. Er dringt zich een significante stijging op van de beschikbaarheidsvergoedingen voor het volledig beleidsdomein. Dit zal alleen maar toenemen de komende legislaturen door het groot aantal projecten die de laatste Vlaamse regeringen reeds hebben opgestart of nog zullen opstarten middels DBFM-constructie. Op basis van de huidige ramingen zullen de beschikbaarheidsvergoedingen stijgen van 157,9 miljoen euro in 2024 naar 260,2 miljoen euro in 2030 tot 970,5 miljoen euro in 2035.

Enkele grote projecten zijn reeds toegewezen door de Vlaamse Regering en zijn momenteel lopende. Het gaat over grote investeringsprojecten verspreid over de verschillende entiteiten. De Werkvennootschap heeft tijdens de huidige legislatuur de DBFM-procedure aangevat voor R4WO (optimaliseren en deels heraanleg van de bestaande infrastructuur) en het Complex A201 (heraanleg van het complex). Andere grote projecten zoals Noord-Zuid Limburg, Rond Ronse, Gentspoort, Herinrichting Zone Zaventem (steeds mix van investering alsook onderhoud), zijn in uitwerking met oog op aanbesteding via DBFM.

De voorbereiding van de door de Vlaamse Regering toegewezen grote projecten aan De Werkvennootschap vergen komende legislatuur een meerkost variërend van 126 tot 192 miljoen euro per jaar (exclusief indexeringen) bovenop de recurrente VAK van 200 miljoen euro (zie supra bij De Werkvennootschap).

Het betreft enerzijds middelen voor de projecten die via klassieke aanbesteding worden gefinancierd, en anderzijds de kosten voor de voorbereidende studies, innames, mijlpaalvergoedingen,... van de DBFM-projecten. De werkelijke investeringskosten van deze laatste projecten zijn hierin nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting. Deze worden immers via een beschikbaarheidsvergoeding betaald over 30 jaar. Een overzicht van de lopende DBFM-projecten, degene in aanbesteding en de nog in onderzoek zijnde DBFM-projecten kan steeds opgevraagd worden bij De Werkvennootschap.

3.9 Omgeving

Evolutie ongewijzigd beleid

Omgeving en natuur

Het Vlaamse Gewest ondersteunt de rioolbeheerders voor de aanleg en het onderhoud van gemeentelijke rioleringen. De VEK-behoefte voor de subsidies aan de rioolbeheerders neemt toe met 60,8 miljoen euro in 2029 t.o.v. de BO 2024. Hierbij wordt rekening gehouden met 122,1 miljoen euro VAK per jaar vanaf begrotingsjaar 2024 en een gemiddelde doorlooptijd per project van 14,5 maanden.

In 2023 en 2024 werd er respectievelijk 100 miljoen euro en 105 miljoen euro VAK geïnvesteerd in het Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP) dat Vlaanderen helpt voorbereiden op de effecten van de klimaatverandering. De VEK-behoefte in 2029 voor de uitvoering van de VAP-projecten, die opgestart werden in 2023 en 2024, bedraagt 2,8 miljoen euro t.o.v. het referentiebudget van 65 miljoen euro VEK bij de BO 2024.

Het BRV-fonds werd in 2023 opgericht voor de uitvoering van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Een eerste concrete stap hierin is de operationalisering van het zogenaamde Lokaal Bouwshiftfonds, dat de minister voor Omgeving en Natuur samen met de minister bevoegd voor binnenlands bestuur beheert. Hiermee voorziet de Vlaamse regering de lokale besturen van een belangrijke financiële incentive voor de uitvoering van de bouwshift-opgave.

Er werd in 2023 een eenmalig budget van 100 miljoen euro gereserveerd vanuit het Vlaams Klimaatfonds voor de financiering van de eerste 100 miljoen euro aan (nieuwe) planschadedossiers in uitvoering van het Instrumentendecreet.

De raming van de effectieve planschadedossiers onder de nieuwe regeling van het Instrumentendecreet wordt op kruissnelheid ingeschat op circa 50 miljoen euro VAK en VEK per jaar vanaf begrotingsjaar 2025. In 2024 wordt deze uitgave geraamd op 25 miljoen euro VAK en VEK (6/12de van 50 miljoen euro).

Energie

Het Energiefonds wordt in hoofdzaak gefinancierd via de energieheffing en de supercapregeling. Na aftrek van de uitgaven voor een hele reeks andere verplichtingen gefinancierd met deze energieheffing

(o.a. groene warmte, windturbines, zonnepanelen, VREG-dotatie, ...) kan het resterende saldo ingezet worden voor de betaling van vergoedingen aan netbeheerders in het kader van hun openbare dienstverplichtingen (voor de afbouw van het historisch certificatenoverschot en de tempering van de energiefactuur).

De toekenning van de retroactieve investeringspremie voor zonnepanelen en warmtepompen gebeurt in de periode van 2021 tot 2026. Vanaf 2022 worden de uitgaven voor de retroactieve investeringspremie deels vanuit algemene middelen, deels vanuit het energiefonds betaald. De kosten voor de retroactieve investeringspremie (waarvan 1/3 ten laste van het energiefonds en 2/3 ten laste van de reguliere energiekredieten) schommelen doorheen de tijd en liggen in 2023 en 2024 rond de 2 miljoen euro. Aangezien de premie enkel tot eind 2025 kan worden aangevraagd voor 2025 wordt een sterke stijging verwacht naar 229 miljoen euro (+227 miljoen euro t.o.v. 2024) waarna de uitgaven terugvallen tot 121 miljoen euro in 2026 en vervolgens wegvallen.

De Vlaamse regering heeft een leningsmachtiging om via energiehuizen MijnVerbouwLeningen en Energieleningen+ toe te kennen aan doelgroepen. De leningsmachtiging zou 420 miljoen euro bedragen in 2024, 241 miljoen euro in 2025, 163 miljoen euro in 2026 waarna het terugvalt tot 84 miljoen euro bij ongewijzigd beleid. Hierbij wordt uitgegaan dat vanaf 2025 slechts voor 84 miljoen euro nieuwe leningen toegekend kunnen worden. De fundingkost van deze leningsmachtiging wordt aangerekend op het energiefonds via desaffectatie. Deze desaffectatie zou stijgen van 11 miljoen euro in 2024 tot een maximum van 27 miljoen euro vanaf 2027.

De prestatiefinanciering van de energiehuizen bedraagt 15 miljoen euro in 2024. Dit zou bij ongewijzigd beleid terugvallen tot 5 miljoen vanaf 2025 en wegvallen vanaf 2027.

De uitgaven voor het rente-gesubsidieerd renovatiekrediet stabiliseren rond 27 miljoen euro en de projecten Groene Stroom/Groene Warmte zouden in de voorspellingshorizon stabiliseren rond 23 miljoen euro.

De IT kosten zouden oplopen van 17 miljoen euro in 2024 tot 24 miljoen euro in 2029. VEKA beheert immers een omvangrijk en heteroog premieportfolio (EPB, EPC, GSC, GVO, ETS2, MVP, MVL, REG-premies, Gebouwenpas, Europese rapporteringen (energiebalans, Fit for 55,...), ...).

De kosten voor het vergoeden van de netbeheerders voor de aangegane kosten in het kader van hun openbare dienstverplichtingen voor MijnVerbouwPremie zouden oplopen van 72 miljoen euro in 2024 tot 103 miljoen euro in 2025, 131 miljoen euro in 2026 en vanaf 2027 126 miljoen euro bedragen bij ongewijzigd beleid. De uitgaven voor de overige REG openbare dienstverplichtingen die Fluvius uitkeert, zoals EPC labelpremie, premie na audit en sociale ODVs (kortingsbonnen), zouden stabiliseren rond de 23 miljoen euro vanaf 2027. In 2024 bedragen ze 28 miljoen euro. Voor het opkopen van warmtekrachtcertificaten bij Fluvius is 25 miljoen euro voorzien in 2024. Wegens groot certificatenoverschot bij Fluvius (13 miljoen certificaten t.w.v. ongeveer 405 miljoen euro) blijft het aangewezen de opkoop voort te zetten en zelfs te versterken.

De evolutie van de ontvangsten en uitgaven heeft als gevolg dat het verwachte positieve saldo van het energiefonds van 97 miljoen euro eind 2024 zou omslaan in een negatief saldo van 50 miljoen euro in 2025 en zou oplopen tot een tekort van 454 miljoen euro eind 2029 (zie bijlage II tabel Energiefonds voor meer detail). Hierdoor kan de vergoeding voor ODVs niet door het energiefonds nagekomen worden waardoor deze in de nettarieven terecht zullen komen. Een verhoging van de

elektriciteitsdistributienettarieven is absoluut te vermijden en werkt remmend op de energietransitie en het klimaatbeleid (warmtepompen, elektrische wagen). Om de toekomstige tekorten in het energiefonds op te vangen, is het aangewezen de veilinginkomsten uit ETS 1 & 2 of het nieuwe sociaal klimaatfonds aan te wenden voor de financiering van de MVP.

Naast het Energiefonds worden ook andere kredieten ingezet voor het energiebeleid. De bijdrage vanuit de reguliere kredieten bij de toekenning van de retroactieve investeringspremie (RAI) werd reeds vermeld (cf. supra). Sommige van deze uitgaven waren eenmalig in 2024 en vallen weg vanaf 2025. Het gaat over:

- 10 miljoen euro om de laatste uitloop voor de premie thuisbatterijen te kunnen opvangen (QE0-1QEE2KA-WT).
- 10 miljoen euro voor extra investeringen in asbestverwijdering in combinatie met isolatie of PV ter verdere vereffening van de eerder toegekende enveloppe van 2023 (QE0-1QEE2KN-WT).
- 67 miljoen euro ecologische openbare dienstverplichtingen gecompenseerd bij de netbeheerders, waardoor een belangrijke kost uit de nettarieven wordt gehaald (QE0-1QEE2KN-WT).
- 51 miljoen euro voor de begeleiding van gezinnen van de Mijn Verbouwpremie bij het plaatsen van PV-installaties (QE0-1QEE2KN-WT).
- 21,9 miljoen euro voor de verderzetting van verhoogde premies voor doelgroepen 2 en 3 bij renovaties in het kader van de Mijn VerbouwPremie (QE0-1QEE2KN-WT).

Klimaat

Het Vlaams Klimaatfonds (VKF) wordt gefinancierd met het Vlaamse aandeel in de veilingopbrengsten onder het Europees systeem voor emissiehandel (EU ETS1). Deze ontvangsten zullen in de komende jaren waarschijnlijk zakken naar ca. 143 miljoen euro in 2028 om vervolgens weer te stijgen naar ca. 184 miljoen euro in 2029 (zie bespreking hoofdstuk 3 Ontvangsten).

De inkomsten uit ETS1 worden aangewend voor de cofinanciering van Vlaams klimaatbeleid, de uitvoering van beleid inzake flexibiliteitsmechanismen, internationale klimaatfinanciering, remediëring van competitiviteitsverlies t.g.v. klimaatbeleid en flankerend beleid voor het terugdringen van bijkomende ruimte-inname voor wonen en werken. De verwachte budgettaire noden voor reeds beslist beleid worden afgetrokken van de ontvangsten, en de resulterende vrije beleidsruimte kan worden aangewend voor Vlaamse klimaatmaatregelen. Gelet op de dalende inkomsten uit ETS1 zal het reeds besliste beleid kritisch tegen het licht moeten worden gehouden en kan het zijn dat er onvoldoende budget in het VKF is om de laagste prioriteiten te honoreren of nog over vrije beleidsruimte te beschikken voor Vlaamse klimaatmaatregelen.

Prioriteit 1: De bijdrage aan het Energiefonds voor de cofinanciering van de energielening+ en het renteloos renovatiekrediet bedraagt 20 miljoen euro per jaar.

Prioriteit 2: Het VKF compenseert het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) voor de uitgaven die worden gedaan voor de compensatie van indirecte emissiekosten (ICL). Indien deze compensatie op dezelfde wijze wordt voortgezet, met name met een steunpercentage van 75%, en rekening houdende met een koolstofprijs van 60 euro/ton over de hele periode, dan zal deze uitgave evolueren van 248 miljoen euro in 2024 naar 153 miljoen euro in 2029 (volgens jaar van uitbetaling door het FIO). Vooral in de jaren 2024 en 2025 zal deze uitgave hoog blijven omdat dan nog rekening moet worden gehouden met de hoge koolstofprijzen van de emissiejaren 2022 resp. 2023.

Prioriteit 3: De bijdrage aan internationale klimaatfinanciering bedraagt, conform de BO 2024, 18,5 miljoen euro in 2024. De financiële noden voor de komende jaren zullen worden bepaald door de afspraken hierover in het kader van de toekomstige intra-Belgische lastenverdeling. Voorzichtigheidshalve worden de jaarlijkse uitgaven daarom op hetzelfde niveau als in 2024 ingeschat.

Prioriteit 4: De bijdrage aan het BRV-fonds voor de uitvoering van flankerende beleid voor de implementatie van de bouwshift is voorzien op maximaal 0 euro in 2024. Volgens de politieke afsprakennota moet er 25 miljoen euro in 2025 en 100 miljoen euro jaarlijks voor de rest van de periode gefinancierd te worden uit het Klimaatfonds. Er zijn binnen het Klimaatfonds echter niet voldoende middelen om deze uitgave te financieren. Hierdoor moet er nieuwe financiering gezocht worden voor de spijziging van het BRV-fonds (zie bespreking bij departement Omgeving).

Door de herziening van de aanrekeningregels van de ontvangsten ETS1 vanaf 2024 en de reeds besliste uitgaven, heeft het Klimaatfonds een negatief saldo van 98 miljoen in 2024. O.b.v. de ontvangsten uit ETS1 en een ongewijzigde verderzetting van het reeds besliste beleid (exclusief bijdrage aan BRV-fonds), blijft het verwachte jaarlijks resultaat van het Klimaatfonds negatief gedurende de voorspellingshorizon. In 2025 bedraagt het verwachte tekort -39 miljoen euro met een verbetering tot -30 miljoen euro in 2029. Cumulatief bedraagt het tekort 304 miljoen euro over de horizon 2024-2029. De verwachte veilinginkomsten uit ETS1 zullen m.a.w. onvoldoende zijn om de reeds genomen engagementen ongewijzigd na te komen.

Wonen

De Vlaamse regering besliste in haar regeerakkoord om de volumes BSL (VWF) en FS3 (VMSW) op het verhoogde niveau 2019 te behouden en verder aan te passen in functie van de jaarlijkse evolutie van de ABEX-index. De in 2024 ingeschreven bijkomende leningsmachtiging aan de VMSW voor de realisatie van betaalbare studentenhuisvesting van 100 miljoen euro en de verhoging van de leningsmachtiging van het VWF voor bijzondere sociale leningen met 250 miljoen euro worden vanaf 2025 geschrapt.

In de ramingen voor FS3 vertrekken we onder constant beleid van een voortzetting van de productie van de voorbije jaren of een jaarlijks volume aan vastleggingen van 730 miljoen euro, stijgend tot 750 miljoen euro tegen 2029. Deze hebben een gecumuleerd effect op de te betalen rentesubsidies die tegen het begrotingsjaar 2029 toenemen met 140,4 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2024.

Voor de subsidies geconventioneerde huur stijgen de kredieten bij VMSW tegen begrotingsjaar 2029 naar 12,8 miljoen euro. De stijging t.o.v. begrotingsjaar 2024 bedraagt 10,3 miljoen euro.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaamse Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Tegen het begrotingsjaar 2028 verlagen hun rente-uitgaven op commerciële schuld

hierdoor cumulatief met 32,8 miljoen euro (VMSW) en 53 miljoen euro (VWF) ten opzichte van het begrotingsjaar 2024. Ter compensatie wordt de provisie wonen jaarlijks aangevuld met 4 miljoen euro (cumulatief effect: 20 miljoen euro tegen begrotingsjaar 2029). Sinds 2024 betaalt het VWF een marktconforme rente op de interne Vlaamse financiering. Deze rente-uitgaven stijgen hierdoor tot 319 miljoen euro in 2029 of een stijging met 241,3 miljoen euro ten opzichte van de BO 2024.

In de ramingen voor Mijn VerbouwPremie vertrekken we van de huidige premiebedragen en goedkeuringspercentages. Vanaf 2025 houden we rekening met een daling van de premiebedragen zoals in de regelgeving voorzien. Het aantal premieaanvragen wordt constant gehouden over de periode 2024-2029. We gaan hierbij uit dat de daling van de premiebedragen vanaf 2025 gecompenseerd wordt door de renovatieverplichting. In 2025 valt de éénmalige impuls uit het begrotingsjaar 2024 van 30,6 miljoen euro weg waardoor het basisbudget voor Mijn VerbouwPremie niet zal volstaan voor de geraamde uitgaven. Binnen het beleidsveld Wonen zijn er onvoldoende middelen om dit tekort intern te compenseren. Bij ongewijzigd beleid is voor de periode 2025-2029 een recurrente bijstelling vereist van 26,2 miljoen euro.

Aquafin

Om aan de verplichtingen opgelegd door de Kaderrichtlijn Water te kunnen voldoen, gaat het opleveringsbudget van Aquafin uit van een toenemende investeringsenveloppe: van 189,5 en 199,8 miljoen euro in 2024 en 2025 over 219,8 en 239,8 miljoen euro in 2026 en 2027 naar 265,0 en 291,5 miljoen euro in 2028 en 2029. De daaruit voortvloeiende facturaties (aan de drinkwatermaatschappijen) komen grotendeels overeen met de afschrijvingen op de opgeleverde infrastructuur en vertonen bijgevolg eveneens een stijgend patroon.

Naast de investeringsenveloppe zijn ook het prestatiebudget (vergoedingsmodel) en de rentekosten belangrijke drijvers van de facturaties. In het prestatiebudget wordt de efficiëntiefactor vanaf 2025 op 0% gehouden. Voor de indexering worden dezelfde parameters gebruikt als in de voorliggende uitgavenbegroting. Aangaande de exogene factoren worden de afspraken van de BO 2024 in meerjarig perspectief doorgetrokken. De raming van de rentekosten houdt rekening met een schuldtoename als gevolg van de toegenomen investeringsenveloppe. Tot slot worden de facturaties ook bepaald door de grootte van de vergoeding voor eigen middelen en de vergoeding aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Hydria). Voor beide drijvers worden de eerder gemaakte afspraken gecontinueerd.

Aangaande de investeringen in de slibmonoverwerker heeft de Vlaamse Regering enkel met betrekking tot het eerste deel van de financiering een beslissing genomen (9 december 2022). Het tweede deel van de financiering van dit project werd door de Vlaamse Regering nog niet beslist en wordt bijgevolg niet als constant beleid beschouwd, maar wel als aandachtspunt gerapporteerd. Voor de geassocieerde verhoging van de werkingskosten (verhoging verwacht vanaf 2027) wordt dezelfde redenering toegepast en bijgevolg een onderscheid gemaakt tussen het eerste en het tweede gedeelte.

De totale kost die door Aquafin aan de drinkwatermaatschappijen wordt gefactureerd, wordt gefinancierd via de bovengemeentelijke bijdrage op de waterfactuur en door de werkingstoelage die vanuit het Minafonds aan de drinkwatermaatschappijen wordt verstrekt. De raming van de werkingstoelage gaat ervan uit dat de bijdrage vanuit de enveloppe voor stroomgebiedbeheerplannen na 2027 gecontinueerd wordt. De werkingstoelage vanuit het Minafonds aan de

drinkwatermaatschappijen bedraagt 133,1 miljoen euro (VAK) in 2024 en 193,2 miljoen euro in 2025. Nadien evolueert de werkingstoelage van 169,7 miljoen euro in 2026 naar 246,0 miljoen euro in 2029.

Budgettaire aandachtspunten

Omgeving en natuur

In de krijtlijnnnota worden de extra financiële noden die zich kunnen aandienen voor de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in bodem, water en lucht becijferd op 170 miljoen euro VAK per jaar vanaf begrotingsjaar 2025. Met een vereffeningsritme van 1/3 van het VAK per jaar, komt de VEK-behoefte op kruissnelheid vanaf begrotingjaar 2027.

De totstandkoming van een financieringsmechanisme wordt momenteel behandeld vanuit de UICL (een intrafederale samenwerking rond milieukwesties). Vanuit de hypothese dat we vanuit Vlaanderen in staat moeten zijn om korte-termijn-problematieken aan te pakken en dat het voor sommige vraagstukken niet verantwoord is om te wachten totdat het vooropgestelde onderzoek is afgerond, is het aangewezen om voor de aanpak van ZZS ook extra budgettaire ruimte te voorzien.

Het structureel verhogen van de waterzekerheid in Vlaanderen (verhogen waterbeschikbaarheid bij droogte, verhogen waterveiligheid bij overvloedige neerslag, circulaire watergebruik) vormt een cruciale opgave voor de volgende Vlaamse Regering.

Tijdens de periode 2021–2024 werd binnen het beleidsdomein Omgeving in totaal 560 miljoen euro aan extra middelen geïnvesteerd in Blue Deal projecten (2021-2022: 260 miljoen euro relanceplan Vlaamse Veerkracht; 2023-2024: 200 miljoen euro via adaptatie/Blue Deal 2.0). Via interne herschikkingen werd nog eens 100 miljoen euro aan nodige investeringen gefinancierd.

Voor de periode 2025–2029 is minimaal hetzelfde extra jaarbudget nodig, wat neerkomt op 120 miljoen euro VAK per jaar. Met een vereffeningsritme van 1/3 van het VAK per jaar, komt de VEK-behoefte op kruissnelheid vanaf begrotingjaar 2027.

Het beleidsdomein Omgeving is een atypisch beleidsdomein door de zeer grote impact van de EU op het Vlaams beleid. De doelstellingen die binnen de EU (met goedkeuring België/Vlaanderen) gestemd worden, zijn bindend, en het niet-halen (niet-tijdig halen) van de doelstellingen leidt op termijn tot boetes.

De uitvoering van de beslissingen in het Europese kader brengen belangrijke meerkosten met zich mee. Het gaat (o.a.) over uitvoering beslissingen rond LULUCF, EU Soil monitoring Law, EU Critical Raw Materials Act, CITES, EU-Kaderrichtlijn Water, EVOA, Instandhoudingsdoelstellingen, ... Deze meerkosten worden tegen 2029 geraamd op 28 miljoen euro VAK en 14,2 miljoen euro VEK t.o.v. de BO 2024. Een groot aandeel van de VAK-behoefte (20 miljoen euro in 2028 en 2029) wordt bepaald door de financieringsnoden voor het bereiken van de goede toestand in de Vlaamse Waterlopen te behalen (EU-Kaderrichtlijn Water).

De beheersubsidies zijn gekoppeld aan de goedkeuring van beheerplannen die uitvoering geven aan de natuurdoelen die Vlaanderen en Europa vooropstellen. Beiden zijn verankerd in het BVR geïntegreerd natuurbeheer van 14 juli 2017. ANB voert binnen dit kader het beslist beleid uit.

De beheerplannen hebben een looptijd van 24 jaar waarbij de beheerder zich engageert om mee uitvoering te geven aan de Europese en Vlaamse natuurdoelen. De Vlaamse overheid verleent een subsidie om tegemoet te komen in een deel van de kosten voor passend beheer conform de natuurstreefbeelden in het beheerplan. Deze subsidie wordt jaarlijks geïndexeerd conform het BVR.

Budgettair is er tot nog toe niets recurrent veranderd ten opzichte van de regeling voor 2017. Er werd steeds verder het budget onder de oude regeling begroot en de tekorten werden door interne verschuivingen binnen het ANB budget bijgesteld. Dit is niet langer houdbaar. Het budgettair tekort in 2024 bedraagt 9,5 miljoen euro en neemt jaarlijks toe met 1 miljoen euro in de periode 2025 – 2029.

Energie

De cijfers houden nog geen rekening met de volgende reële risico's:

- De Vlaamse bijdrage aan de verplichte aankoop van HE statistieken in 2025 en 2027 (bedragen variëren tussen 165 en 438 miljoen euro voor de legislatuurperiode) bij het niet-bereiken van de tussentijdse ijkpunten.
- De Vlaamse bijdrage (-40% in 2030) aan de aankoop van flexibiliteit ter compensatie van niet-gerealiseerde Belgische broeikasgasreductie (-47% in 2030).
- Het niet-bereiken van de doelstellingen VEKP-deel gebouwen t.g.v. de niet-continuering op het huidige niveau 2024 van MVL, ondersteuning door energiehuizen en MVP (verlaging premiepercentages in 2025 t.o.v 2024).

Klimaat

Toewijzing van de inkomsten uit ETS2 aan het VKF zou vanaf 2027 voor bijkomende beleidsruimte kunnen zorgen, maar hierbij moet worden opgemerkt dat deze inkomsten gebruikt moeten worden voor klimaatmaatregelen met prioriteit aan de sociale aspecten, en dat hiermee geen uitgaven voor de compensatie van ICL kunnen worden gedaan. Een deel van de ontvangsten uit ETS2 zou aangewend kunnen/moeten worden als cofinanciering van de Europese middelen uit het EU Sociaal Klimaatfonds waar Vlaanderen aanspraak op zal kunnen maken. Verder zullen er ook vanaf 2027 veel middelen voorzien moeten worden voor de aankoop van bijkomende emissierechten om te voldoen aan de broeikasgasreductiedoelstelling uit het VEKP 2021-2030.

Deze cijfers houden nog geen rekening met de volgende reële risico's:

- Een eventuele afroming met 30% van de veilinginkomsten uit ETS1 ten voordele van de Europese begroting. Indien toegepast vanaf kalenderjaar 2025, dan zouden de ontvangsten over de volledige periode 2024-2029 met ca. 256 miljoen euro verminderen. Op jaarbasis zouden de verwachte inkomsten uit ETS1 onvoldoende zijn om de verwachte uitgaven voor de compensatie van ICL te financieren.
- Een eventuele blokkering van de veilinginkomsten van ETS1 met 35% in het kader van de intra-Belgische burden sharing indien de Europese commissie hogere doelstellingen voor hernieuwbare energie en finaal energieverbruik oplegt. Dit zou over de volledige periode 2024-2029 een minderopbrengst betekenen van ca. 180 miljoen euro.

Wonen

In de NBR wordt voor de ramingen voor FS3, uitgegaan van budgettair constant beleid, met een jaarlijks volume aan vastleggingen van 730 miljoen euro, stijgend tot 750 miljoen in 2028. Dat is lager dan het beschikbare volume, maar het is een voortzetting van de productie van de voorbije jaren. Eens de reorganisatie van de sector in woonmaatschappijen volledig verwerkt is, kan de benutting opgedreven worden. Omgekeerd zal het investeringsvolume vanaf 2025 terugvallen op het decretaal voorziene minimale volume van 428 miljoen euro, als de nieuwe Vlaamse regering zich niet engageert om de hogere investeringsvolumes te laten doorlopen.

Voor de Gewestelijke Sociale Correctie (GSC) wordt het budget constant gehouden op 13,5 miljoen euro per jaar. De evolutie van de GSC is nauw verweven met eventuele ingrepen in de financiering en/of de sociale huurprijs. Bij ongewijzigd beleid wordt een stijgende evolutie verwacht, die uit eigen middelen moet worden gecompenseerd.

Op de totale leningsmachtiging van het Vlaams Woningfonds voor het begrotingsjaar 2023 ten belope van 1.495 miljoen euro werd voor een bedrag van 1.493 miljoen euro aan leningen vastgelegd en kan men bijgevolg spreken over een volledige benutting.

Lastens de begroting 2024 kan het Vlaams Woningfonds maximaal 1.453 miljoen euro aan bijzondere sociale leningen toekennen

Bij aanvang 2024 wordt bij het Vlaams Woningfonds vastgesteld dat de populariteit van de Bijzondere Sociale Lening blijft stijgen. Dit is voornamelijk te verklaren door de gestegen markthypotheekrente. De kopers kunnen bij het VWF niet alleen aan een voordeliger rentetarief, maar reglementair ook tot een quotiteit van 100% belenen.

In het eerste kwartaal 2024 liepen de vastleggingen op de machtiging op tot 437,7 miljoen euro of 30% van de voorziene machtiging. Uitgaande van een aanhoudende populariteit van de Vlaamse Woonlening zoals in 2023 en bij aanvang 2024 blijkt, zal de voorziene vastleggingsmachtiging voor 2024 ruim onvoldoende zijn en zal een bijkomende verhoging van minstens 250 miljoen euro noodzakelijk zijn om de huidige vraag naar bijzonder sociale leningen te beantwoorden. Vanaf 2025 valt onder constant beleid de verhoging met 250 miljoen euro weg waardoor een verhoging van de reguliere leningsmachtiging ten belope van 500 miljoen euro noodzakelijk is.

Op basis van historische gegevens en omwille van de maatregelen die de voorbije legislatuur zijn genomen om de take-up te verhogen worden bij de huursubsidie en huurpremie hogere instroom- dan uitstroomcijfers verwacht waardoor de uitgaven tegen begrotingsjaar 2029 geraamd worden te stijgen met 15 miljoen euro t.o.v. begrotingsjaar 2024. Uitgaande van een aangroei van 600 ingehuurde woningen per jaar, stijgt ook de subsidie aan de woonmaatschappijen voor de doorverhuuringsactiviteit met 5,3 miljoen euro tegen 2029. Deze groeipaden worden gefinancierd met de provisie wonen.

Onroerend erfgoed

Onroerend Erfgoed voorziet in de volgende legislatuur respectievelijk 21,3 en 18,6 miljoen euro voor de renovatie van de Opera Gent (VR 2020 1311 DOC.1241/1) en de Bourlaschouwburg Antwerpen (VR 2020 1610 DOC.1123/1). Het departement Cultuur voorziet de overige middelen (resp. 20,0 en 16,6 miljoen euro).

Dit wordt opgevangen binnen de beschikbare kredieten voor Onroerend Erfgoed. Deze ramingen zijn echter opgesteld in 2020 en houden geen rekening met de stijgende bouwprijzen van de laatste jaren.

De grootste uitgavenpost binnen de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed zijn de erfgoedpremies. Er bestaat hiervoor een wachtlijst van ontvankelijk verklaarde dossiers die nog niet zijn vastgelegd. In 2019 bedroeg deze wachtlijst nog 285 miljoen euro. Eind 2023 bedroeg de wachtlijst 161 miljoen euro. De wachtlijst is de afgelopen jaren dus significant afgebouwd. In constant beleid wordt deze wachtrij weggewerkt tegen 2029.

Aquafin

Het project 'infrastructuur in goede toestand houden' wordt in de voorliggende MJR niet als constant beleid beschouwd. Het facturatiebudget dat Aquafin raamt hiervoor nodig te hebben, wordt wel als aandachtspunt opgelijst. Het bedoelde project voorziet, om de betrouwbaarheid en de veiligheid van de verouderende infrastructuur niet in het gedrang te laten komen, bijkomende investeringen in Asset Management en bijkomende budgetten voor Asset Management-opleveringen, werking en rentekosten. De geraamde meerkost (voor de facturaties aan de drinkwatermaatschappijen) bedraagt 0,6 miljoen euro in 2024 en evolueert nadien van 3,0 miljoen euro in 2025 over 4,9 en 7,0 miljoen euro in respectievelijk 2026 en 2027 naar 10,5 en 17,4 miljoen euro in respectievelijk 2028 en 2029.

Ook voor de omzetting van de Europese regelgeving ERSA II worden door Aquafin bijkomende budgetten gevraagd. Aangezien de omzetting in nationale/regionale wetgeving nog niet doorgevoerd is en aangezien het tevens nog niet duidelijk is of en hoe groot de budgettaire impact op de regio's zal zijn, wordt ook de bedoelde omzetting niet onder de noemer van het constant beleid gebracht. De (voorlopig) geraamde meerkost (voor de facturaties aan de drinkwatermaatschappijen) bedraagt 0,3 miljoen euro in 2024 en evolueert nadien van 1,8 miljoen euro in 2025 over 4,0 en 4,6 miljoen euro in respectievelijk 2026 en 2027 naar 6,1 en 5,9 miljoen euro in respectievelijk 2028 en 2029.

Tot slot worden tevens volgende projecten als aandachtspunt weerhouden:

- deel 2 van de financiering van de slibmonoverwerker en het gerelateerde werkingsbudget;
- Digital D4U. Het betreft de verhoogde werkingskosten na implementatie van een geheel van digitaliseringsprogramma's;
- Het continueren van de enveloppe voor Stroomgebiedbeheerplannen na 2027.

De geraamde meerkost (voor het Minafonds) van laatstgenoemde aandachtspunten bedraagt 1,3 miljoen euro in 2024 en evolueert nadien van 12,1 miljoen euro in 2025 over 7,0 en 10,6 miljoen euro in respectievelijk 2026 en 2027 naar 29,3 en 29,6 miljoen euro in respectievelijk 2028 en 2029.

3.10 Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Evolutie ongewijzigd beleid

Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken

Voor het EU-voorzitterschap dat in 2024 plaatsvindt, wordt er op het provisie-artikel SA0-1SBA2AA-PR 7,1 miljoen euro VAK en 15,5 miljoen euro VEK voorzien. Dit is ten opzichte van de BO 2024 een opwaartse herziening van het VEK met 3,9 miljoen. Hiervan is:

- 2,6 miljoen euro VEK dat niet herverdeeld is geweest en overgedragen vanuit begrotingsjaar 2023,
- 1,3 miljoen euro VEK dat reed herverdeeld is geweest, maar dat in onderbenutting is gegaan.

Op deze manier wordt de volledige voorziene enveloppe van 25 miljoen euro toegekend aan projecten in het kader van het EU-voorzitterschap. Vanaf begrotingsjaar 2025 komen deze kredieten volledig te vervallen.

De organisatie van Flanders Technology & Innovation (FTI) vindt om de twee jaar plaats. Er wordt in de oneven jaren telkens 12 miljoen euro VAK voorzien. Dat wil zeggen dat het VAK voor de organisatie van FTI in 2025, 2027 en 2029 12 miljoen euro zal bedragen (SA0-1SEA2BG-WT). Het VEK wordt gespreid. Uitgaande van een gelijklopend vereffeningsritme, zal er in 2025 9,9 miljoen euro VEK voorzien worden, wat neerkomt op een opstap van 7,8 miljoen euro t.o.v. de kredieten voorzien bij de BO 2024. Die opstap herhaalt zich in 2027 en 2029.

Voor de wereldtentoonstelling in OSAKA die plaatsvindt in 2025 wordt er in 2024 en 2025 1,5 miljoen euro toegekend via de toelage (SA0-1SPA2OY-IS) aan het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) dat zal in staan voor de Vlaamse bijdrage aan de tentoonstelling. Deze kredieten worden teruggedraaid vanaf 2026.

Brussel

In 2025 loopt de maatregel van de BO 2023 af waarbij aan het Vlaams Brusselfonds in 2023 en 2024 respectievelijk 1,5 en 1,0 miljoen euro bijkomende VAK werden toegekend.

Vlaamse Rand

De vereffeningskredieten van het Vlaamse Randfonds nemen tegen begrotingsjaar 2029 af met 2,4 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2024. Deze raming van de vereffeningskalender omvat zowel eenmalige als recurrente middelen uit de legislatuur 2019-2024.

Toerisme

De vereffeningskredieten op de toelage aan Toerisme Vlaanderen nemen tegen begrotingsjaar 2029 af met 8,2 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2024.

Agentschap justitie en handhaving

De uitgaven in het kader van het elektronisch toezicht blijven tegen begrotingsjaar 2029 stabiel ten opzichte van de BO 2024. In 2025 is er een gunstig prijseffect door een halvering van de kost van de elektronische enkelbanden, dit prijseffect wordt tegen 2029 teniet gedaan door het verderzetten van de volumestijgingen.

Bij de BO 2023 zijn er aan justitie tijdelijke kredieten toegewezen. In de begroting 2024 gaat het nog om 5 miljoen euro, die dalen tot 3 miljoen euro in 2025 en vanaf 2026 volledig wegvallen. Dit is in 2029 een daling van 5 miljoen euro ten opzichte van de kredieten ingeschreven in 2024.

Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen

In uitvoering van het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds nemen de kredieten tegen het begrotingsjaar 2029 cumulatief toe met 596,1 miljoen euro, terwijl de aanvullende toelage voor centrumsteden en de dotatie VGC stijgen met respectievelijk 35 miljoen euro en 3,6 miljoen euro. Anderzijds wordt de aanvullende dotatie van 83 miljoen euro om de gemeenten te compenseren voor de afschaffing van de Elia-taks in 2026 gehalveerd om vanaf 2027 volledig weg te vallen.

De dotaties aan de lokale besturen in het kader van de overname van de helft van de door hen verschuldigde responsabiliseringsbijdrage nemen toe met 214,1 miljoen euro tot 526,4 miljoen euro in 2029. Voor 2024 wordt het krediet herzien van 312,3 miljoen euro naar 300,2 miljoen euro op basis van de meest recente ramingen van de Federale Pensioendienst. De dotatie aan de gemeenten voor het beheren en het inrichten van de open ruimte bedraagt 123,5 miljoen euro in 2024. Op het openruimtefonds wordt vanaf 2025 een jaarlijkse groeivoet van 3,5% toegepast zodat de kredieten stijgen naar 146,6 miljoen euro tegen 2029, of een toename met 23,1 miljoen euro.

De subsidies aan de gemeenten ter compensatie van het verlies aan ontvangsten uit energiedividenden bedragen in 2024 nog 29 miljoen euro en doven verder uit om tegen 2027 volledig weg te vallen. De subsidie van 9,3 miljoen euro aan de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen die werd toegekend in het kader van de overdracht van de persoonsgebonden bevoegdheden en instellingen van de provincies naar het lokale en Vlaamse bestuursniveau, daalt naar 3,1 miljoen euro in 2025 om eveneens volledig weg te vallen vanaf 2026.

De subsidies aan lokale besturen, de VGC en de kleine Vlaamse faciliteitengemeenten in het kader van de financiële ondersteuning omwille van de inflatie stijgen van 125 miljoen euro in 2024 naar 150 miljoen euro in 2025, om vanaf 2026 volledig weg te vallen. De tijdelijke middelen voor de versterking van de energiecellen bij de OCMW's worden vanaf 2025 geschrapt waardoor de kredieten afnemen met 8,6 miljoen euro.

De kredieten voor stadsvernieuwingsprojecten nemen vanaf 2025 opnieuw toe met 9 miljoen euro omwille van het wegvallen van de eenmalige besparing in 2024. De subsidies aan de lokale besturen voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact vallen vanaf 2025 terug op 10 miljoen euro, een daling met 5 miljoen euro ten opzichte van 2024. De bedragen zijn exclusief de jaarlijkse herverdelingen uit het Vlaams Klimaatfonds of tijdelijke compensaties.

De kredieten voor de organisatie van de verkiezingen dalen in 2025 met 8,4 miljoen ten opzichte van 2024. De totale enveloppe 2025-2030 voor de verkiezingen bedraagt 11,1 miljoen euro, waarvan 2,8 miljoen euro voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement in 2029 en 8,3 miljoen euro voor de lokale en provinciale verkiezingen in 2030. De raming houdt geen rekening met een eventuele vernieuwing en uitbreiding van het digitaal stelsysteem (zie aandachtspunten).

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering

Voor de uitrol van het turboplan 'Beter inburgeren en sneller aan het werk' in het kader van het integratie- en inburgeringsbeleid stijgen de kredieten van 12,5 miljoen euro in 2024 naar 25 miljoen euro vanaf 2025. De kredieten voor 'Plan Samenleven' ter ondersteuning van een lokaal integratie- en gelijkekansenbeleid dalen van 22 miljoen euro in 2024 naar 15 miljoen euro vanaf 2025 door het wegvallen van eenmalige middelen.

De dotatie aan het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI) die 4,39 miljoen euro bedraagt in 2024 valt vanaf 2025 terug naar het recurrente krediet van 3,62 miljoen euro, een daling met 0,77 miljoen euro.

HR-beleid en Audit Vlaamse Overheid

In het kader van de modernisering van het hr-beleid, het zgn. 5-sporenbeleid, zullen in 2024 en 2025 de meeste tijdelijk gecompenseerde of intertemporeel verschoven kredieten terugkeren naar de provisie 5-sporenbeleid. Door de goedkeuring van een eigen personeelsstatuut vallen de Openbare Psychiatrische Zorgcentra niet meer onder het toepassingsgebied van het 5-sporenbeleid. Om de uitkanteling te faciliteren en een verhoging van de tweede pensioenpijler van 3% naar 4% bij de OPZ's te financieren, wordt in 2024 en 2025 in totaal een geraamd bedrag van 1,415 miljoen euro recurrent gecompenseerd vanuit de provisie 5-sporenbeleid naar WVG. Op kruissnelheid bedraagt de provisie 5-sporenbeleid 43,6 miljoen euro VAK en VEK (aan index 1,9999), exclusief het bestaande jaarlijkse budget van 6,3 miljoen voor de financiering van de vergrijzingskost. Dit budget is voorzien bij het Departement Financiën en Begroting. Op basis van de huidige raming 2026-2040 is dit voldoende om uitvoering te geven aan de maatregelen die beslist werden in het kader van de modernisering van het hr-beleid.

Digitaal Vlaanderen

Er is in 2024 en 2025 een VEK behoefte van respectievelijk 0,60 en 0,48 miljoen euro om het openstaand encours, dat werd overgedragen vanuit de voormalige DAB ICT (SC0-1SJA2NF-WT), te vereffenen. Bij de BO 2024 werd verwacht dat er geen VEK behoefte meer zou zijn vanaf 2024, uit een actuele inschatting blijken er toch nog VEK kredieten nodig te zijn om het VAK te vereffenen.

De kredieten voor IT-investeringen (SC0-1SJA2NE-PR) die middels het regeerakkoord werden toegekend onder de noemer Vlaanderen Radicaal Digitaal II worden niet meer voorzien vanaf 2025. Het VAK ten bedrage van 2,1 miljoen euro op het hiervoor voorziene provisie-artikel in begrotingsjaar 2024 wordt in 2025 volledig teruggedraaid. Het VEK zal nog 7,3 miljoen euro bedragen in 2024 en 5,2 miljoen euro in 2025, vanaf 2026 en verder zal er geen VEK meer beschikbaar zijn.

Agentschap Facilitair Bedrijf

Het Belpairegebouw is het nieuwe kantoorgebouw van de Vlaamse Overheid gelegen in de Noordwijk te Brussel ter vervanging van de gebouwen Arenberg, Ellips, Ferraris en Trierstraat. Het VAK en VEK dat betrekking heeft op het Belpairegebouw kennen bij ongewijzigd beleid en exclusief indexatie enkele op- en afstappen t.o.v. de kredieten voorzien bij BO 2024. De cijfers zijn afkomstig uit de laatste Business case van het Belpairegebouw en dateren van maart 2023.

In 2025 zal er nog een eenmalige toename plaatsvinden op het artikel voor vastgoedbeheer (SH0-1SKA2PB-WT) voor kosten verbonden met de wederinstandstelling van de huidige gebouwen. De opstap t.o.v. de BO 2024 bedraagt 1,1 miljoen euro VAK/VEK. In het jaar nadien zullen de uitgaven voor de wederinstandstelling wegvallen. Dit leidt tot een daling van 1,6 miljoen euro VAK/VEK vanaf 2026.

Vanaf 2025 zullen de eenmalige kosten voor de inrichtingswerken van het nieuwe gebouw wegvallen. Dit leidt tot een daling van 2,7 miljoen euro VAK en 11 miljoen euro VEK op begrotingsartikel voor bouwprojecten (SH0-1SKA2PA-WT).

Aangaande de recurrente kosten wordt er in 2025 nog een opstap van 1 miljoen euro VAK/VEK verwacht op het artikel voor vastgoedbeheer (SH0-1SKA2PB-WT) voor het nieuwe gebouw. Op datzelfde begrotingsartikel zal er daarnaast een significante mindering plaatsvinden ten bedrage van 26,2 miljoen euro VAK/VEK, dit als gevolg van het wegvallen van de recurrente (huur)kosten voor de huidige gebouwen.

Daarnaast zullen ook de kredieten voor uitbating gebouwen, onderhoud gebouwen en logistiek (SH0-1SKA2QA-WT) dalen met 2,3 miljoen euro VAK en 1,8 miljoen euro VEK vanaf 2025 ingevolge het wegvallen van de kosten voor de huidige gebouwen. De benodigde kredieten voor Energiekosten (SH0-1SKA2QC-WT) zullen omwille van dezelfde reden afnemen vanaf 2025 met 1,9 miljoen euro VAK en VEK.

De uitgaven voor andere geplande bouwprojecten (SH0-1SKA2PA-WT) fluctueren in functie van de onderliggende bouwprojecten. Aangaande het VAK wordt er t.o.v. het krediet bij BO 2024:

- in 2024 een neerwaartse herziening ten bedrage van 1 miljoen euro voorzien.
- in 2025 een neerwaartse herziening ten bedrage van 2,8 miljoen euro voorzien.

In de daaropvolgende jaren wordt de VAK-behoefte substantieel hoger ingeschat, er is namelijk 7,4 miljoen euro bijkomend VAK vereist in 2026, dit loopt op tot 32,8 miljoen euro VAK in 2027. In de daaropvolgende jaren 2028 en 2029 vinden er vervolgens bijstellingen van respectievelijk 2,7 en -4,5 miljoen euro plaats ten opzichte van de kredieten voorzien bij BO 2024.

Wat het VEK betreft kan vooral opgemerkt worden dat er in 2028 een bijkomende nood van 16,2 miljoen euro ontstaat en in 2029 van 6,4 miljoen euro.

Het betreft hier zowel bouwproject binnen het programma Hybride werken, zoals:

- het Dirk Boutsgebouw te Leuven
- het Hendrik Van Veldekegebouw te Hasselt
- het VAC Gent
- het VAC Brugge.

Daarnaast zijn er ook heel wat geplande bouwprojecten die niet kaderen binnen het programma Hybride werken, waarvan onderstaande projecten de meest significante zijn:

- Koolstraat 35
- het VAC Antwerpen
- Errera

Budgettaire aandachtspunten

Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen

Na de verkiezingen van 2024 adviseert het Agentschap Binnenlands Bestuur een gezamenlijke overheidsopdracht op te starten voor de realisatie van een nieuw of verbeterd concept van digitaal stemmen, via interfederale samenwerking. Op federaal niveau loopt een studie hierover. De meerkost voor het implementeren van een nieuw digitaal stelsysteem in heel Vlaanderen wordt geraamd op 61,5 miljoen euro. Artikel 5 van de wet tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk van 7 februari 2014 bepaalt dat de federale regering financieel kan tussenbeide komen in de investeringskosten van de stemapparatuur ten belope van 20 procent. Een federale subsidie wordt toegekend voor zover een beslissing van de ministerraad het engagement bevestigt.

HR-beleid en Audit Vlaamse Overheid

Het budget van de Dienst Diversiteitsbeleid is ontoereikend geworden als rechtstreeks gevolg van enerzijds de exponentiële aangroei en stijgende complexiteit van de dossiers rond tewerkstellingsondersteunende maatregelen en anderzijds de geactualiseerde en verruimde definitie handicap en chronische ziekte (VR 2023 2212 DOC.1897). Daarnaast zorgt het gelijke kansendecreet tevens voor een formele procedure voor het indienen van klachten indien er geen redelijke aanpassingen binnen een welbepaalde termijn worden genomen. Om dat op te vangen, worden de bijkomende kredieten voor de Dienst Diversiteitsbeleid geraamd op 0,8 miljoen euro tegen 2029 (op basis van een gemiddelde volgens een minimum- en een maximumscenario).

Digitaal Vlaanderen

Het Agentschap Digitaal Vlaanderen fungeert als horizontale actor en ontzorgt de andere entiteiten via een adequate gemeenschappelijke dienstverlening. De centrale financiering van deze gemeenschappelijke dienstverlening is echter ontoereikend.

Door onderfinanciering uit het verleden beschikt het agentschap over onvoldoende kredieten om zowel de bestaande als nieuwe platformen en applicaties duurzaam te beheren. Dit geldt in het bijzonder voor het MAGDA-gegevensdelingsplatform, Mijn Burgerprofiel en de nieuw ontwikkelde app, het nieuwe verenigingsregister, de digitale werkplek en het veiligheidsbeleid (incl. veiligheidsbouwstenen).

Gedurende de afgelopen regeerperiode werd bovendien volop geïnvesteerd in nieuwe functionaliteiten en toepassingen onder meer via het Relanceplan Vlaamse Veerkracht en het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal 2. Voor het spoor digitalisering van het relanceplan werd naast het eenmalige investeringskrediet ook rekening gehouden met een recurrente onderhoudskost van 10%. Het

Agentschap Digitaal Vlaanderen pleit ervoor voldoende recurrente middelen te voorzien, ten bedrage van 25% van de initiële investeringskost.

Bij ongewijzigd budgettaire beleid noopt dat het agentschap ertoe om het beheer van bestaande en dikwijls verouderde toepassingen af te bouwen en/of een aanzienlijk deel van de kostprijs door te factureren aan de Vlaamse entiteiten. De kostprijs van het door te factureren deel zou 126 miljoen euro bedragen in 2025 en verder oplopen tot 208 miljoen euro in 2029.

In het bijzonder identificeert het Agentschap Digitaal Vlaanderen twee concrete budgettaire knelpunten. Het betreft:

- Een meerkost voor de ontwikkeling van bestaande systemen ingevolge de fusies van Gemeenten ten bedrage van jaarlijks 1.1 miljoen euro VAK en VEK.
- Een meerkost van jaarlijks 3,8 miljoen euro VAK en VEK voor de raadplegingen van het Rijksregister indien de jaarlijkse begrenzing van de factuur voor deze raadplegingen ten bedrage 1,2 miljoen euro niet wordt gehonoreerd.

Het Agentschap Digitaal Vlaanderen pleit er daarnaast voor om in de volgende legislatuur opnieuw een provisie te voorzien voor IT-investeringen. Deze provisie zal dienen om bestaande systemen te moderniseren en er voor te zorgen dat deze structureel aangepast kunnen worden aan evoluerende vereisten inzake performantie, beveiliging, functionaliteiten en bedrijfszekerheid. De kredietbehoefte voor deze provisie wordt ingeschat op 20 miljoen euro per jaar.

Agentschap Facilitair Bedrijf

Het Agentschap Facilitair Bedrijf geeft te kennen dat de afdeling facilitair management een structureel tekort heeft voor de financiering van haar recurrente werking. De kredietnoden werden specifiek voor deze afdeling becijferd aangezien de toestand er het meest precair is, wat niet weg neemt dat er voor andere afdelingen geen noden zijn.

De becijfering van de budgetnoden focust op de uitgaven inzake:

- het technisch onderhoud van de gebouwen (1 miljoen euro)
- de uitbating van gebouwen (1,4 miljoen euro)
- de verhuizingen (0,08 miljoen euro)

Er is nood aan 1 miljoen euro extra VAK en VEK in 2025 als het Facilitair Bedrijf de goede staat van de gebouwen van de Vlaamse overheid wil blijven verzekeren. Beheer en onderhoud van gebouwen is nochtans een kerntaak van het Facilitair Bedrijf. De uitgaven voor deze budgetnood manifesteert zich op begrotingsartikel SH0-1SKA2QA-WT, waarop de uitgaven voor technisch onderhoud van de gebouwen worden aangerekend. De achterliggende oorzaak voor dit tekort is de toename in het aandeel van de multidisciplinaire onderhoudscontracten in het totale krediet voor technisch onderhoud. Het krediet dat overblijft voor regulier technisch onderhoud, dus na aftrek van andere uitgavenposten, neemt daardoor af met 0,8 miljoen euro t.o.v. begrotingsjaar 2021, terwijl ook de prijzen van deze andere uitgavenposten gestegen zijn.

Daarnaast wordt de extra budgetnood voor recurrente uitgaven inzake de uitbating van gebouwen ingeschat op 1,4 miljoen euro in 2025. Deze budgettaire krapte uit zich op begrotingsartikel SH0-1SKA2QA-WT en SH0-1SKA4QA-WT waar de uitgaven voor onder meer afval, bewaking, planten, post en

pakjesautomaten worden aangerekend. Aangezien verwacht wordt dat de kosten voor afval en bewaking zullen blijven stijgen, en ook de andere kostenposten op dit budget naar alle verwachtingen prijsstijgingen zullen kennen, zal er steeds minder krediet over zijn om aan alle taken te voldoen, en dreigt de financiering van het ordentelijk beheer van de gebouwen in het gedrang te komen.

BIJLAGE 3 PARAMETERS

Tabel B-3.1.: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BO 2024		HERZ 2024		2025	2026	2027	2028	2029
	2023 vermoedelijk	2024 initieel	2023 definitief	2024 aangepast					
Parameters									
Inflatie (CPI)	4,40%	4,10%	4,05%	2,80%	1,90%	1,80%	1,80%	1,80%	1,80%
<i>CPI in basis voor ramingen 2025-2029</i>			<i>4,05%</i>	<i>3,10%</i>					
Economische groei (BBP)	1,00%	1,30%	1,50%	1,40%	1,30%	1,40%	1,30%	1,40%	1,30%
Personenbelasting (federaal gedeelte)									
Aanslagjaar	2022	2023	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vlaams Gewest	24.104.341	26.696.367	24.104.341	26.594.424	28.960.958	30.342.373	31.588.320	32.871.779	34.071.480
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	10.248.406	11.383.202	10.248.406	11.352.376	12.303.323	12.847.760	13.351.224	13.884.938	14.355.171
Brussels H. Gewest	3.155.642	3.479.673	3.155.642	3.471.423	3.794.106	3.962.388	4.120.111	4.290.056	4.442.230
Duitstaligen	159.590	176.826	159.590	176.226	191.714	200.624	208.738	217.193	224.946
Fiscale capaciteit (FC)									
Aanslagjaar	2022	2023	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vlaams Gewest	63,99%	63,96%	63,99%	63,94%	64,00%	64,08%	64,11%	64,12%	64,17%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,21%	27,27%	27,21%	27,29%	27,19%	27,13%	27,10%	27,09%	27,04%
Brussels H. Gewest	8,38%	8,34%	8,38%	8,35%	8,38%	8,37%	8,36%	8,37%	8,37%
Duitstaligen	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%	0,42%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)									
Toestand	raming	raming	definitief	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	58,17%	58,35%	58,17%	58,36%	58,55%	58,69%	58,84%	59,06%	59,23%

Begrotingsjaar	BO 2024		HERZ 2024		2025	2026	2027	2028	2029
	2023 vermoedelijk	2024 initieel	2023 definitief	2024 aangepast					
Franse Gemeenschap	41,83%	41,65%	41,83%	41,64%	41,45%	41,31%	41,16%	40,94%	40,77%
Inwoners									
Referentietijdstip	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2025	01/01/2026	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029
Teldatum	01/01/2023	raming	01/01/2023	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaanderen	6.774.807	6.813.669	6.774.807	6.818.360	6.855.220	6.877.729	6.910.508	6.942.732	6.974.018
Wallonië (excl. Duitst.)	3.602.192	3.611.956	3.602.192	3.612.594	3.621.528	3.625.771	3.633.246	3.640.439	3.647.245
Brussel	1.241.175	1.243.276	1.241.175	1.246.600	1.250.091	1.248.266	1.249.498	1.250.036	1.250.307
Duitstaligen	79.383	79.777	79.383	79.791	80.130	80.263	80.522	80.749	80.945
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)									
Referentietijdstip	30/06/2022	30/06/2023	30/06/2022	30/06/2023	30/06/2024	30/06/2025	30/06/2026	30/06/2027	30/06/2028
Teldatum	01/08/2023	01/08/2023	01/02/2024	01/02/2024	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Nederlandstalig	1.312.054	1.314.654	1.312.077	1.314.804	1.317.152	1.314.907	1.310.588	1.307.925	1.305.136
Franstalig	734.098	728.559	734.069	728.581	724.280	719.099	713.625	708.705	703.606
Brussel	276.058	273.213	276.217	273.573	270.487	266.572	262.448	259.043	255.504
Denataliteitscoëfficiënt	105,7467%	105,0449%	105,7555%	105,0728%	104,4649%	103,7184%	103,2950%	103,0907%	102,8770%
Verdeelsleutel Plantentuin									
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Franse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG									
Vlaams Gewest	61,850%	61,850%	61,823%	61,823%	61,823%	61,823%	61,823%	61,823%	61,823%
Waals Gewest	38,150%	38,150%	38,177%	38,177%	38,177%	38,177%	38,177%	38,177%	38,177%
Belasting Staat									
Aanslagjaar	2023	2024	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Begrotingsjaar	BO 2024		HERZ 2024		2025	2026	2027	2028	2029
	2023 vermoedelijk	2024 initieel	2023 definitief	2024 aangepast					
Mededeling FOD Financiën	22/09/2023	22/09/2023	20/03/2024	20/03/2024	20/03/2024	20/03/2024	20/03/2024	20/03/2024	20/03/2024
Vlaams Gewest	37.122.912	40.351.518	37.000.894	40.250.228	42.232.451	43.971.069	45.743.126	47.412.602	49.216.118
Waals Gewest	15.884.057	17.190.967	15.849.159	17.159.440	17.946.132	18.651.643	19.391.314	20.048.581	20.762.897
Brussels H. Gewest	4.682.385	5.107.817	4.673.667	5.102.710	5.337.082	5.550.102	5.777.285	5.982.215	6.209.607
Elasticiteit Vlaams Gewest	1,32000	1,32000	1,38800	1,38800	1,38800	1,38800	1,38800	1,38800	1,38800
0 t.e.m. 18-jarigen									
Referentietijdstip	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2025	01/01/2026	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029
Teldatum	01/01/2023	raming	01/01/2023	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.388.213	1.395.011	1.388.213	1.393.350	1.396.840	1.392.320	1.392.125	1.389.433	1.387.362
Franse Gemeenschap	774.704	772.366	774.704	770.761	767.501	761.194	756.793	751.915	746.849
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	289.189	287.265	289.189	286.086	283.436	278.669	275.539	272.317	268.901
Duitstalige Gemeenschap	16.579	16.803	16.579	16.749	16.888	16.968	17.158	17.286	17.354
+80-jarigen									
Referentietijdstip	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2025	01/01/2026	01/01/2027	01/01/2028	01/01/2029
Teldatum	01/01/2023	raming	01/01/2023	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	370.937	373.056	370.937	373.143	380.193	388.963	397.698	411.960	424.955
Franse Gemeenschap	161.031	160.039	161.031	159.953	160.996	163.605	166.352	175.696	185.316
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	41.631	41.418	41.631	41.403	41.519	41.966	42.167	43.039	43.923
Duitstalige Gemeenschap	4.137	4.329	4.137	4.341	4.408	4.408	4.310	4.396	4.471
Fiscale uitgaven AJ 2015									
Mededeling FOD FIN	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017	03/03/2017
Vlaams Gewest	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368	1.790.368
Waals Gewest	788.086	788.086	788.086	788.086	788.086	788.086	788.086	788.086	788.086
Brussels H. Gewest	148.932	148.932	148.932	148.932	148.932	148.932	148.932	148.932	148.932

BIJLAGE 4: DETAIL ENERGIEFONDS

Tabel B-4.1.: Energiefonds

	HERZ 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ontvangsten (vnl. energieheffing)	182.204	184.966	187.778	190.640	198.554	201.520
Uitgaven						
Energieleening+ (EL+)	27.642	27.770	26.624	26.624	26.624	26.624
Energiehuizen	15.148	4.957	4.957			
Groenewarmte & Groenestroom	23.800	25.950	25.950	23.000	23.000	23.000
IT	16.836	15.752	16.696	18.988	21.365	23.828
Fundingkost voor mijnverbouwen (MVL)	11.168	20.776	25.411	26.983	26.983	26.983
OCMW	1.800	3.600	3.600	3.600	3.600	3.600
Retroactieve investeringspremie (RAI)	620	85.640	45.284	500	500	500
Thuisbatterij	5.000					
Opkoop warmtekrachtcertificaten (WKC)	25.000					
Minimale leveringen	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Openbaredienstverplichtingen voor MVP	71.600	102.700	130.500	125.500	125.500	125.500
Andere openbaredienstverplichtingen	27.534	23.800	27.100	23.000	23.000	23.000
Toelage VREG	8.570	8.570	8.570	8.570	8.570	8.570
Overige	8.057	4.550	3.370	44.351	5.459	5.459
Totaal uitgaven	250.775	332.064	326.062	309.116	272.601	275.064
Saldo lopend jaar	-68.571	-147.097	-138.284	-118.476	-74.047	-73.544
Saldo eind 2023 = 165.903 duizend euro						
Saldo energiefonds	97.332	-49.765	-188.050	-306.525	-380.573	-454.117